

Siitumaa püha Apolli ja Ewangelisti Joannele Su-
malaiõna-Õpetaja Wennaste-Seltsi kirjastus № 8.

Hind 12 kop.

1912

aasta

KALENDER

Kokkuseadnud:

Preester Wasilii Werlok.

Siies aastakäik.

A. KÜNG

RAAMATU & KIRJUTUSMATERIAALI

KAUPLUS

PÄRNU

M. Tamwerk'i trükk, Haaplalus.

A. Kõng'a

raamatu ja kirjutusmaterjali kauplus,

Pärnus, Rüütli uul. № 53.

on saada kõiklugu kantselei ja koolitarwitusi; kõiklugu kooli-
waimulikka-, teaduslikka- ja ilmalikka

===== raamatuid, =====

mitmes fees Piiblid ja Testamentiid. Pilt post-kaarta,
postkaardi ja päwapildi albumid, kopeerimise ja Kontu-
raamatud, kooli atlased, ranitsad, plitafiid, sulga, su-
lepäid j. m.

Õliwäri pilt, jalutus-keppa, preslitud meli-kärga ja muud
melinikkude tarwitusi.

===== Heäranis =====

on kõik ilmunud uued paremad raamatud kohe saada. Rõn-
dasama ka weel saadawal olewad

===== Õigeusu raamatud. =====

Soowimise peale murestetakse ka

===== Õigeusu pühasid kujusid. =====

Kõigi Eestikeelsete ajalehtede

tellimisi ja kuulutusi toimetakse korralikult ja ruttu. Seatakse
ka raamatu-kogude tarwis nimekirjad kokku ja murestetakse
raamatuid.

Heäranis suur on mitmeluguse kirjutus-paberi, sulgede ja muu-
side tagawara.

4. 5. 947

H i i u m a a

püha Apostli ja Ewangelisti Joanneje Sumalasõna-Opetaja
Wennaste-Selfsi kirjastus No. 8.

1912

aasta

Kalender.

Viies aastakäik

Kokkuseadnud:

Preester Wasili Werlok.

M. Tamweri trükk, Haapsalu.

1912

Maailm

ENSU TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiiviraamatukogu

27764

1912 aastal on 366 päewa.

Märkide seletus.

●=noortuu,

◐=esimene weerand,

⊙=täiskuu,

◑=viimne weerand.

ℓ.—kell m.—minut; p.—päew; el.—enne lõunat; pl.—pärast lõunat; õ.—õhtul; ö.—öösi; p.—pärast, püha; pp.—pühapäew; h.—hommikul; HE.—Hommiku Ewangelium; Lw.—Paulu wiis; Lt.—Liturgia; kn.—kannataja; knn.—kannataja naine, neitsi; sn.—suur-kannataja; snn.—suur-kannataja naine, neitsi; psk.—piiskop; ppsk.—püha piiskop; w.—waga; wn.—waga naine, neitsi; õ.—õige, õnnis; pr. prohwet.

Aja wahe.

Kõik tunni-ajad selles kalendris on Peterburgi kella järele arwatud. Aga see aeg ei ole mitte kõigis kodumaa linnades õige, waid ainult Keisr-Cestimaal. Soowib keegi mõne meie kodumaa linna ehk nurga kohaliku õiget aega teada saada, siis lisagu kalendri arwudele järgmised arwud juurde: Tallinnas 2 min., Haapsalus 7 min., Hiiumaal 11 min., Saaremaal 12 min., Riias 6 min. ja Pärnus 4 min., ehk jälle arwaku kalendri arwudest maha: Narwas 11 min., Rakweres 4 min., Paides 1 min., Tartus 5 min., Walgas 2 min.

Wenemaal, peale Soome- ja Poolamaa, Rumenuas, Serbias, Bulgarias ja Greakamaal tarwitakse Julianuse ehk wana-kalendrit, muudes riikides Gregorianuse, ehk uut-kalendrit. Gregorianuse kalender on Julianuse kalendrist sel aastasajal 13 päewa ees. Seega: on meil 1 jaanuar, siis on Soome- ja Poolamaal ja ka wäljamaa riikides, peale Rumenia, Serbia, Bulgaria ja Greakamaa, 14 jaanuar.

Aasta aegade algused.

Kewade algab 8-mal märtsil kell 1, 31 m. hom.

Suwi algab 8-mal juunil kell 9, 18 m. õht.

Sügise algab 10-mal septembril kell 12, 9 m. õht.

Talwe algab 9-mal detsembril kell 6, 46 m. hom.

Päikele ja kuu warjutused.

1912 aastal on 2 kuu ja 2 päikese warjutust. 1) Osaline kuu warjutus 19—20 märtsil; on ka meil nähtaw. Warjutuse algus 19-mal märtsil kell 11, 27 m. õht.; lõpp — 20-mal märtsil kell 1, 5 m. hom. Ringwormiline päikese warjutus 4-mal aprillil; kest Eestimaa osalise warjutusena nähtaw. Algus umbes kell 1, 25 m., lõpp — kell 3, 50 m. 3) Osaline kuu warjutus 13-mal sept. Eestimaa nähtaw ei ole. 4) Täieline päikese warjutus 27-mal septembril. Meie maal nähtaw ei ole.

Päewad, mill kõik awalikud lõbustused ja pidud (näitemängud, konfserdid, näokattepidud) keelatud on.

5. jaanuaril, 1. weebruaril, 24. märtsil, 5., 14. ja 28. augustil, 7. ja 14. septembril, 20. novembril, 24. detsembril, peale selle: Palmipunde püha laupäewal, kestinädalal enne Taewamine-mise püha, Nelipühi laupäewal, 1. Jõulu pühal, Palmipunde vühal, 1. Ülestõusmise pühal ja 29 augustil.

Paastu pärast on ettendused keeldud: suure paastu esimise nädala esmapäewast kuni 2 paastu nädala esmapäewani; 2. paastunädala laupäewast kuni 5. paastunädala pühapäewani; 6 paastunädala laupäewast kuni Ülestõusmise püha esmapäewani.

Sündinud asjade ajaarw.

	Aasta.
Weneriik rajatakse	862
Katoliku usk tuleb meie maale	1208
Eestirahwa wiimane wastuhakkamine	1343
Ordu walitsuse lõpp, Poola aja hakatus	1561
Tallinnamaa saab Rootsi alla	1531
Roamatute trükkimine algab Wenemaal	1563
Siberimaa saab Weneriigi alla	1589
Liivimaa langeb Rootsi alla	1629
Esimene apteek avatakse Wenemaal	1701
Esimene ajaleht ilmub Wenemaal	1703
Tartu saab wenelastele	1704
Kodumaa saab Wenewalitsuse alla	1710
Uus Testament ilmub Tallinna trükkis	1715
Rõngepanemine algab Wenemaal	1768
Suimeste turul müümine keelatakse Wenemaal ära	1808

Prantslaste Wenem. tulemine, Moskwa ja Riia l. põlemine	1812
Aleksander I kinnitab Eesti- ja talurahwa priiks	1816
Aleksander I lasseb Liivimaa talurahwa priiks	1819
Esimesed priinimed pannakse Liivimaa l.	1822
Sigeusl laguneb meie maale laiali	1841
Krimmi sõja hakatus	1853
Pernu „Postimees“ ilmub	1857
Aleksander II kinnitab Liivimaa talurahwa seaduse	1860
Wenerahwas saab wabaks	1861
Waldadele antakse omawalitus	1866
Esimene Eesti laulupidu	1869
Eesti Kirjameeste Selts hakkab tööle	1872
Üleüldise wäeteenistuse seadus pannakse maksma	1874
Wene-Türgi sõda	1877
Rahwakoolid seatakse hariduse-ministeriumi alla	1887
Uued lohtud tulewad meie maale	1889
Wene-Saapani sõda	1904
„Waimulik sõnumetoaja“ ilmub	1904
Uusjalliwuse manifest	1905
Riigiwolikogu kutsutakse esimest korda kokku	1906
Esimene riigiwolikogu saadetakse laiali	1906
Riigiwolikogu kutsutakse teist korda kokku	1907
Teine riigiwolikogu saadetakse laiali	1907
Riigiwolikogu kutsutakse kolmat korda kokku	1907

Keisri herra perekond.

Nikolai II Aleksandrowitsch, Weneriigi keiser ja Bjewalitsjea, Poolamaa Kuningas, Soomemaa Suurwürlst jne. jne. sünd. 6. mail 1868, hakkas walitsema 20. oktoobril 1894, abielusse astunud 15. novembril 1894.

Tema ema, leiti Keiserinna Maria Feodorowna, sünd. 14. nov. 1847, oli abielus Keisri Aleksandri III.

Keisri Herra Abikaasa:

Aleksandra Feodorowna, Suur Hesseni Suurhertsogi tütar sünd. 25. mail 1872.

Auujärjepärija:

Aleksei Nikolaewitsch, sünd. 30. juulil 1904.

Keisri Herra tütreid :

Olga Nikolajewna, sünd. 3 nov. 1895.
 Tatijana Nikolajewna, sünd. 29. mail 1897.
 Maria Nikolajewna, sünd. 14. juunil 1899.
 Anastasia Nikolajewna, sünd. 5 juunil 1901.

Kiriku ja kroonu pühad mil Weneriigi koolid ja koshud finni on.

Ja anuar.

1. Uus aasta. Kristuse ümberloikamise p.
6. Kolmekuninga p.

W e e b r u a r :

2. Issanda tempsiwiimise p. Kõlündla p.
- 3—4 Wõinädala päewad.
19. Wenerahwa wabaksjaam. p.

M ä r t s .

22. Suur Reljap.
23. Suur Keede.
24. Suur Laup.
- 26—31. Pihawõtte p. nädal.

M a i .

3. Issanda taewamin. p.
6. Keisri Herra sünd. p.
9. P. imeteotegija Nikolai p.
14. Keisri Herra ja Proua kroon. p.

J u u n i .

24. Ristiija Joanneese jurm. p. Jaanip.
29. Peetri-Paawli p.

J u u l i .

20. Eliase päew.
22. Keisri Herra Gma nimep.
30. Muujärjepärija s. p.

A u g u s t .

6. Issanda muutmise päew.
15. Jumala-sünnitaja surma p.
29. Ristiija Johanneese surmap.
30. Suurw. Alekf. Newsti p.

S e p t e m b e r :

8. Keitfi Maria sünd. p.
14. Issanda risti ülend. p.
26. Ap. Joanneese surma p.

O k t o b e r .

1. Jumala-sünnit. kaitsm. p.
5. Muujärjepärija nime p.
21. Keisri Herra troonipääläsaamise p.
22. Kaasani Maria p.

N o w e m b e r :

14. Keisri Gma sünd. p.
21. N. Maria templi wiimise p.

D e t s e m b e r .

6. Keisri Herra nime p.
- 25—27. Kristuse sündimise eht Jõulu pühad.

Abielusle laulatuleist.

Digeusli koguduse seaduse järele on abielusle laulatamine keelatud :

- 1) 14. novembrist kuni 6 jaanuarini.
- 2) Vihavõtmise lõpu pühapäevast apostli Tooma Pühapäevani (29 jaan. — 1 aprillini).
- 3) Apostlite paastu ajal (21 maist — 29 juun.)
- 4) Sumala ema surma paastu ajal (1—15 augustini).
- 5) Üleüldse teisi- ja neljapäevadel, sest et päevad, mis nende järele tulevad, paastupäevad on ja ka neil päivil, mis suurde pühade eel on, nädali laupäevadel ja 28. augustil, sest selle päeva järele tuleb 29. august, mis paastupäev on.
- 6) Keil päivil, mis Keisri kroonimise ja trooni peale saamise pühade eel on.

Surnute matmiseist.

Surnuid ei maeta: 1. Võlu pühäl, 1. Vihavõtte pühäl ja suurtel kroonu pühadel: Keisri Herral, Keisri proual ja Kroonipärijal sündimise ja nimepäeval, niisamuti ka Keisri Herral krooni peale saamise ja kroonimise päivil.

Paastu päevad.

5. jaanuar.	1—15 augustini.
21. meebr. kuni Vihavõtte pühadeni,	29. august.
	14. september.
6—29 juunini.	15. novembrist Võlu pühadeni
- ja iga nädala testnädalal ja reedel, peale suurte pühade nädalate ja mõinädala testnädala ja reedi, mil paastu ei ole.

Pühapäevade hommiku-teenistuse

Evangeeliumi lugemised :

1. Mat. ev. 28,16—20.	6. Luut. ev. 24,36—54.
2. Mark. " 16,1—8.	7. Joan. " 20,1—10.
3. Mark. " 16,9—20.	8. Joan. " 20,11—12.
4. Luut. " 24,1—12.	9. Joan. " 20,19—31.
5. Luut. " 24,12—35.	10. Joan. " 21,1—14.
11. Joan. ev. 21,15—25.	

Paschalia.

Paschaliaks nimetatakse nende päewade wäljarehkendamise wiisi, mille peale Paasa-püha ja temast ärarippuwad pühad langewad, mida jellepärast ka liikuwateks pühadeks tutjutatakse. Esmestel aastasadadel ei suutnud ristiinimesed kaua ühisele otsusele jõuda, millal just Kristuse ülestõusmise püha pidi pühitsema. See asi sundiski Byzantzi Keisrit Konstantini seda küsimust Nikaia üleilmalisele sinodile lõpulist otsustamiseks ettepanema. Siinod määras siis Paasa-püha pühitsemise päewaks esimese pühapäewa pärast märtsi täiskuud olgugi ka, et täiskuupühapäewa peale langetas, täiskuude kõige laugemaks piiriks aga seati kewadine pööripäew. 325 aastal (millal siinod oli kokkufututud) langes pööripäew 21 märtsi-kuupäewa peale, ja sellepärast said Paasa-püha täiskuudeks ainult need arwatud, mis pärast 21 märtsit, ehk ka seltsamal päewal, ehk jälle aprilli-kuus juhtusid olema. Nõnda siis arwatakse Paasa-püha pühitsemise päewaks pühapäew pärast täiskuud, 22 märtsi- ja 25 aprilli-kuupäewa wahel. Paasa täiskuude määramiseks seadis siinod 19 aasta pikkuse ajaringi, mida kuu-ringiks nimetatakse, mille juures kuu aastat 354 päewa loetakse (11 päewa vähem, kui päikese aastat) ja ühes sellega töötab ka täiskuude wäljarehkendamise wiisi epaktide abil wälja.

Nädali päewade määramiseks, mis kuupäewadega kokku käiwad, ja samuti ka pühapäewade määramiseks tarwitatakse, nõnda nimetatud, pühapäewa tähte si. Pühapäewa tähed korduwad 28 aasta pärast. Seda 28 aastalist ajajärku nimetatakse päikese ringiks. Peale

päitese ja tuu ringide, pühapäewa tähtede, epaktide ning aluse tarwitatakse weel, nõnda nimetatud, igawestes kalendrites indikti ja wõtmetähtesi. Indikt põhjeneb wana Rooma seaduse peal. Roomlased pidiwad iga 5 aasta järele Marfi platfile üleskirjutamisele ilmuma. See 5 aastane ajajärf sai lepitamise ohw-rite nime järele, mille toomisega üleskirjutus lõwes, *Lustrum* nimetatud. Julius Caesar seadis kolm 5 aastalist ajajärku siisse, millest igauks teatama maksu forjamiseks oli määratud ja see 15 aasta pikkune ajajärf sai indiktiks (iönast — indico — määran) nimetatud. Nitea siinod wõttis indiktide arwamise ainult Konstantini Suure mälestuseks tarwitusele, kes ristiusule wabaduse oli annud. Indiktide alguseks sai 312 aastat p. Kr. s. määratud. Nitea siinodi otjuse järele peab uue seaduse Paasa-püha alati pärast juutide paasa-püha olema, ja Öigeusu kojuduses junnibki see nõnda, sest et siin Julianuse ajaarwamisest kinni peetakse, mida ka Nitea siinod tarwitas. Öhtu Europas juhtub aga Paasa-püha kord warem, kord hiljem, kui meie oma, wahel aga temaga ühel ajal.

Teadusliised ilmade tundemärgid.

Kui sulg-pilwed õhtupoolsest taewa jermast sarnase tiirusega edasi liikuvad, et jeda palja filmaga märgata wõib, siis kuulutab see tormi lähenemist, ehk pikkaldast paha ilma 1—2 päewa pärast ette. Kui baromeetri langemise puhul tuul ikka tugewamaks läheb, ilma et ta oma sihti muudaks, siis wõib ajutist waitust, selle järele aga tuult ehk tormi wastuseiswa ilmakaare poolt oodata. Kui wäiksed kogu-pilwed ülewal jamal sihil

edasi liikuvad, kui tuul all pool puhub, siis on ilmade paranemist loota. Kui kogu-pilwed õhtuks ära ei kao, siis võib vihma ehk paha ilma oodata. Kui kogu-pilwed itka rohkem suurenevad ja määratute mägede taju omandavad, siis võib vihma ja müristamist oodata. Kui sarnane pilw ülemelt seenetaoliseks kujuneb, ehk sealt sulg-pilwed lüua moodi väljakäimad, siis võib rahe-jadu karta. Kui päewa ajal mõned üksikud pilwed nähtawale tulewad, õhtuks aga mitmetordseteks kogu-pilwedeks ühinewad, siis võib pihve-ilma oodata. Kui fewadel, suwel ehk sügisel päewa ajal üksikud pilwed nähtawale ilmuvad, mis aga õhtuks ära kaduwad, siis on see märgiks, et kuiw ja selge ilm veel kaua edasi saab tuurima. Kui päike õhtul filmaringil paksu ja madala pilwe taha wajub, kuid selle kohal sulg-pilwede tihti näha ei ole, siis ei tähenda see veel ilmade muutust. Kui selge ilmaga tuul mitu päewa järjestikku ühelt poolt puhus ja siis äkitselt oma sihti muutis, võib sademeid oodata. Kui taewas hommikul selge on, kella 10 ajaks, aga ümargused kogu-pilwed ilmuvad, mis ennelõunaste tundide jooksul itka rohkemaks lähewad, õhtu poole aga jällegi ära kaduwad, siis on see märgiks, et hea ilm veel kaua edasi kestab. Kui ilm päewa jooksul selge oli, õhtu poole aga pilwed paksemaks muutuvad, siis võib vihma loota. Kui õõfiti waitne on, hommikul aga tund ehk kaks pärast päikese tõusu puhuma hakkab, mis lõuna ajani itka tange-maks muutub, õhtuks aga uuesti waitseks jääb, siis on see märgiks, et veel kaua selge ja kuiw ilm edasi saab kestma. Kui tuul aga õhtu poole mitte ei waiti, ehk weelgi kõweneb, siis võib kahtlemata pikaldasi sademeid ehk tormi oodata. Kui baromeeter: 1) alataja terwe päewa jooksul langeb, siis tuleb sademeid ehk tuult oodata; 2) ruttu langeb — tormi; 3) — mitme päewajooksul aegamisi, kuid järjekindlalt tõuseb, siis võib

kauafestivat head ilma; juuvel juurt palawust ja kuitwa, talwel färedat külma oodata; 4) — hakkab hommikust aegamisi langema, soojus ja õhu niiskus aga rutemalt, kui harilikult, tõusma, siis wõib sademeid ja juuvel äitse ilma oodata. Rohke fašte on hea ilma tundemärgiks, samuti ka see, kui padudest ja madaliskudest õhtul ja õõfiti udu tõuseb, mis aga pärast päikese tõusu jälle ära lahkeb. Kui õhtul, kella 9 ajal, õhusoojus maapinna lähedal ja rohu peal madalamal seijab, kui seal, kus soojamõetja harilikult ripub, — siis on see hea ilma märgiks. Kui õõfiti metšas tuntawalt soojem on, kui la g e d a wälja peal, siis tähendab see niisama head ilma. Kui õhtuti eht õõsel, mõne kingu eht kõrgustiku otša tõustes, jeda tunned, et õht seal palju soojem on, kui all, siis on see märgiks, et hea ilm weel kaua saab edasi kestma. — Suured walged rattad ümber päikese ja tuu, samuti ka jambad päikese lähedal ja nõnda nimetatud wõltspäikesed kuulutawad külma ette. Kui pärast päikese looja-minekut õhtu pool taewa serwas weel kaua täieste selge ilmaga walget hõbedast hiilguft märkada wõib, siis kuulutab see kauafestivat head ilma. Kui kauge üegi tasejed hääled selgesti kõrwu kostwad eht tähed išeäranis (kõige rohkem hommiku poolt õõd) wirwendawad, siis tunnistab see, et alumistes õhu-tihtides niiskus juur on, mis pärast ka äitse ilma ja sademeid tuleb oodata.

I.

Jaanuar.

Julian. kal.	II. I.	Mälestuse päevad.	Täht- päevad.
**1 Pühap.	14	Uue aasta p. Jssanda ümberlõik p. Wasi- lius Suur, kn. Wasiilius Anira I. H. E. Joan 10,9—16 Vit.: Kol. 2,8—12; Ebr. 7,26-28, 8,-2; Luuk. 2,20-21, 40-52; Luuk. 6,17-23.	
2 Emap.	15	Silvester, p., kn. Theogen, Silvester, Sera- fim Sarow., ph. Juliania, Nutila.	
3 Teisip.	16	Pr. Malakia, kn. Gordius,	
4 Keskn.	17	70 apostli kogu; kn: Soimas ja Athanasius, wn. Perfiida.	
5 Neljap.	18	Rn: Theopempt ja Theonas; w.: Sinlititia Anata, Apollinaria, Grigorius Kreeta j., pr. Mita, w.: Minas ja Jostirius.	Paastup.
*6 Reede.	19	Jssanda ristim. p. H. E. Mar. 1,9-11; Vit.: Litt. 2,11-14, 3,4-7; Mat. 3,13-17.	Kolmek.p.
7 Laup.	20	Ristia Joanneje kogu.	● I. 1, 11 m. ö.
8 Pühap.	21	32 p. p. Kolm. Jum. p. ja p. p. Jssanda rist. Lw. 7. H. E. 10. Vit.: I Tim. 4,9-15; Luuk. 19,1-10. Georgius, Emilian usut., Domnita, kn.: Karterius, Sultan, Kelsius, Antoni Anastasius, Theophil, Gladius; kn.: Wasiilissa ja Marionilla; Jssidor ja 72, w. Paiius, kn. Abo.	
9 Emap.	22	Ep. Philippus, kn. Polientus, w. Enitrotius, w. Petrus, Seb. piis. wn. Antonina, Megrela.	
10 Teisip.	23	Ep. Grigorius, w. Paulus (Pawel), Dometian, Maritan, Makarius.	Paawlip.
11 Keskn.	24	Theodosius Suur, Michail.	
12 Neljap.	25	Rnn. Tatiana, w. Emprakkia, Ewfasia; kn.: Petrus, Mertius, pp. Sawwa, w. Marti- nian.	
13 Reede.	26	Rn.: Emil, Stratonik; w.: Jakob, Irinarch; Eleasar.	
14 Laup.	27	Pühad iid, kes Sinai mäel ära said tapetud, w.: Theodul, Stephanus, Joosep; p. Nina Grunisa walgustaja, Agnia.	D I. 10, 53 m. h.
15 Pühap.	28	Tölneri wariseeri p. p. W. (Paulus Thebae I., Joannes, Pansofius. Lw. 8. H. E. 11. Vit.: II Tim. 3,10-15; Ew. Luuk. 18,10-14.	
16 Emap.	29	Ap. Petruje abelate kum.; kn.: Spensipp, Eleusipp, Meleusipp, Neon, Turwon, Danaft; kn.: Leonilla, Jowilla : õn. Makim.	

Julian. kal.	II.	Mälestuse päewad.	Täht- päewad.
17 Teisip.	30	Antonius Suur, Anton, Nooma lin, Antonina.	Tõnise p.
18 Keisr.	31	Ep.: Athanasius Suur ja Kirill Alek. lin.; Markian Keisr. s.	
19 Neljap	1	B. Mararius Egipt. m., kun. Efrasia; w.: Mararius Alek. l. Mararius Petseri kl., Artenius, d. Theodor	
20 Reede	2	Euthimius, Suur, kn. Wasjus, Ewsewius, Eutichius, Wasilides, kn. Anna, Pinna, Nimma; w. Euthimius. wn. Helidontia	
21 Laup.	3	B. Marfim nnt., kn. Neofit, Valerian, Kandidus, Afila, Ewgeni, Anastasi, kun. Agnia.	☾ f. 1, 59 m. h.
22 Pühap.	4	Radnund poja p. p. Ap. Timotheus, wt. Anastasius, kn.: Manuil, Georgi, Peetrus, Leonti, Sionius, Gabriel, Joannes, Peont, Parod, Anastasius, Marari, Pw. 1. SC. 1. Pit.: I Kor. 6,12-20; Pulk. 15,11-32.	
23 Esmap.	5	Pfn. Kliment, kn. Agathangel; w. Panlin, Mawsimas, Salaman, Gennadi, Theoktist, wn. Tarasja.	
24 Teisip.	6	B. Ewsewia (Afenia); kn.: Bawilas. Timotheus, Agapius; w. Makedonius, kn. Joannes, Gerasim	
25 Keisr.	7	B. Grigorijs Jumalaj., w.: Boplius, Mar, Mooses; kun. Felitsata, Sofia.	
26 Neljap.	8	B.: Ksenofont ja Maria, Joannes'ja Arfadius, Simeon; kn: Ananias, Peetrus ja 7 sõjameest ph. Joosip, kun Tawet, wn. Paula.	
27 Reede	9	Ep. Joanele Kuldsuu ihu wiim. wn. Markian., B. Ewrem Siiria m. Palladi, Theodosius.	☾ f. 2,
28 Laup.	10	Arfadius ja Georgius, wn. Harisja.	52 m. h.
29 Pühap.	11	Pihajõomise lõpu p. p. Ignatiuse Jumalafand. ihu wiim., kn: Roman, Jakob, Pilotheus, Iperichus, Alwina, Julian, Parigorius Ellwan, Luukas, Mofius; w Laurentius, Gerasim, Pitirim ja Joonas. Pw. 2. SC. 2. Pit. I Kor. 8,8-13, 9,2: Mat. 25,31-46.	
30 Esmap.	12	Ep. Wasil. Suur, Grigorijs Jum. ep. Joannes Kuldsuu; pfn. Ippolit; kn: Pensforti, Sabinius Theophil.: kun. Iritsja, w. Senon.	
31 Teisip.	13	Kn.: Kirus ja Joannes, kun. Athanasja, Theodotia, Theoktista, Ewdoxia ja Triseena; kn.: Wiktorin, Wiktor, Wiktor, Klaudius, Diodor, Serapion. Baplus, pp. Nikitas.	

Päike tõuseb: 1-jel kell 8,56 m.

Päheh looja: kell 3,43 m.

11-mal " 8,39 "

" 4, 6 "

21-jel " 8,18 "

" 4,30 "

Julian. kal.	n. i.	Mälestuse päewad.	Läht- päewad.
1 Keßkn.	14	Kn. Trifon, fnn. Perpetua ja ühes tema- ga kn.: Satiira, Kewofata, Saturnila Sekunda, kn. Felicitata, w. Peetrus, Wendimian.	
*2 Neljap.	15	Jesanda templiwiimise p. HC. Luuk. 2,25-32; Lüt: Ebr. 7,7-17: Lüt. 2,22-40.	Küünlap.
3 Neede.	16	Õig. Simeon ja pr. Anna, w. Asaria, kn. Adrian, Ewul, WlasiuS, PapiuS, Dio- dor, ja Klaudian, wr. Roman.	Wõdi nädal.
4 Laup.	17	W. Ifidor, Nikolai, usut., pkn. AwramiuS kn. Zador, w. Kirill, sw. Georai, KopriuS.	
5 Pühap.	18	Viimaföömise lõpu p. B. Theodo- siuS, fnn. Agathia, Theodulia, kn. El- ladi, Mafar. Ewagr. Kw. 3. HC. 3. Lüt Room. 13,11-14,4; Mat. 6,14-21.	● f. 7, 46 m. h.
6 Esmap.	19	W. Wukol, Smirna l., kn. Julian, fnn. Fausta ja kn.: EwifasiuS, Wafsim; fnn. Martha, Maria, wkn. Wikarion; fnn.: Dorothea, Hristiina, Kallista.	Esimene nädal paastuS.
7 Teisip.	20	Pp. Parten. Luuk. 1003 kn. Mikomedias.	
8 Keßkn.	21	St. Theod. stratilat, pr. Sakarias.	
9 Neljap.	22	Kn. Nikif., pkn. Markell, Filagr., Pau- ratiuS w. Nikifor.	
10 Neede.	23	Pkn. Haralamp., kn.: Porfir. ja Waptos, fnn. Epimatha, Walentina, Paula; w.: Prohor, Longia.	
11 Laup.	24	Pkn. WlasiuS, kn. Theod., w.: Dimitri, Wjewolod.	
12 Pühap.	25	Esimene pühapaew paastuS. B. AleksiüS, Moßmitr. wp. MeletiuS ja AntoniuS; wn. Maria (Marina), w. Eugen., Kw. 4. HC. 4. Lüt.: Ebr. 11, 24-26; 32-40; 12,1-2; Joan. 1,43-51.	● f. 9, 28 m. õ
13 Esmap.	26	w. Martinian, Simeon, ja EulogiüS; wn. Soja, Fostinia.	Teine nädal
14 Teisip.	27	Apoßlijar. Kirill, w. AwßentiuS, Maron, AwraamiuS, IfakiuS.	

Julian. kal.	T. n.	Mälestuse päewad.	Täht- päewad.
15 Kesk.	28	Ap. Onisim, w. Eusewius, Pasnutus. ja wn.: Eusefinia.	kol paastus.
16 Neljap.	29	Kn: Pamfiel, Valent, Porfirius, Selw- kius, Theodul, Julian, Samuel, Elias, Jeremias. Jesaja; w. Maruf.	
17 Reede	1	St. Theodor. Tiron; kn. Mariamna.	
18 Laup.	2	W. Leo, waawst, Agapit, uft. Flawian; w. Kosma.	
19 Pühap.	3	Teine pühapäew paastus. W.: Ap.. Arhiypus, Silimon; ph. Apfia, w. Dositheus, Itawula; kn. Maksim, Theodot, Iffihius; knn. Aflepiedota. Lw. 5. SE. 5. Lit. Ebr. 1,10—2,3; Mark. 2,1—12.	☉ f. 12, 43, m. 5.
20 Esmap.	4	W.: Leo ja Agathon; pkn. Sadok ja 128 kan., wkn. Kornilius.	kolmas nädal paastus.
21 Teisip.	5	W. Timotheus, Ewstahwius, Georgius.	
22 Kesk.	6	W. Athanasj. Thalassj. Simn. Waradat	
23 Neljap.	7	Pkn. Polikarp. w. Joannes, Antiofus, Antonin, Mooses, Sewin, Polihron. Damian, Aleksander.	
24 Reede	8	P. Nistija Johannepe pea leidmine; w. Erasmus.	Madise päew.
25 Laup.	9	W. Tarasius.	
26 Pühap.	10	Kolmas püh. paastus. W. Porfi- rius, kn. Sewastian, Lw. 6, SE. 6. Lit. Ebr. 4,14—5,6; Mark. 8,34-9,1,	☉ f. 9, 57 m. 5.
27 Esmap.	11	W.: Prokopius, uft.; Thalaleus, Titus.	Nisti kumard. p.
28 Teisip.	12	W. Wasjil., wn. Marina, Kiira, Dom- nika; pkn. Proterius, kn. Nestor, on. Nikolai.	
29 Kesk.	13	W.: Kassian, Joannes; kn. Theoftirist.	Neljap

Päiteke tõus: 1=sel kell 7,51 m.

Pähep looja: kell 4,58 m.

11-mal „ 7,24 „

„ 5,24 „

21=sel „ 6,57 „

„ 5,47 „

Julian. kal.	I.	Mälestuse päewad.	Täht- päewad.
1 Neljap.	14	Wkun Eudokia, kn. Nestor; kuu. Antonia; w. Domnina; kn. Marcell ja Antonius; w. Marcellinus.	näd. Wastla p.
2 Neede	15	W. Arseni; kuu. Eufalia.	häd. Tuhap.
3 Laup.	16	Ku. Eutropius; p. Senon, wn. Pama.	paet.
4 Pühap.	17	Neljas pühap. paastus. W. Gerasim. Jakob, ö. Wastili, kn. Pawel, kuu. Juliana. Lw. 7. H. 7, Lit. Ebreä 6,13-20; Ewe. 5, 9-19; Mark. 9,17-31; Mat. 4,25-5,12.	Wies f. 12 10 m. h.
5 Esmap.	18	Ku. Ronon, Ewlogi; kuu. Iroida; w. Abrian	Wies nädal paastus.
6 Teisip.	19	W. Arkadi, kn. Ronon.	
7 Keftn.	20	P kn. Wastili, Ewgeni. Kapiton; w. Pawel ja Emilian.	
8 Neljap.	21	Pkn, Theodorit.	
9 Neede	22	40 kan. Sebastias.	Kuu es nädal paastus.
10 Laup.	23	Ku. Kadrat, Kiprian, Diodor, Wiktoria, Leonid; kuu. Gariesja, Wastilissa, Galina, Miika, Gala, Theodora; Satorin, Knsin; w. Anastasia.	
11 Pühap.	24	Wies pühap. paastus. P. Sofronius; Ew- timius, Lw, s. H. 8 Lit. Ebr. 9,11-14; Kal 3, 23-29; Mark. 10,32-45; Lw. 7. 36-50.	
12 Esmap.	25	Pp. Grigorius, w. Theofan.	
13 Teisip.	26	Ku. Aleksander, Terentius, Afrikan; kuu. Kris- tiina.	Kuu es nädal paastus.
14 Keftn.	27	W. Benedikt, Thoenost.	
15 Neljap.	28	W. Aleksander; kn. Agapius, Romil, Mikandr.	
16 Neede	29	Ku. Sabiin, Julian.	
*17 Laup.	30	W. Aleksius; w. Marin, w. Makarius. Paastaruise laupäew. Lit. Ebr. 12,28-13,8; Joan. 11,1-45.	Sunnipäew f. 12, 6 m. h.
18 Pühap.	1	Kuu es pühapäew paastus. Palmipäew pühap. W. Kirill, kn. Trofim. H. Mat. 21,1-11, 15-17; Lit. : W. 4,4-9; Joan. 12,1-18.	
19 Esmap.	2	Ku. Krisanth ja Daria, Klaudius; kuu. Ma- ria, w. Innoçenti.	
20 Teisip.	3	W. : Joannes, Sergias; kuu. : Fotina, Alek- sandra, Klaudia, Matrona, Ewthimia, Theo- dofia.	
21 Keftn.	4	W. Jakobus, Kirill, Toomas.	

Julian. kal.	n. r.	Mälestuse päewad.	Täht- päewad.
*22 Neljap.	4	Enur Neljap. Ptn. Wasiljins, w. Jafins; fun. Droßida. H. E. Lunk. 22,1-39; Lit.: I Kor. 11,23-32; Ew. Mat. 26,1-20; Joao. 13, 3-17. Mat. 26,21-39 Pmt. 22,43-45; Mat. 26,40-27,2. Kannatamise ewangeliumid: 1) Joao. 13,31-14,1. 2) Joao. 18,1-28; 3) Mat. 26,57-75; 4) Joao. 18,28-19,16; 5) Mat. 27,3-32; 6) Mat. 15,16-32; 7) Mat. 27,33-54; 8) Lunk. 23,32-49; 9) Joao. 19, 25-37; 10) Mark. 15,48-47. 11) Joao. 19, 38-42; 12) Mat. 27,62-66.	n ä b a l.
*23 Reede	5	Enur Reede. Wf. Nifon, fu. Jilit, Makedon, Kroniid, Amfilohins; fun. Piddia. Shtu Su- malateen: I Kor. 1,18-2,2; Ewan. Mat. 27, 1-38; Pmt. 23,39-43; Mat. 27,39-54; Joao. 19,31-37; Mat. 27,55-61.	
24 Laup.	6	W. Satarins, Jakobus usut., Artemi, Arte- mon; fu. Stephen. ja Petrus.	
25 Pühap.	7	Päaja ph. Rõõmu taulutamine Keitfi Ma- riale. Apof. teg. r. 1,1-8; Wltip. 2,5-11; Ew. Joao. 1,1-17; Lunk. 10,38-42; 11,27-28	Päastu Maariap. I Kr. ül. p. II Kr. ül. p.
26 Esmap.	8	Ptn. Trimenus; fun. Anna, Alla, Parisia, Ani- maisja, Dikliida, Saatha.	
27 Teisip.	9	Ann. Matrona, w. Joannes, fu.: Manuil, Theo- dosijs.	E f. 5, 25 m. d.
28 Keftn.	10	W. Klarion; fu. Joonas.	
29 Neljap.	11	W. Markus, Joannes	
30 Reede	12	Sig. Joannes, Ewmla; ap.: Apollon.	
31 Laup.	13	Ptn. Spattins; w. Apollentius; p. Joonas mitr.	

Päike tõuseb:

Läheb looja:

1-fel kell 6,30 m.

kell 6, 9 m.

11-mal " 6, 1 "

" 6,33 "

21-fel " 5,31 "

" 6,56 "

IV.

Aprill.

Julian. kal.	I. II.	Mälestuse päevad.	Täht- päevad.
1 Pühap.	14	Apostli Tooma pühap. W. Maria kn.: Georgi, Wasjilid, W.: Makarius, Ehwimi. Ww. 1. HE. 1. Lit. Ap. t. 5, 12-20; Joann. 20, 19-31.	Karjalast- p.
2 Esmap.	15	W. Tiitus; kn.: Amfian, Edeffius, Polik.	
3 Teistp.	16	W. Nikitas, kn.: Elpidifor, Withonius; w. Illirik, knn. Theodosia.	
4 Restn.	17	W. Joosep, Georgi, Sofimas; knn. Ther- wutha.	● t. 1, 42 m. 5.
5 Neljap.	18	Kn. Theodul, Platon, Simeon, Forwin, pn. Theodora.	
6 Neede	19	Bp. Methodius, w. Ewribius, Jeremias, Archilius, wn. Platonida.	
7 Laup.	20	W. Georgi, kn. Kallonius, Rufin; knn. Atalina.	
8 Pühap.	21	Salwitooja naiste pp. Ap.: Tro- dion, Flegont, Erm; w. Efelestin, Ni- font. Ww. 2. HE. 3. Lit. Ap. t. 6, 1-7; Mark. 15, 43-16, 8	
9 Esmap.	22	Kn.: Ewsihius, wkn. Wadim, pkn. Dijan.	
10 Teistp.	23	Kn.: Terenti, Afrikan, Massim, Seenon, Aleksander, Theodor, Jakobus.	
11 Restn.	24	Pkn. Antipas, w. Joannes, kn; Marti- nian; w.: Jakobus, Warjonofius.	● t. 10, 49 m. h.
12 Neljap.	25	W. Wasjili, wn. Anthusa, Athanasia, pkn Senon.	
13 Neede	26	Pkn. Artemon; knn. Thomaida.	
14 Laup.	27	W. Martin, kn: Ardalion, Antoni, Joann.	
15 Pühap.	28	Alwatud inimese p. p. Ap. Aris- tarch, Trofim, Pud, kn. Sawwa; knn. Wasjilissa, ja Anastasia. Ww. 3. HE. 4. Lit. Ap. t. 9, 32-42; Joann. 5, 1-15.	
16 Esmap.	29	Kn. Leonid; knn.: Agapia, Gionia, Irina, Hariessa, Riika, Galina, Kalisa, Ku- uehia, Wasjilissa, Theodora.	
17 Teistp.	30	Pkn. Simeon, kn. Ananias, Adrian; knn. Askitreja, w.: Agapit, Sofimas.	

Julian. kal.	n.	Mälestuse päewad.	Täht- päewad.
18 Keisk.	1	W. Joannes, Kosma, Antoni, Feliks; kn.: Wiktor, Sewerian.	☉ f. 12, 21 m. ö.
19 Neljap.	2	W. Joannes, Trifon, Nikifor; kn.: Christopher, Antonin.	
20 Neede	3	W. Theodor, Aleksander; Gabriel, ö. Grigori ja Anastasiu.	
21 Laup.	4	Pkn. Januarius, kn.; Faust, Disiderius, Gwibius, Alution, Dioskor, Dienisi, Apollos, Kokrat; w. Maksimian, kuu. Filippia.	
22 Pühap.	5	Samarja naise p. p. W. Theodor, ap.: Natanael, Luukas ja Kliment; w. Vitalius. Ev. 4 MC. 7. Vit. Ap. t. 11, 19-26, 29-30; Joa; 4,5-42.	
23 Esmap.	6	Reisri Proua nime-päew. St Georgi, kn.: Anatoli, Protolen, kuu: Aleksandra, MC. Luuk. 12,2-12; Vit.: Ap. t. 12,1-11; Joa. 15,17-27, 16,2	Jüri p.
24 Teisip.	7	W. Sawwa; wn; Elijabet; kn.: Gwsewi, Neon, Leonti, Longin, Walentin.	
25 Keisk.	8	Ap. ja Gw. Markus; w. Silvester.	☉ f. 11,
26 Neljap.	9	Pkn. Wassili, w. Stephan; õig. Olahwiira.	57 m. h.
27 Neede	10	Ap. Simeon, w.: Joannes, Gwlogi.	
28 Laup.	11	Ap. Jason ja Sosipater; kuu. Kerkira; kn.: Saturnius, Marsali, Kwintilian, Gaudian, Gwfrasiu, Gwsewius, Neon, Witali Maksim.	
29 Pühap.	12	Pimeda inimese p. p. Ku. Theognid, Antipater, Artem, Magnus, Theodet, Fillimon, Diodor, w. Memmon. Ev. 5. MC. Joa. 20,11-18; Vit. Ap. t. 16, 18-34; Joa. 9,1-38.	
30 Esmap.	13	Ap. Jakobus, w. Donat. kn. Matšim.	

Päite tõuseb 1-jel kell 5,00 m.

11-mal " 4,52 "
21-jel " 4, 5 "

Läheb looja: kell 7,22 m.

" 7,45 "
" 8,10 "

Julian. kal.	11	Mälestuse päevad.	Täht- päevad.
1 Teisip.	14	Pr. Jeremias, ptn. Makarius, w. Paf- nuti; fun. Tamara.	Wolbrip.
2 Kesk.	15	W. Athanasius, Beris, Glieb; kn. Esper, Theodul; kn. Soja, p. fnn. Tamara.	
*3 Neljap.	16	Issa da taewaminemise p. Kn. Timotheus, fnn. Mawra; w.: Peetrus, Theodosius. HG. Mark. 16,9-20; Lit. Ap. t. 1,1-12; Luuk. 24,36-53.	Suur risti p.
4 Neede	17	Kn. Pelagia; ptn. Silwan, Alwian, Grasm; w. Aliment, Kirill.	● t. 12, 15 m. h.
5 Laup.	18	Sknn. Iriina; w.: w. Adrian, Mihei Sa- lotus.	
*6 Pühap.	19	Püha Isade p. p. Reisri Serr sündimise p. D. Job, kn.: Dionisius, Kallimah. Ww. 6. HG. 10. Lit.: Ap. t. 20,16-18, 28-36; Joan. 17,1-13.	
7 Esmap.	20	Kn. Afatius, w. Nilus Joannes.	
8 Teisip.	21	Ap. Joannes, w. Arseni.	
9 Kesk.	22	Ap. Nikolai, im., pr. Jesajas, kn.: Kris- tophor, Awraamius.	
10 Neljap.	23	Ap. Simon Selot; kn.: Issihius, Alfius, Filadelf, Riprian, Onissim, wn. Izi- dora, õ. Taisfia.	D t. 4, 13 m. õ.
11 Neede	24	Ap. s. Kirill ja Methodius, ptn. Motius,	
12 Laup.	25	W. Epifanius, Hermann, Dionisius.	
13 Pühap.	26	Püha Waimu mahatul. ehk Re- lip. Ann. Glikeria; w.: Georgi kn. Aleksander.	I Su- wiste p.
14 Esmap.	27	Reisri Serr kroon. p. kn. Issidor, Maksim, w. Serapion. Lit. Ewes. 5, 9-19; Mat. 18,10-20.	II Su- wiste p.
15 Teisip.	28	W. Bahomius suur, Whillius, Efrosin.	
16 Kesk.	29	W.: Theodor, Georgi, Kasfian, Lauren- tius; õ. Muusa.	
17 Neljap.	30	Ap. Andronik, phn. Junia; w. Stephan; wn. Efrossinia.	
18 Neede	31	Kn. Theodot, Peetrus, Andreas, Paulus, Traktius, Pawlin; fnn. Tefuusa, Alet.	● t. 1, 31 m. h.

Sulian. kal.	n. r.	Mälestuse päewad.	Täht- päewad.
19 Laup.	1	Janra, Klaudia, Jaina, Ewfrasia, Matrona, Julia, Kristiina. Pfn. Patritius, Menander; w. Kornilius, Sergius.	
20 Pühap.	2	1 p. p. Kolm. Jum. p. Rõige Pühade pp. Kn. Dowmont, Asterius, Aletjander. Ew. 8. H. 1. Lit.: Ebr. 11,33-12,2; Mat. 10,32-33; 37-38; 19,27-30.	
21 Esmap.	3	Ap.-f. Konstantin ja Helena; Mihail, Theod., w. Kassian, Agapit, p. Wasili.	Paast algab.
22 Teisip.	4	Kn. Wasilisk.	
23 Keisn.	5	W. Mihail, wn. Ewrosfinia, w. Leonti, Paisius, Mooses.	
24 Neljap.	6	W. Simeon ja Nifitas; tn.: Meleti, Ioannes, Serapion, Kallinif.	
*25 Reede	7	Resri Prona jünd. p. Nistija Ioan. pea leid. pfn. Therapont.	
26 Laup.	8	Ap. Karp. ja Alfens, tn. Georgi, tnn. Helena.	E f. 4, 37 m. h.
27 Pühap.	9	2 p. p. Kolm. Jum. v. Pfn. Therapont, tnn. Theodora, tn. Didim, w. Antouius, Kiprian, Fotius, Jonas, Ew. 1. H. 2. Lit. Room. 2,10-16; Mat. 4,18-23.	
28 Esmap.	10	W. Nifitas, tnn. Glifonida; pfn. Ewthius, Elladius, w. Ignatius, Sofron.	
29 Teisip.	11	Knn. Theodosia, õ. Ioannes.	
30 Keisn.	12	W.: Ijaatius, Jakobus.	
31 Neljap.	13	Ap. Ermenis, tn. Erminus, Filosof.	

Päike tõuseb: 1-sel kell 3,41 m. Lähed looja: kell 8,32 m.
11-mal " 3,20 " " 8,54 "
21-sel " 3, 5 " " 9,12 "

VI.

Juuni.

Julian. kal.	I. II.	Mälestuse päevad.	Täht- päevad.
1 Neede	14	Rn.: Justin, Variton, Valerian; fun. Varita; w. Dionisius, Agapit.	
2 Laup.	15	W.: Nikifor; fn. Joannes, phn. Juliana	● f. 8, 25 m. h.
3 Pühap.	16	3 p. p. Kolm. Jum. p. Kn.: Eufillian, Klaudius, Spatius; Maksian, Julian; fun. Pawlo; fun. Eufian. Lw. 2. SE. 3. Vit.: Room. 5,1-10; Mat. 6,22-33.	
4 Esmap.	17	W.: Mitrofan, Methodius; fn.: Sewe- rian, Konfordius.	
5 Teisip.	18	Phn. Dorotheus; fn.: Markian, Mikander, Apollon, Leonid, Georgius, Selinius, Irinus; w.: Theodor, Konstantin.	
6 Kesk.	19	W. Marion, Paisius, Aleksander; wfun. Arhelaja, Thekla, Susanna.	
7 Neljap.	20	Kn.: Markell, Kiriat, Saturnin, Kristen- tian, fun.: Kiriafia, Kaleria (Valeria) Pristilla, Rufina, Artemia.	
8 Neede	21	W.: Theodor, Konstantin.	● f. 10,
9 Laup.	22	W.: Aleksander; fun.: Thekla, Martha. Maria.	40 m. d.
10 Pühap.	23	4 p. p. Kolm. Jum. p. Phn. Timot- heus, fn. Aleksander, fun. Antonina; w. Theofan, Wassian. Lw. 3. SE. 4. Vit. Room. 6,18-23; Mat. 8,5-13.	
11 Esmap.	24	Ap. Bartolomeus ja Barnabas; Arkadius.	
12 Teisip.	25	W. Onufrius suur, Peetrus, Joannes, Andreas, Theofil.	
13 Kesk.	26	Kun.: Afilina, Antonina, Trifillia; wn. Anna; w.: Joannes, Andronik, Saw- wa, Wassili.	
14 Neljap.	27	Pr. Eliisa; w.: Methodius.	
15 Neede	28	Psf. Jonas, pr. Amos; fn.: Modest, fun Kristentia; w. Jerenim.	
16 Laup.	29	Psf. Tihon, fn.: Tigris, Ewtropius.	● f. 3, 35 m. d.
17 Pühap.	30	5 p. p. Kolm. Jum. p. Kn. Manuil, Sawel, Ismail. Lw. 4. SE. 5. Vit.: Room. 10,1-10; Mat. 8,28-9,1.	

Julian. kal.	n. l.	Mälestuste päevad.	Täht- päevad.
18 Esmasp.	1	Kn. Leonti, Spatius, Theodul, w. Warlaam.	
19 Teisip.	2	Ap. Juudas, (Seemi p.) w. Joannes.	
20 Keisip.	3	Ptn. Methodius, kn.: Aristokli, Dimitrian, Athanas., Anna, Pinna, Rimma.	
21 Nelsip.	4	Kn. Julian. pln. Terentii; w. Julius.	
22 Reede	5	Kn.: Galaktion, Senon; kn. Iuliana.	
23 Laup.	6	Kan. Agrippina; kn.: Urban; w. Artemi.	
24 Pühap.	7	6 p. p. Kolm. Jum. p. Mistija Joanneje sündimine. Kn. Gros, Firmos, Firmin, Congin; w.: Antonius, Joannes; kn. Mihail, Iw. 5. HC. 6. Lit.: Room. 12,6-14; Mat. 9,1-8.	E f. 6, 48 m. s. Jaani p.
25 Esmasp.	8	Wtn. Jewronia, würst Petrus.	
26 Teisip.	9	W. Taawet, Joannes, Dionisius.	
27 Keisip.	10	W. Sewir. Martin, Serapion, Georgi.	7 magaja
28 Nelsip.	11	Kiirus ja Joannes; w.; Paulus, Sergius, German ja Ksenofont.	p.
*29 Reede	12	III. ap. Petrus ja Paulus. HC. Joan. 21,15-25; Lit. II Kor. 11,21-32; 12,9; Mat. 16,13-19.	
30 Laup.	13	12-ne apostli kog. W.: Petrus, Tihon, Wassili, Nikon.	

Päite tõuseb:

Läheb looja:

1-ful kell 2,56 m.

kell 9,25 m.

11-mal " 2,57 "

" 9,29 "

21-ful " 3, 5 "

" 9,25 "

Julian. kal.	n. r.	Mälestuse päewad.	Läht. päewad.
1 Pühap.	14	7 p. p. Kolm. Jum. p. Kn.: Kosma, Damian, w. Petrus; wu. Angelina, Sw. 6. SE. 7. Lit. Room. 15, 1-7; Mat. 9, 27-35.	● 1. 3, 15 m. d.
2 Esmap.	15	W. Juwenalius, Fotius, Antonius.	Heina-
3 Teisip.	16	Filipp, mit., kn. Jatinth Markus, Diodor, Eulampius, knn.; Golinduha; w. Anatoli, Aleksander, Wassili, Konstantin, Nikodim.	Maarja p.
4 Kestn.	17	W.: Andreas, Tihon, Nikon, Wassili; pkn. Theodor; knn. Theodotia.	
5 Neljap.	18	W. Sergius, Athanasius, knn. Anna, Kirilla.	
6 Neede	19	W. Sijoi suur; knn. Martha, Lufia; kn. Keks, Sunokenti, Feliks, Erminus, Wassili, Peregrin, Rufin, Morin, Walentin, Asterius, Lufian, Isidor, Dion, Diodor, Satun.	
7 Laup.	20	W. Toomas; w n. Epiftet, Astion; knn.: Kiriakia; kn. Peregrin, Lufian, Pompeus, Saturnin, Herman, Ewangel; wn. Ew-dofia.	
8 Pühap.	21	8 p. p. Kolm. Jum. p. Skn. Prokopius. Sw. 7. SE. 8. Lit.: I Kor. 1, 10-18; Mat. 14, 14-22.	D 1. 7, 20 m. h.
9 Esmap.	22	Pkn. Pantratius, Kirill; kn. Aleksander, w. Theodor.	
10 Teisip.	23	Kn. Leonti, Mawrius, Daniel, Alonius, Sifinius, Wirilad, Bianor, Siluan, Apollonius.	
11 Kestn.	24	Swr. Olga, (Helena) sknn. Ewfinia.	
12 Neljap.	25	Kn. Flarius, Mihail, Theodor. Joannes.	
13 Neede	26	Peain, Gabriel; w. Stephan, Julian; kn. Serapion, Markian.	
14 Laup.	27	Ap. Atilas, w. Eilius, kn. Justius.	
15 Pühap.	28	9 p. p. Kolm. Jum. p. Ap. j. Wladimir; kn. Kiril; knn. Julitta. Sw. 8. SE. 9. Lit. I Kor. 3, 9-17; Mat. 14, 22-34.	

Julian. kal.	L.	Mälestuse päevad.	Täht- päevad.
16 Esmap.	29	Pfn. Afinogen, fn. Paulus; fnn. Alw- tina, Hionia, Julia.	☿ I. 6, 30 m. h.
17 Teisip.	30	Stn. Triina; w. Triinarh.	
18 Keftn.	31	Kn. Emilian, Iakintb.	
19 Neljap.	1	Wn. Matrina, w. Dios, Roman, Stephan.	
20 Reede	2	Pr. Elias, w. Awramius.	
21 Laup.	3	Pr. Iesefiel; w. Simeon, Joannes.	
*22 Pühap.	4	Ese Keiserinna nime p. 10 p. p. Kolm. Jum. p. Stn. Maria, Mag- daleena, pfn. Jofas. Lw. 1. hE. 10. Lit. I Kor. 4,9-16; Mat. 17,14-23.	
23 Esmap.	5	Kn. Trofim, Theofil, pfn. Apollinarius.	
24 Teisip.	6	Wr. Boris ja Olieb; fnn. Hristiina, w.: Polikarp.	☿ I. 6, 19 m. h.
25 Keftn.	7	õ. Anna; wn. Olimpiada, Gwpraksia, w. Matarius.	Iakobi p.
26 Neljap.	8	Pfn. Ermolaus, Ermokrat, w. Mooses; Wfn. Paraskewa.	
27 Reede	9	Stn. Panteleimon, wn. Antfifa; õ. Niko- lai; w. Angelar.	
28 Laup.	10	Ap. Prohor, Nifanor, Timon, Parmen; fn. Afakius.	
29 Pühap.	11	11 p. p. Kolm. Jum. p. Kn. Kallinik; fnn. Theodotia, Serafima; w. Kon- stantin ja Kosma. Lw. 2. hE. 11. Lit.: I Kor. 9,2-12; Mat. 18,23-35.	
*30 Esmap.	12	Muujärje pärija sünd. p. Ap. Si- las, Siluan, Andronik; pfn. Walentin, Proful, Gfim, Apollonius, fn.: Awun- dus, Polihronius, Joannes, Parmenius, Glimas, Hristotel, Luukas, Olimpui, Matfim. hE. Luuf. 10,16-21; Lit. I Kor. 4,9-16; Luuf. 10,1-21.	☉ I. 9, 59 m. õ.
31 Teisip.	13	W. Embosim; fnn. Julitta.	

Päite tõuseb: 1-ful kell 3,19 m.

Läheb looja: kell 9,13 m.

11-mal " 3,39 "

" 8,55 "

21-ful " 4, 0 "

" 8,32 "

Julian. kal.	r.	Mälestuse päevad.	Täht- päevad.
1 Kesk.	14	Kn. Mattabeused ja nende ema Salomo- nia; kn.: Leonti, Attius, Aleksander, Kindeus, Mipsitheus, Mineon.	
2 Neljap.	15	Pfn. Stephan; õn. Waeßli.	
3 Reede	16	W. Isakius, Dalmant, Faust, Kosma, An- tonius.	
4 Laup.	17	7 noort meest: Maksimilian, Efsakusto- dian, Jamwliß, Martinian, Dionisius. Ioannes, Antonin: kn. Eleutherius, wkn. Ewdekia.	
5 Pühap.	18	12 p. p. Kolm. Jum. p. Kn. Ewfig- nius, Kartidius, Kantidian, Siwel, wn. Nonna; pfn. Favius, Anthér; kn. Pontius. W. 3. H. 1. Lit. I Kor. 15, 1-11; Mat. 19, 16-26.	
*6 Esmap.	19	Isakanda muutm. p. Job. H. Luuk. 9, 28-36. Lit.: II Peet. 1, 10-19; Mat. 17, 1-9.	D t. 6, 58 m. d.
7 Teisip.	20	Wkn. Dometius, kn. Marin, Asterius; w. Pimen.	
8 Kesk.	21	W. Emilian, Miron, Grigorijs; kn. Et- herius, Leonid.	
9 Neljap.	22	Ap. Matteus, kn. Antonius, Julian, Mar- kian Joannes, Jakobus, Aleksei, Dimitri Jotius, Leonti; knn. Maria.	
10 Reede	23	Kn. Laurentius, pfn. Sixsius.	Lauritsa
11 Laup.	24	Knn. Susanna. Prepedigna; pfn. Gaius; kn. Maksim, Klaudius, Aleksander.	p.
12 Pühap.	25	13 p. p. Kolm. Jum p. Kn. Anifitas, Jotius, Pamfil, Kapiton, Aleksander, W. 4. H. 2. Lit. I Kor. 16, 13-24; Mat. 21, 33-42.	
13 Esmap.	26	W. Maksim, kn. Ippolit, Irineus, knn. Kon- fordia.	
14 Teisip.	27	Pr. Mika; pfn. Markell; w. Arkadius.	⊙ t. 10,
15 Kesk.	28	Jumala Ema surma p. w. Maki- rius. H. Luuk. 1, 39-49, 56; Lit. Wi- lip. 2, 5-11; Luuk. 10, 38-42, 11, 27-28.	0 m. d. [Rufi- Maarijap.

Julian. kal.	r.	Mälestuse päewad.	Täht- päewad.
16 Neljap.	29	Kn. Diomid, w. Herimon.	
17 Reede	30	Kn.: Miron, Straton, Wilspr, Kiprian, Koronat, Paulus, Patroff; knn. Kuliaania, Alipius.	
18 Laup.	31	Kn. Flor ja Laurus, Ermenus, Serapion. Emilian; w. Joannes, Georgi.	
19 Pühap.	1	14 p. p. Kolm. Jum. p. Kn. Andreas, Timoteus, Agapius, knn. Thekla. Lw. 5. H. 3. 2. Tit. II Kor. 1, 21-2, 4; Mat. 22, 1-14.	
20 Esmap.	2	Pr. Samuel, kn. Sewir, Memnon.	
21 Teisip.	3	Ap. Taddens, knn. Wasja; kn. Theognius, Agapius, Pistus, w. Awramius.	
22 Keisn.	4	Kn. Sewerian; wn. Anthusa; pkn. Athanasius; kn. Darisim, Neosif, knn., Ew-lalia.	E. I. 3, 24 m. d.
23 Neljap.	5	W. Ewtihius, Florentius, pkn. Irineus, w. Kassini.	
24 Reede	6	Pkn. Ewtihius; knn. Siira.	Pärli p.
25 Laup.	7	Ap. Bartolomeus, Titus; w.: Minas.	
26 Pühap.	8	15 p. p. Kolm. Jum. p. Kn. Adrian, knn. Natalia. Lw. 6. H. 4. 2. Tit. II Kor. 4, 6-15; Mat. 22, 35-46.	
27 Esmap.	9	W. Pimen suur, paawst Liberius, Desja; w. Sawwa, knn. Anthija.	
28 Teisip.	10	W. Mooses, Sawwa; pr. Anna.	
*29 Keisn.	11	Mistija Joannese pea maha raium. p. w. Aleksander. H. 4. Mat. 14, 1-13; Tit. Ap. t. 13, 25-32; Mar. 6, 14-30.	● f. 5, 50 m. h.
30 Neljap.	12	W. Aleksander, Joannes, Paulus, Jan-tin, Christophor, Aleksander.	
31 Reede	13	W. Gennadius, pkn. Kiprian.	

Päikese tõus: 1-jel kell 4,26 m.

Pähep looja: kell 8, 4 m.

11-mal " 4,49 "

" 7,36 "

21-jel " 5,11 "

" 7, 8 "

Julian. kal.	r. ii	Mälestuse päewad.	Läht- päewad.
1 Laup.	14	W. Simeon, Mariha, Joosua, kn.: Ermo- gen, kn. Kallista.	
2 Pühap.	15	16 p. p. Kolm. Jum. p. Kan. Rufina, psk. Joannes. Lw. 7. HC. 5. Lit. II Kor. 6,1-10; Mat. 25,14-30.	
3 Esmap.	16	Ptn. Aristion, kn.: Theofil, Dorotheus, Mordonius; kn.: Donna, Wasjilisja, Tiwa; w. Theoktist, õ. Joannes.	
4 Teisip.	17	Ptn. Wawilas; kn.: Urban, Epollonius; kn. Kristodula; kn.: Ammonius, Donat, Mian, Julian, Kion; kn. Ermionia.	
5 Keisn.	18	Õ. Satarias ja Eliisabet; kn.: Juwentin, Maksim; kn. Wiweja, Kaisja, w. Peetr.	D l. 9, 56 m. h.
6 Neljap.	19	Kn. Romil, Ewdoxfius, Senon, Makarins, Faustus, Kirill; w. Arbipp.	
7 Reede	20	Kn. Sofont, Ewpsihius; ap. Ewod, Dni- siphor; w. Luukas, Joannes, Serapion.	
*8 Laup.	21	Jumalajünnitaja sünd. p. HC. Luuk. 1,39-49,56; Lit. Wil. 2,5-11; Luuk. 10,38-42, 11,27-28.	
9 Pühap.	22	17 p. p. Kolm. Jum. p. W. Joakim ja Anna, kn. Sewerian, Hariton, Strator, õ. Nikitas, w. Joosep. Lw. 8. HC. 6. Lit. II Kor. 6,16-7,1; Mat. 15,21-28.	
10 Esmap.	23	Kn. Winodora, Mitrodora, Ximfodora, ph. Pulheria, w. Petrus, Paulus, Joasaf.	
11 Teisip.	24	Wn. Theodora, knn; Zia, Ewapsia; kn. Diodor, Didim, Dimitri, Dimitrian.	
12 Keisn.	25	Ptn. Awtonom, Kornut, kn. Julian, Theo- dor, w. Wasjian, Simeon.	
13 Neljap.	26	Ptn. Kernilius, Julian, kn. Leonti, Sera- pion, Stratonik, Gordian, Elias, So- tit, Lufian, Valerian.	Ⓔ l. 1, 36, m. õ.
*14 Reede	27	Jssanda eluand. Nisti ül. p. Pp. Joannes Kuldsun, kn. Papas. HC. Joan. 12,28-36; Lit. I Kor. 1,18-24; Joan. 19,6-11, 13-20, 25-35.	
15 Laup.	28	Skn. Nikitas, w. Filothei, Joosep; kn.: Por- firijs, Theodor, Maksim; kn. Asfliada.	

Julian. tal.	n. l.	Mälestuse päewad.	Täht- päewad.
16 Pühap.	29	18 p. p. Kolm. Jum. p. Kun. Ewfinia, Sebastiana, Melitina, Lubmila; fn. Wiktör, Soosihen, Kiprian; Torotheus. Ew. 1. H. 7. Lit. II Kor. 9, 6-11; Luuk. 5, 1-11.	
17 Esmap.	30	Kun. Sofia, Weera, Madeschda, Ljubow, Agathotia, Theodotia; fn.: Pelius, Nilus.	
18 Teisip.	1	W. Ewmenius, Artadius, fn. Kastor; fnn. Ariadna, Sofia, Briina.	
19 Keskn.	2	Ku. Trofim, Sawwatus, Dorimedont; wr. Theodor, Taawet, Konstantin.	
20 Neljap.	3	Ku. Mihail, Theodor, Agapius, fn. Ews- tasius; fnn. Theopistia.	E f. 10, 49 m. d.
21 Neede	4	Pfn. Ipatius, Andreas, Ewsebius, w. Meletius.	Madise p.
22 Laup.	5	Pfn. Jofa, pr. Joannes, w. Petrus.	
23 Pühap.	6	19 p. p. Kolm. Jum. p. Kn. Andreas, Joannes, Petrus, Antonin, Kun. Irai- do, w. Ksantippa ja Politsenia. Ew. 2. H. 8. Lit.: II Kor. 11, 31-12, 9; Luuk. 6, 31-36.	
24 Esmap.	7	Kun. Thetla, w. Koprins, Mikander, Ga- laktion.	
25 Teisip.	8	W. Sergius, wn. Ewrosinia.	
*26 Keskn.	9	Apostli Joannese surma p. w. Ef- rem. Lit. I Joan. 4, 12-19; Joan. 19, 25-27, 21, 24-25.	
27 Neljap.	10	W. Sawwatus, fn. Kalistrat. Epipharia, w. Ignatius; Ap. Martus, Aristarh.	● f. 3, 42 m. d.
28 Neede	11	W. Hariton, fn: Aleksander, Alfeus, Neon, Ilidor, w. Irodion.	
29 Laup.	12	W. Kiriak, Theofan; fnn. Kosdoja.	Mihkli p.
30 Pühap.	13	20 p. p. Kolm. Jum. p. Pfn. Grigoriuss; fnn. Kipsimia, Gaiania, w. Mihail. Ew. 3. H. 9. Lit. Kal. 1, 11-19; Luuk. 7, 11-16.	

Päike tõuseb: 1-ajel kell 5,37 m.

Läheb looja: kell 6,25 m.

11-ajal " 5,59 " " 6, 6 "

21-ajal " 6,22 " " 5,37 "

Julian. kal.	r.	Mälestuse päevad.	Läht- päevad.
*1 Esmapäev.	14	Jumala Ema Laitsm. p. Ap. Ana- nias, wku. Wihail, ku. Dominik; w. Roman, Sawwa. HG. Luuk. 1,39-49, 56; Lit. Ebr. 9,1-7; Luuk. 10,38-42, 11,27-28.	
2 Teisip.	15	Pkn. Kiprian, kn. Justina, ku. Theotisti, õ. Andreas, w. Kassian.	
3 Keskn.	16	Pkn. Dionisius, kn. Rusik, Eletherius; w. Joannes, õ. Iisihus.	
4 Neljapäev.	17	Pkn. Jerotheus, w.: Vladimir, Gurius, Warsonofius, kn. Faust, Serimon, kn. Domnina, Birineja (Weronika) Pros- tudia, wn. Kallisthenia.	
*5 Neebe	18	Muujärje Värija nime päew. Ppst. Peetrus, Aleksijs, Joonas ja Filipp; knn: Haritina, Mameltha, pkn. Dioni- sius; w. Damian, Jeremias, Matteus. HG. Ioan. 10,9-16; Lit. Ebr. 13,17-21; Mat. 5,14-19.	D t. 4, 8 m. h.
6 Laup.	19	Ap. Toomas.	
7 Pühapäev.	20	21 p. p. Kolm. Jum. p. Kn. Sergius, Julian, Kesarijus. Lw. 4. HG. 10. Lit Kal. 2,16-20; Luuk. 8,5-15.	
8 Esmapäev.	21	Wn. Pelagia, Laitsia; w. Trifon, Dosi- theus.	
9 Teisip.	22	Ap. Jakobus, Alw. p. w. Andronik ja At- hanasius; kn. Ewentius, Matjim,	
10 Keskn.	23	W. Kassian, Theofil, knn. Emlampia.	
11 Neljapäev.	24	Ap. Wiliirpus, w. Theofan; knn. Sinaida, Filonilla.	
12 Neebe	25	W. Kosma, knn. Domnita.	
13 Laup.	26	Kn.: Karp, Papilas, Agathodur, Floren- tius, Benjamin, knn. Agathonika.	⊙ t. 4, 32 m. h.
14 Pühapäev.	27	22 p. p. Kolm. Jum. p. W. Paraskewa, kn. Marjarius, Gervasius, Protasius, Kelsius, Silwan. Lw. 5. HG. 11. Lit.: Kal. 6,11-18; Luuk. 16,19-31.	Kollet. p.
15 Esmapäev.	28	W. Ewthim, Sawin, Eufian; knn. Wiweja.	

Julian. kal.	II. l.	Mälestuse päevad.	Täht- päevad.
16 Teisip.	29	Kn. Longin.	
17 Keisn.	30	Pr. Hosea; m. Andreas; kn. Kosma, Da- mian, Leonti, Anthimus, Eutropius.	Borki p.
18 Neljap.	31	Ap. ja ew. Luuk., kn. Marcin, w. Julian.	
19 Reede	1	On. Kleopatra, Joannes.	
20 Laup.	2	Stn. Artemius.	● l. 5, 39 m. h.
*21 Pühap.	3	23 p. p. Kolm. Jum. p. Keisri- ra trooni p. astum. p. W: Marion, Theofil, Jakobus; kn. Dajius, Gaius, Sotik. Iw. 6. HC. 1. lit. Ewef. 2,4-10; Luuk 8,26-39.	
22 Esmap.	4	W. Kaasanis ilm. Jum. jün. kaju auks. Ap. Awertius, 7 noort-meest Ewef. kn. Alekxander, Iraklius; knn. Anna, Elisabet, Theodoria, Gliceria. HC. 1,39-49,56; lit. Wil. 2,5-11; Luuk. 10,38-42,11,27-28.	
23 Teisip.	5	Ap. Jakobus, w. Ignatius.	
24 Keisn.	6	Kn. Arethas, knn. Sinflutia, w. Athanas.	
25 Neljap.	7	Kn. Martian, Martirius, Anastasius.	
26 Reede.	8	Stn. Dimitrius, w. Athanasius.	
27 Laup.	9	Kn. Nestor, knn. Apitolina, Grotiida.	● l. 4, 6 m. h.
28 Pühap.	10	24 p.p. Kolm. Jum. p. Kn. Terentius, Sarmil, Fot, Theodul; knn. Neonilla, Ewnikia, Paraskewa; w. Stephan, Joannes, Arsenius, Job, Neofit. Iw. 7. HC. 2. lit. Ewef. 2,14-22; Luuk. 8, 41-56.	
29 Esmap.	11	Stnn. Anastasia, w. Anna, d. Maria, knn. Theonilla, kn. Klaudius, Asterius, Neon	
30 Teisip.	12	Pkn. Sinowius, knn. Sinowia, Eutro- pia, Anastasia, Helena; pkn. Markian.	
31 Keisn.	13	Ap. Urwan, Martsijs, Apellius, Aristo- wul. w. Spiridon, Nikodim, wn. Mawra.	

Päike tõuseb: 1-sel kell 6,45 m.

Läheb looja: kell 5, 8 m.

11-mal. „ 7, 9 „

„ 4,41 „

21-sel „ 7,34 „

„ 4,14 „

Julian. kal.	r. u.	Mälestuse päevad.	Täht- päevad.
1 Neljap.	14	Pfn. Kesma, Damian, wn. Theodotia, fnn. Kiriena, Juliania; kn. Erminiheld.	
2 Reede	15	Kn. Pigas, Epitij, Anempodist, w. Markian.	
3 Laup.	16	Kn. Jooser, Aitbal, Attik, Agapius; wn. Spandulia, Alesima.	
4 Pühap.	17	25 p. p. Kolm. Jum. p. W. Joani- fius, Mikander; kn. Mikander, Ermeus; õ. Simon. W. 8. H. 3. Vit. Ewes. 4, 1-1; Luuk. 10, 25-37.	D f. 12, 45 m. h.
5 Esmap.	18	Kn. Galaktion, kn. Epistima.	
6 Teisip.	19	W. Warlaam, Herman; fnn. Tekusa, Ale- sandra, Klandia, Pelattia, Ewrosimia, Athanasia, Matrona.	
7 Kesk.	20	Kn. Seron, Theagen. Nikon, Valerius, Ewgenius; fnn. Thesalenitia, Kassinia,	
8 Neljap.	21	Beaingli Mikhaeli kogu.	
9 Reede	22	Kn.: Onisifor, Persirius, Aleksander; wn Matrona, Theotistia, Ewstolia, Sosi- patra.	
10 Laup.	23	Ap. Olimp, Modion, Sosipater, Graß, Ter- tius, Kn. Drest; pfn. Milius.	Mardi p.
11 Pühap.	24	26 p. p. Kolm. Jum. p. Stn. Minas, kn: Wiktor, Wifentius; fnn. Stefanida, w. Theodor, õ. Matxim. W. 1. H. 4. Vit. W. 5, 9-19; Luuk. 12, 16-21.	E f. 6, 14 m. õ.
12 Esmap.	25	Ppstk. Joannes, w. Nilus.	
13 Teisip.	26	Ppstk. Joannes Kuldsuu, fnn. Antonin, Mi- tijor, Herman; fnn. Manetha.	
*14 Kesk.	27	Refe Keisri Proua sünd. v. Ap. Zi- lippus, ppstk. Grigorius, w. Instinian ja Theodora. Vit: I Kor. 4, 9-16; Joan. 1, 43-51.	
15 Neljap.	28	Kn. Gurius, Samon, Awiw.	
16 Reede	29	Ap. ja W. Matteus, Fulwian.	
17 Laup.	30	Ppstk. Grigorius, w. Laatsarus, Nikon.	
18 Pühap.	1	27 p. p. Kolm. Jum. p. Kn: Platon, Sakkens, Alfens, Roman, Barul. W.	E f. 1, 6 m. õ.

Julian. kal.	l.	Mälestuse päewad.	Täht- päewad.
		2. HC. 5. Lit. Gwej. 6,10-17; Luuf. 13,10-17.	
19 Esmap.	2	Rn.: Ilsa, Iliodor, w. Joasaf, Awenir, Ikarion.	
20 Teisip.	3	W. Grigorius; In: Anatolius, pfn: Same- rius, Ipatius, kn:n: Thekla, Anna.	
*21 Kesk.	4	Jumala Ema templi wii v. p. HC. Luuf. 1,39-49,56; Lit. Ebr. 9, 1-7; Luuf. 10,38-42,11,27-28.	
22 Neljap.	5	Ap. Iilimon, Arhipp; knn. Apfia, Ise- tsilia, kn.: Valerian, Matfim; w. Mihael.	
23 Reede	6	Emr. Aleksander, ppsk. Amfilohius, Gri- gorius; kn. Sifinus, Theodor; psk. Mitrophan.	
24 Laup.	7	Stnn. Ekaterina, knn. Augusta.	
25 Pühap.	8	28 p. p. Kolm. Jum. p. Ptn. Kli- ment, Peetrus. Lw. 3. HC. 6. Lit. Kol. 1,12-18; Luuf. 14,16-24.	● f. 7, 8 m. d.
26 Esmap.	9	W: Alipius, Jakobus, Innoentius.	
27 Teisip.	10	Stn. Jakobus, w. Roman. Paladius.	
28 Kesk.	11	Wtn. Stephan; kn. Wasfili.	
29 Neljap.	12	Rn. Paramon ja 370, Iilumen; w. Ista- sius, Nektarius.	
30 Reede	13	Ap. Andreas , w. Frumentius. HC. Mat.4,18-24; Lit. I Kor.4,9-16; Ican. 1,35-51.	

Päite tõuseb:

Läheb looja:

1-ajel kell 8, 1 m.

kell 3,49 m.

11-mal " 8,24 "

" 3,31 "

21-ajel " 8,44 "

" 3,17 "

Julian. kal.	n. r.	Mälestuse päevad.	Läht- päevad.
1 Laup.	14	Pr. Kaum, kn. Ananias, õ. Filaret.	
2 Pühap.	15	29 p. p. Kolm. Jum. p. W. Irtalle= mon. knn. Miropia, w. Athanasius. Lw. 4. HC. 7. Lit. Koloss. 3, 4-11; Luuk. 17, 12-19.	
3 Esmap.	16	Pr. Sofrenius, pkn. Theodorit, Joannes, Sawwa.	D t. 10, 8 m. õ.
4 Teisip.	17	Sknn. Barbara, knn. Juliana, w. Joannes, Damaskin.	
5 Reikn.	18	W. Sawwa, Karion, Satarias.	
*6 Neljap.	19	P. imet. Nikolai. Reisri Serra nime p. HC. Joan. 10, 9-16; Lit.: Ebr. 13, 17-21; Luuk. 6, 17-23.	
7 Reede	20	Ppst. Ambrosius, kn. Afinodor, w. Paulus, Joannes, Antonius, Nilus.	
8 Laup.	21	W. Batapius, ap. Sosthen, Apollon.	
9 Pühap.	22	30 p. p. Kolm. Jum. p. Pr. Anna, w. Stephan, Sofronius. Lw. 5. HC. 8. Lit. Kol. 3, 12-16; Luuk. 18, 18-27.	
10 Esmap.	23	Kn: Minas, Ermogen, Ewgraf.	
11 Teisip.	24	W. Kilon.	Ⓔ t. 6, 31 m. h.
12 Reikn.	25	Ppst. Spiridon, pkn. Aleksander.	
13 Neljap.	26	Kn: Ewstratius, Ewgenius, Mardarius, Drest; knn. Lukia.	
14 Reede	27	Kn.: Kallinnik, Silimon, Arian, Apollon.	
15 Laup.	28	Pkn. Eletherius, knn. Apfia; w: Paulus, Trifon.	
16 Pühap.	29	31 p. p. Kolm. Jum. p. P. Efiw- nemate p. Pr. Aggei, kn. Marin; õn. Iteofantia. Lw. 6. HC. 9. Lit. I Tim. 1, 15-17; Luuk. 19, 1-10,	
17 Esmap.	30	Pr. Daniel ja Ananias, Asarias, Misael.	Ⓔ t. 10, 13 m. õ.
18 Teisip.	31	Knn. Sewastian, Nikostrat, Kastorius, Trantwillin, Wiktoria, Simforian, knn. Sooja; w. Modest.	
19 Reikn.	1	Kn. Bonifatius, Aris, Timoteus.	

Julian. kal.	n. r.	Mälestuse päewad.	Läht- päewad.
20 Neljap.	2	Pkn. Ignatius, w. Filogonius.	
21 Reede	3	Knn. Juliana, kn. Themistokleus, w. Prokopius.	Tooma p.
22 Laup.	4	Sknn. Anastasia; kn.: Hrisogon, Ewod, Ewtihian, knn. Theodotia.	
23 Pühap.	5	32 p. p. Kolm. Jum. p. P. enne Kristuse sündimise p. Kn. Saturnin, Gelasius, Pompinus, Ewarest, Empor, Ewnitian, Wassilib. Im. 7. HC. 10. Lit. I Tim. 4,9-15; Luuk. 19,1-10.	
24 Esmap.	6	Wkn. Eugenia, kn: Protus, Sakinth, kn. Klaudia.	
25 Teisip.	7	Jeesuse Kristuse sündimine. HC. Mat. 1,18-25; Lit. Kal. 4,4-7; Mat. 2,1-12.	● t. 12, 30 m. õ. I Jõulup. II J. p.
*26 Reekn.	8	Pkn. Ewtihimius; w: Ewarest.	
27 Neljap.	9	Ap. Stephan, w: Theodor.	
28 Reede	10	20,000 kan. Mikomedias; knn: Agathia, Domna, Theofila; ap. Nifanor.	
29 Laup.	11	14,000 last Betlemmas; w. Markell, Taddeus, Markus, Theofil, Joannes.	
30 Pühap.	12	33 v. p. Kolm. Jum. p. W. pärast Kristuse sünd. püha. Knn. Anii- na, kn. Sotil, ap. Timon, wn. Theodora; kn. Fileter. W. 8. HC. 11. II Tim. 4,5-8, Mar. 1,1-8.	
31 Esmap.	13	Wn. Melania.	

Päife tõuseb:

Läheb looja:

1=sel kell 9,59 m.

kell 3,11 m.

11=mal " 9, 6 "

" 3,14 "

21=sel " 9, 6 "

" 3,24 "

Digeusu Kiriku asi.

Baltimaa Digeusu Koguduse juht ja ülem hingekarjane on Riia ja Miitami piiskop **Joann Riias**.

Tema lähema juhatusel ja ülemaatusel all seisab **Riia Waimulik Konsistorium**. Selle liikmed on:

Ülempreester N. Leismann.

" W. Berezsky.

" Th. Liberowsky.

" N. Jakowleff.

" P. Mednis.

Sekretär P. Sokoloff.

Rodumaa praostid:

1)	Haapsalu praost	preester	A. Bieschanitzky.
2)	Pärnu I. jaošk.	pr. ülempr.	M. Suigusaar.
3)	" II. "	preester	N. Tswietkoff.
4)	Rakvere	" "	J. Weemo.
5)	Saaremaa	" ülempr.	J. Kehemaa.
6)	Tallina linna	" "	A. Aristoff.
7)	" maak.	" preest.	J. Hermann.
8)	Tartu I. jaošk.	" "	M. Bleiwe.
9)	" II. "	" "	?
10)	Wiljandi	" "	N. Luusik.
11)	Wõru	" "	J. Sepp.

Rodumaa Digeusu kihelkonnad.

Minaste, — Гайнажская? церковь. Kih. aw.? Kirik eh.? Preester J. Mõttus. Kõstrib: ? Teised teated puuduvad. Aadr.: м. Гайнажъ, чр. Лемзаль, Лифл. г.

Alajõe, — Олешницкая

Рожд.-Богор. церковь. Kih. aw. 1884 a. Kir. eh. 1889 a. Hingede arw 1083. Pr. A. Troitzky; kõstrib: J. Boltos, S. Karlik. Wõõrm. Peeter Butter. 4 kooli, 88 õpil. Aadr.: Чер. Лебве Эстл. губ.

Ungerja. Tarwilised teated
puuduwad.

Unsefäla (Tirimetša) —
Анзенкюльская Рожд. Христ.
цер. Rih. aw. 1847 a., fr. eh.
1873 a. Hingede arw: 285 m.,
301 n. — 586. Preest. Martin
Podriatšikoff; kōst.: Georgi Kus-
toff, Leonti Tael; wöörm. Mef-
sander Ting. 2 kooli, 43 õpil.
Udr.: Чер. г. Аренсбургъ.

Untsla (Straami) — Ан-
пенская Св. пр. Или церк.
Rih. aw. 1847 a., fr. eh. 1895
a. Hingede arw 1552. Preest.
Martin Ramul. Kōst.: Wikenti
Paskär, Martin Siiman. Wöörm.
Joann Suia. 3 kooli, 177 õpil.
Udr.: Чер. ст. Анценъ, С.-З.
ж. д.

Urufäla. Tarwilised teated
puuduwad.

Urusaare — Apposарская
Вознесенск. церк. Rih. aw.
1848 a., fr. eh. 1873 a. Hin-
gede arw 1333. Preest. Kon-
stantin Antson; kōst.: Dionisi
Wares, Anton Kõlts; wöörm.
Joann Krasjowšty. 3 kooli, 105
õpil. Udr.: Чер. ст. Вехма,
П.-Рев. ж. д.

Emmaste (Selu) — Эм-
мастская Рожд.-Богор церк.
Rih. aw. 1884 a., fr. eh. 1890
a. Hingede arw 648. Preest.
Boris Biešanitzky; kōst.: Niko-
lai Miuhfrand, Joosep Padu;
wöörm. Mihail Mas, 2 kooli
96 õpil. Udr.: О Лаго, чер.
Кейнисъ.

Saanja — Гангофская
Николаевская церк. Rih. aw.
1846 a. fr. eh. ? Hingede arw

644. Preest. Mefsand. Hrebtoff;
kōst.: Iwan Kusjowšty, Jakob
Kikas; wöörm. ? 1 kool, 49 õp.
Udr. Чер. Верро Лифл. г.

Saapsalu — Гапсальская
Marie-Магдалинская ц. Prees.
Dimitri Dubkowšty, diakon —
Andrei Jürison, kōst.: Job, Sa-
redei; wöörm. M. Makaroff. 2
kooli, ? õpil. г. Гапсаль.

Sargla (Saanemetša) —
Гарьельская Петро-Павл. цер.
Rih. aw. 1850 a., fr. eh. 1855
a. Hingede arw. 1436. Prees.
Konstantin Bogdanoff; kōst. Dir-
nisi Sokoloff, Iwan Karamkoff;
wöörm. Adam Kanran. 3 kooli,
108 õpil. Udr. П. о. Тайвола,
Лифл. г.

Sellamaa — Гелламская
Петро-Павл. церк. Rih. aw.
1850 a., fr. eh. 1868 a. Hin-
gede arw 2929. Prees. Mefsei
Mlit; kōst.: Wasili Müristaja,
Iwan Kask; wöörm. Iwan Tus-
tit; Kuratoriumi esimees — Mi-
hail Want. 7 kooli, 236 õpil.
Udr. Чер. Куйвастъ, Лифл. г.

Selme (Tõrwa) — Гель-
метская Христо-Рожд. церк.
Rih. aw. 1880 a., fr. eh. 1904
a. Hingede arw 612. Preest.
Georgi Wälbe; kōst.: Iwan Liias,
Iwan Tõll; wöörm. Anton Kõts.
1 kool, 116 õpil. Udr. Мѣст.
Терва, Лифл. губ.

Säädemeeste — Гутман-
сбахская Преображен. церк.
Rih. aw. 1849 a., fr. eh. 1872
a. Prees. Peeter Saar; kōst. —
Pawel Dubkowšty, Anton Oks;
wöörm. Joann Anderson. 3 kooli
254 õpil. Hingede arw 2936.

Адр. Чер. г. Перновъ.

Ilmjärwe — Ильмъярв-
ская Богоявленская цер. Kih. aw.
1846 a., fr. eh. 1873 a. Hingede
arm 2848. Pr. Dionisi
Oberpal; köst.: Kosma Kuls,
Anton Allit; wöörm. Andrei
Hüdsi. 4 fooli, 121 öpil. Адр.
Чер. ст. Загниць, Лифл. г.

Juuri — Юрская Ва-
сильевская цер. Kih. aw. 1887
a., fr. eh. 1893 a. Hingede arm
— 534. Prees. Pamel Panoff;
köst.: Avenir Srebtsoff, Georgi
Blau; wöörm. Theodor Esil. 2
fooli, 27 öpil. Адр. Чер. ст.
Хаггуть, П.-Рев. ж. д.

Jõesuu. Teated puuduwad.

Jööpre — Иепернская
Георгиевская цер. Kih. aw.
1861 a., fr. eh. 1878 a. Hin-
gede arm — 1378. Prees. And-
rei Pärtel; köst.: Mihail Mih-
kelson, Joann Brifman, wöörm.
Mihail Arud. 2 fooli, 92 öpil.
Адр. Чер. г. Перновъ.

Kaansoo — Кансовская
Исидоровская цер. Kih. aw.
1904 a. Kirikut ei ole Hingede
arm — 479. Preester Joann
Kolokoloff; köst.: Swan Tomson,
Anton Herman; wöör. Th. Ko-
manzoff. 1 fool, 29 öpil. Адр.
Чер. п. о. Старо-Феннернъ,
Лифл. губ.

Kaarepere — Каранер-
ская Евониевская цер. Kih.
aw. 1892 a., fr. eh. 1896 a.
Hingede arm — 302 Pr. Alek-
sander Männik; köst.: Aleksander
Murd, Nikolai Bobkowsky; wöör.
Matwei Allit. 2 fooli, 21 öpil.

Адр. Чер. ст. Лайсгольмъ С.-З.
ж. д.

Kabala — Каббальская
Петро-Павл. церк. Kih. aw.
1901 a. Pr. Theodor Troitzky;
köst.: Grigori Goluboff, Kon-
stantin Rabit; wöörm. Joann
Kant. Hingede arm — 1390. 3
fooli, 65 öpil. Адр. чер. ст.
Вехма, Пер.-Рев. ж. д.

Kabla — Лаймъяльская
Васильевск. церк. Kih. aw.
1849 a., fr. eh. 1873 a. Hin-
gede arm — 2445. Prees. An-
ton Saar; köst.: Kirill Umal,
Swan Aschtemenko; wöör. Alek-
sander Allitas. 6 fooli, 195 öp.
Адр. О. Эзель, чер. Орри-
сааръ, Лифл. г.

Kaika — Кайкаская Свято-
Троицкая церк. Kih. aw. 1896
a., fr. eh. 1900 a. Hingede arm
— 965. Prees. Nikolai Kirpits-
chnitsoff; köst.: Swan Nordmann,
Swan Antzoff; wöörm. Roman
Mändik. 3 fooli, 98 öpil. Адр.
чер. ст. Анценъ, С.-З. ж. д.

Kalli — Михаэльская Иоан-
но-Предтеченская цер. Kih.
aw. 1849 a., fr. eh. 1867 a.
Hingede arm — 1835. Pree-
st. Laurenti Raubsepp; köst.: Peeter
Suia, Swan Tammsberg; wöör.
Anton Koitson. 5 fooli, 121 öp.
Адр. чер. г. Перновъ, Калли.

Kangru (Zärwa-Zaani) —
Кангроская Георгиевская цер.
Kih. aw. 1902 a. Kirikut ei ole.
Hingede arm — Prees. Mihail
Ausa; köst.: Swan Teppo, Au-
gustin Allitas; wöörm. Georgi
Smurtwi. 1 fool, 60 öpil. Адр.

II.-т. отд. Ассъ, Эстл. губ.

Karsti — Каркуская Алексѣевск. церк. Rih aw. 1847 a., fr. eh. 1868 a. Hingede arm — 3146. Preešt. Wladimir Allit; köst.: Matwei Antson, Boris Draw; wöörm. Peeter Romantsoff. 4 fooli, 173 öp. Aдр. ст. Нуя, Лифл. губ.

Karola (Wißi) — Каролевская Покровская цер. Rih. aw. 1846 a., fr. eh. 1878 a. Hingede arm — 1978. Preešt. Soafim Nüpsit; köst.: Peeter Ernits, Joann Böhmus; wöör. Wladimir Meets. 7 fooli, 208 öp. Aдр. чер. г. Вальв.

Kastna — Кастнаская Арсеньевская цер. Rih. aw. 1896 a., fr. eh. 1904 a. Hingede arm — 740. Preešt. Wilfor Kimmel; köst.: Nikolai Storožitschn, Andrei Büß; wöörm. Joann Seeman. 2 fooli, 46 öp. Aдр. чер. г. Перновъ.

Kastolatfi — Кастолацкая Благовѣщен. цер. Rih. aw. 1846 a., fr. eh. 1873 a. Hingede arm — 841. Preešt. Andrei Luha; köst.: Aleksander Rints Augustin Kõiw; wöörm. Joann Kõiw. 4 fooli, 121 öp. Aдр. II. о. Нустаро.

Kawilda — Кавелехтская Александрo-Невская цер. Rih. aw. 1846 a., fr. eh. 1874 a. Hingede arm — 800. Preešt. Konstantin Sawwi; köst.: Aleksei Janson, Iwan Söber; wöör. Iwan Taska. 2 fooli, 69 öpil. Aдр. чер. г. Юрьевъ, Лифл. губ.

Kihnu — Кюноская Николаевская цер. Rih. aw. 1848 a., fr. eh. ? Hingede arm 1153. Preešt. Theodor Dubkoff; köst. Georgi Waldmann, Iwan Kriewel; wöörm. Mihail Matt. 2 fooli, 81 öp. Aдр. чер. г. Перновъ, о. Кюно.

Kiigewere — Кикиферская цер. Teated puuduwad.

Kilingi — Куркундская Николаевская цер. Rih. aw. 1846 a., fr. eh. 1870 a. Hingede arm — 1426. Pr. Nikolai Kipper; köst.: Georgi Kura, Dionisi Tasane; wöörm. Joann Kirikal. 2 fooli, 79 öpil. Aдр. чер. ст. Квелленштейнъ, Лифл. губ.

Kreenholmi (Soa-orn, Soala ehf Suhtentali) — Кренгольмская Воскресенская цер. Rih. aw. 1897 a., Kirik. kolme altariga; eh. 1896 a. Hingede arm: wenelasi — 3399, eestlasi — 304. Preešrid: Wladimir Bieschanitzh, Georgi Anderson; diafon-vacant; Rõster: Aleksei Kreis; wöörm. Georgi Oschereloff. Wabritu foolis 260 õigeusulist õpilast. Aдр. г. Нарва.

Kuimetsa — tarwilised teated puuduwad.

Kullamaa (Silla) — Гольденбекская Николаевск цер. Rih. aw. 1895 a., fr. eh. 1908 a. Hingede arm — 357. Preešt. Mihail Ripper; köst.: Peeter Malein, Georgi Perl; wöörm. Soafim Jänes. 2 fooli, 37 öp. Aдр. чер. ст. Рустя, Эстл. губ.

Kuuresarc — Аренсбург-

ская Николаевская цер. Rih. aw. 1747 a., fr. eh. 1790 a. Hingede arm — 2136. Ulmpr. Joann Nehemaa, pr. Sawwa Sepp; diakon — Joann Luts; köst.: Irodion Tasane, Iwan Waga; wöörm. Vladimir Wasfiljeff. 7 fooli, 231 öpil. Ahr. г. Аренсбургъ.

Rähri — Геймадраская Михаило-Архангельская цер. Rih. aw. 1846 a., fr. eh. 1850 a., ümberch. 1899 a. Hingede arm — 366. Preešt. Mitamor Dobryschewskij; köst.: Aleksander Westman, Pamel Distafind; wöör. Joann Swast. 1 fool, 50 öpil. Ahr. чер. г. Верро.

Kärgu — Керкауская св. муч. Зинаида церк. Rih. aw. 1852 a., fr. eh. 1878 a. Hingede arm — 1191. Preešt. Karp Eberling, köst.: Joann Podrjatschik, Peeter Toom; wöörm. Jakob Janson. 2 fooli, 70 öp. Ahr. П. о. Керкау, Лифл. г.

Kärfna — w. Pächte.

Körgejaare (Pusti) Кыргесаарская Рожд. Христова цер. Rih. aw. 1885 a., fr. eh. 1890 a. Köpu kirik 1908 aast. Hingede arm — 1126. Preešter Wasfili Werlof; köst.: Georgi Raudsep, Dionisi Tomasi; wöörm. Jakob Kiime. 3 fooli, 108 öp. Ahr. О. Даго, чер. Кертель.

Karjalasfina — Карьяласмасский пр. Rih. aw. 1911 a., kirikut ei ole. Hingede arm 1300. Preešt. — vacant; köst.: vacant; wöörm. — 2 fooli. Ahr. чер. п. о. Лайзбергъ, о. Эзель.

Laatre - Фельская Свято-Духовская цер. Rih. aw. 1848 a., fr. eh. ? Hingede arm 3052. Preešt. Joann Teppo; kösirid: Aleksander Saks, Iwan Mustfikas; wöörm. Andrei Punn. 3 fooli, 137 öp. Ahr. Чер. ст. Загниць, С.-З. ж. д.

Laisaare — Лайксарская Георгиев. цер. Rih. aw. 1896 a., kir. ei ole. Hingede arm — 1358. Preešt. R. Saarman; köst. Iwan Umarit, Peeter Kulbusch; wöörm. Matwei Talts. 3 fooli, 151 öp. Ahr. Чер. ст. Квеленштейнь.

Laiuse — Лайсская Рождество-Богородицкая цер. Rih. aw. 1849 a., fr. eh. 1864 a. Hingede arm — 1414. Preešt. Aleksander Paulus; köst.: Dionisi Kimmel, Aleksander Wälbe; wöörm. Kosma Boom. 5 fooli, 111 öp. Ahr. Чер. ст. Лайсгольмъ, С.-З. ж. д.

Leesi (Abla) — Лезиская Николаев. цер. Rih. aw. 1896 a., kirikut ei ole. Hingede arm 202. Preešt. Matwei Tõnisberg; köst.: Wasfili Jürgenson, Andrei Liit — diakon; wöörm. Aleksei Gorbatscheff. 1 fool, 30 öp. Ahr. чер. Ревель и Колькь

Leisi — Лайсбергская Ольгинская цер. Rih. aw. 1850 a., kir. eh. 1872 a. Hingede arm 2199. Preešt. Dionisi Samon; Diakon Joann Lion, köst.: Mihail Almjärw; wöörm. Irodion Nuhstrand. 7 fooli, 200 öpil. Ahr. П.-т. о. Лайзбергъ, о. Эзель.

Selle — Леллеская Свято-Троицкая цер. Kih. aw. 1851 а., fr. ch. 1868 а. Hingede arm 1810. Preešt. Mihail Koel; köst.: Sergei Griřson, Aleksei Melts; wöörm. Anton Lehtmetš. 3 fooli, 103 öpil. Aдр. П. о. Лелле, Лифл. губ.

Sewala — Левальскій приходъ. Kih. aw. 1910 а., fir. ei ole. Hingede arm — 2000. Br. vacant; köst.: Joann Wilido, Julian Peterson; wöörm. ? fool ? öp. ? Aдр. Чер. П. т. о. Оррисааръ, Лифл. губ.

Sihula — Леальская Александро-Нев. цер. Kih. aw. 1883 а., fr. ch. 1889 а. Hingede arm. — 1382. Preešt. Bee-ter Kameneff; köst.: Swan Sepp, Swan Warfel; wöörm. Andi Kuu. 3 fooli, 66 öp. Aдр. м. Леаль, Эстл. губ.

Sobusoo — Логозская Бого-явленская цер. Kih. aw. 1866 а., fr. 1898 а. Hingede arm — 667. Preešt. Gabriel Smirets-kanish; köst.: Aleksander Wibu, Swan Tschernjawsh; wöörm. S. Etimoff. 1 fool, 50 öpil. Aдр. Чер. ст. Лайсгольмъ и посадъ Черный.

Sähte (Kärtna) — Фальке-науская цер. Teated puuduwad.

Sümada — Килькондская Преображенск. цер. Kih. aw. 1847 а., fir. ch. ? Hingede arm — 561. Preešt. Aleksander Baskowsh; köst.: K. Krumm, K. Sempi; wöörm. Thomas Ani. 3 fooli, 62 öp. Aдр. Чер. П.-Т. о. Килькондъ, о. Эзель.

Meretula. Teated puudu-
wad.

Mustjala — Мустельская Ильинская церковъ. Kih. aw. 1848 а., fr. ch. 1873 а. Hin-
gede arm — 1130. Preešt. Her-
man Law; köst.: Eihon Supas-
chewsh, Joann Liif; wöörm.
Leonti Songa. 5 fooli, 112 öp.
Aдр. Чер. г. Аренсбургъ.

Mustwee — Черносель-
ская Николаевская цер. Kih.
aw. 1839 а., fr. ch. 1864 а.
Hingede arm — 1785. Br. Bee-
ter Antonoff; diakon — Joann
Dubkowsh; köst.: Arseni Soko-
loff; wöörm. Jakob Mahoff. Aдр.
п. Черный, Лифл. губ.

Mäemõisa — Мязмызская
Николаев. церк. Kih. aw. 1886
а., fir. ch. 1896 а. Hingede
arm — 840. Preešt. — vacant.
köstrib: Anton Rea, Anton
Jürjenson; wöörm. ? 4 fooli,
56 öp. Aдр. Чер. г. Гапсаль.

Märjamaa — Мерьямская
Покровск. цер. Kih. aw. 1887
а., fr. ch. 1892 а. Hingede
arm 587. Preešt. Georgi Riis-
kof; köst.: Joann Indriřson, Mar-
tin Preiman; wöörm. ? 3 fooli,
85 öp. Aдр. Чер. п. о. Мерь-
яма.

Mõnnste — Кергельская
Богоявлен. церковъ. Kih. aw.
1851 а., fr. ch. 1868 а. Hin-
gede arm 1551. Preešt. Joann
Glendt; köst.: Aleksander Mit,
Georgi Mattur; wöörm. Kirill
Keřtküla. 4 fooli, 117 öp. Aдр.
Чер. г. Аренсбургъ.

Mõniste (Ritřitu) — Мен-

ценск. Иоанно-Претеч. церк. Kih. aw. 1850 a., fr. eh. 1855 a. Hingede arm 1322. Preešt. Aleksander Swiereff; köst.: Mihail Talowitsy, Mihail Kasla; wöörm. Gerasim Parts. 4 fooli, 83 öp. Ahr. Чер. ст. Гоппенгофъ.

Mina — Носовская Покров. цер. Kih. aw. 1824 a., fr. eh. 1827 a. Hingede arm — 818. Preešt. Pawel Buroff; köst.: Wictor Peganoff, Aleksei Jakobson; wöörm. Theodor Dieroff. 3 fooli, 142 öp. Ahr. П. о. Красная гора, Лифл. г.

Nõo — Ниггенская Свято-Троицкая цер. Kih. aw. 1852 a., fr. eh. 1873 a. Hingede arm 406. Preeš. Mihail Bleitwe köst.: Just Kirsch, Mihail Florinsh; wöörm. Joosep Sepp. 1 fool, 59 öp. Ahr. Чер. г. Юрьевъ, Старо-Ниггенъ.

Oluštwerē (Suure-Taani) Олуштерская цер. Kih. aw. 1847 a., fr. eh. 1849 ja 1908 a. Hingede arm — 1788. Preeš. Mihail Pihlak, köst.: Wasšili Draw, Wasšili Dobrušewitsy; wöörm. Karp Simonlatser, 5 fooli, 96 öp. Ahr. ст. Олуштеръ, Пер.-Рев. п. п.

Paadrema — Паденормская Свято-Троицкая цер. Kih. aw. 1884 a., fr. eh. 1889 a. Hingede arm — 1510. Preešter Theodor Männikson; köst.: Theodor Jakobson, Andrei Karolin; wöörm. Iwan Koppel. 3 fooli, 100 öp. Ahr. Чер. м. Леаль, Эстл. губ.

Paide — Вейсенштейнскій Успенск. церк. Preešt. Georgi Podetrat. Teated puuduwad.

Paltiski — Балтійско-Портская Екатеринская цер. Fr. J. Hermann. Teised teated puuduwad.

Penoja — Галлистская. Всѣхъ-Святская цер. Kih. aw. 1853 a., fr. eh. 1873 a. Hingede arm 895. Preešt. Aleksander Wares; köst. Kirill Matson, Abraam Wälgemäe; wöör. ? 1 fool, 43 öp. Ahr. Ст. Абія, Лифл. г.

Piila — Карриская Михаил-Архангельск. церковь. Kih. aw. 1847 a., fr. eh. ? Hingede arm 2204. Preešt. Wladimir Pawel; köst.: Martin Mässa, Mattens Wäljaots; wöör. Mihail Kuff. 7 fooli, 155 öp. Ahr. Чер. г. Аренсбургъ.

Piirisaare — Пирисаарская (Мезкевская) Христова-Рожд. цер. Kih. aw. ? fr. eh. 1853 a. Hingede arm 107. Fr. Mihail Nasarewitsy; köst.: Joosep Sokoloff, Aleksander Ehrlich; wöörm. Emlen Nõbatoff. 2 fooli, 3 öp. Ahr. Чер. г. Юрьевъ, о. Пирисааръ.

Pootsi (Kõrri) — Поддискская Свято-Троицкая цер. Kih. aw. 1847 a., fr. eh. 1873 a. Hingede arm 1989. Preešt. Aleksander Leets; köst.: Matwei Zismit, Wasšili Silla; wöörm. Georgi Gritson. 3 fooli, 84 öp. Ahr. Чер. г. Перновъ, Поддиск-Кенно.

Prangli (Maritse) — Вран-

гельсгофская Спасо-Преображен. цер. Kih. aw. 1845 a., fr. eh. 1873 a. Hingede arw 992. Preešt. Wladimir Naska; köst.: Pawel Jakobson, Swan Pikkat; wöörm. Peeter Kuulberg. 2 fooli, 61 öp. Ahr. Чер. г. Юрьевъ, Лифл. г., мѣца Ново-Револьдъ.

Wärnu — I. Перновская Екатеринбургск. церк. Kih. aw. ? fr. eh. 1768 a. Hingede arw 890. Ulmpr. Mihail Suigusaar; diakon Athanasi Wassiljeff; köst.: Mihail Djakonoff, Georgi Brantmann; wöörm. Wassili Matkaroff. 3 fooli, 206 öp. Ahr. г. Перновъ.

II. Перновская Преображенская церк. Preešt. Nikolai Tswietkoff, diakon Jakob Endrekson; köst.: ? wöörm. kaupmees Aleksei Küng. Teised teated puuduwad. Ahr. г. Перновъ

Pärsamaa — Перзамаская Иннокентьев. церк. Kih. aw. 1902 a., fr. eh. 1908 a. Hingede arw 1634. Preešt. Georg Endrekson; köst.: Peeter Altsaar, Mihail Lempi; wöörm. ? 5 fooli, 113 öp. Ahr. Чер. п.-т. о. Лайсбергъ, о. Эзель.

Pühalepa (Kuri) — Пухаленская Вознесенск. цер. Kih. aw. 1885 a., fr. eh. 1890 a. Hingede arw 1600. Preešt. Jakob Jannsen; köst.: Jakob Mutt, Mihail Pops; wöörm. G. Kuusloor. 3 fooli, 120 öp. Ahr. Чер. Кертель, о. Луго.

Pähtitsa. Tarwilised teated puuduwad.

Põltsamaa — Оберпаленская Свято-Духовская церк. Kih. aw. 1846 a., fr. eh. 1895 a. Hingede arw. 2492. Preešt. Wassili Int; köst.: Nikolai Sternfeldt, Aleksander Kepp; wöörm. Joann Wiru. 4 fooli, 145 öp. Ahr. Мѣст. Оберпаленъ, чер. ст. Лайсгольмъ.

Platwere. — Tarwilised teated puuduwad.

Rannu — Ранденская Вхо-до-Иерусалимск. церк. Kih. aw. 1894 a., fr. eh. 1905 a. Hingede arw 978. Preešt. Nikolai Tschistjakoff; köst.: Rodion Siimeon, Peeter Smiereff; wöörm. Anton Wareš. 2 fooli, ? öpil. Ahr. Чер. ст. Эльва, С.-З. ж. д.

Reomäe — Пигавольдская церк. Tarwilised teated puuduwad.

Rinji — Моонская Казанская церк. Kih. aw. 1847 a., fr. eh. 1873 a. Hingede arw 3234. Preešt. Aleksander Babowitsch; köst.: Aleksei Pallasmaa, Aleksei Rea; wöörm. Matwei Küla. 8 fooli, 110 öp. Ahr. Чер. ст. Куывастъ, о. Моонъ.

Risti — Tarwilised teated puuduwad.

Räpina — Раннинская Захарие-Елисаветинская цер. Kih. aw. 1752 a., fr. eh. jelsamal ajal, põles aga 1812 a. ära. Praegune eh. 1867 a. Kats abikirikut. Hingede arw 1819. Preešt. Nikolai Pääs; köst.: Chimi Pelomas, Swan Räibakoff; wöörm. ? 5 fooli, 124 öp.

Адр. чер. г. Верро, м. Раппинъ

Nõngu (Tilga) — Ринген-ская Вознесенская церк. Кih. aw. 1848 а., fr. eh. 1868 а. Hingede arm 567. Preešt. Jo-ann Stromhoff; kōst.: Iwan Lutta, Jakob Herman; wõorm. Mihail Jahor. 2 fooli, 99 õpil. Адр. чер. Эльва, С.-З. ж. д.

Saaremõisa (Uhmardu) — Сааренгофская Иоанно-Пред-теч. цер. Кih. aw. 1858 а., fr. eh. 1879 а. Hingede arm 565. Preešt. Mihail Põrk; kōst.: Georgi Põber, Georgi Wilido; wõorm. Panteleimon Persidsky 2 fooli, 82 õp. Адр. чер. г. Юрьевъ, Лифл. г.

Sadukõla. Tarwilised teated puuduvad.

Sindi Tarwilised teated puuduvad.

Soontaga (Priipalu) — Зон-тарская Васильев. цер. Кih. aw. 1846 а., fr. eh. 1879 а. Hingede arm 1342. Preešt. Alek-сander Eller; kōst.: Miron Gr-wits, Joann Wuts; wõorm. Peeter Kärt. 2 fooli, 120 õpil. Адр. Чер. ст. Загницъ, С.-З. ж. д.

Suislepa — Суйслепская Екатеринин. церк. Кih. aw. 1853 а., fr. eh. 1890 а. Hingede arm 754. Preešt. Mihail Nušna; kōst.: Iwan Böhmus, Iwan Suu; wõorm. Andri Kil-wits. 2 fooli, 84 õp. Адр. Чер. г. Феллинъ, Старо-Суйслепъ.

Surju — Сурриская Рожд. Богородицкая церк. Кih. aw. 1895 а., firifut ei ole. Hingede arm 1107. Preešt. Andrei Paul;

kōst.: Jermolai Tjeerof, Karp Joab; wõorm. Andrei Mitt. 1 fool, 55 õp. Адр. Ст. Сурри, Пер.-Валк. ж. д.

Tahkuranna Tarwilised teated puuduvad.

Tallinnas. I. Александро-Невский Соборъ. Кih. aw. 1734 а. Uus peakirik eh. 1900 а. Hingede arm 2427. Ülempr. Aleksei Aristoff, ülempr. Karp Tiisik, preest. Aleksander Smir-noff; diakon K. Bielajeff; kōst.: A. Zeismann, J. Kolberg, N. Pawlowitsch, 1 fool, 108 õpil. Адр. г. Ревель.

II. Suur Kloostri kirik (Gešti-kogudus) — Преображенская церковь. Praegune Gešti kih. aw. 1892 aast. Kirik endise ka-toliigu Pea-ingli Mihaeli kloo-stri kir.) eh. Daani kuning. Ge-rich II käsu p. 1093 а. Hingede arm 5723. Preefritid: Andrei Hamul, Joann Teiss; diakon — Maksim Mölder; kōst.: Nikolaj Küppar, Karp Seimus; wõorm. Jakob Paal. 1 fool, 107 õpil. Адр. г. Ревель.

III. Николаевская церк. Olemas XIII aastajast. Ülesti ülesch. Joann Hirmsa ja Keiser Peeter Suure ajal; ümbereh. 1827 а. Hingede arm 1464. Ülempr. Aleksander Agronomoff, preest. Aleksander Bieschanitzky, diakon Wassili Babkin; kōst.: Nikolai Waskejeff; wõorm. Mi-hail Gorschoff. 1 fool, 147 õp. Адр. г. Ревель.

IV. Казанская полковая церк. Eh. 1721 а. Sõjawäe-

Iasi ühes perekondadega ligi 1650 hinge. Preešt. Wladimir Justitzky; ftitor podpolk. Wladimir Godunoff; wöörm. Gabriel Bieljagin. 1 kool, 80 õpil. Aadr. г. Ревель.

V. Merewäe kirik. Портовая Симеоновская церк. Kih. aw. ja fir. eh. 1755 a. Merewäelisi ühes perekondadega ligi 1500. Preešter Wladimir Potrowsky; diakon Shwimi Smirnoff; köst.: Leonid Siwanfky; ftitor, I järgu kapten Wladimir Dmitrieff. 1 kool, 80 õpil. Aadr. г. Ревель.

VI. Surnuaja kirik. Александро-Нев. кладбищ. церк. Sh. 1854 a. Kih. ei ole. Preeš. Nikolai Stromnoff; köst.: Anton Teder, Mihail Potrowsky; wöör. Aleksei Korschunoff. Aadr. г. Ревель.

VII. Pühititsja kloostriri abikirik. Pr. M. Sõibin. Aadr. г. Ревель.

Tapa — Тапская Иоанно-Предтеченская церк. Kih. aw. 1895 a., fr. eh. 1904 a. Hingede arw 533. Preešt. Kirill Janson; köst.: Aleksander Aren; wöörm. Petscherfky. 1 kool, 36 õpil. Aadr. Ст. Тапсъ, С.-З. ж. д.

Tartus. I. Gestiaste jaots. Юрьевская Георгиевская цер. Kih. aw. 1846 a., fr. eh. 1871 a. Hingede arw 1315. Preešt. Nikolai Bieschanitzky; köst. Iwan Gutt, Mihail Poola; wöörm. Aleksander Arbusoff. 2 kooli, 187 õpil. Aadr. г. Юрьевъ.

II. Успенская церк. Wene-laste jaots. Teated puuduwad.

III. Õli-kooli kirik. Teated puuduwad.

Timmo — Тиммоск. (Цолгоская) Вознесенск. цер. Kih. aw. 1902 aast., firikut ei ole. Hingede arw 842. Preešt. Jakob Köim; köst.: Emgraff Pederson, Karp Koht; wöörm. Karp Olest. 4 kooli, 130 õpil. Aadr. Чер. г. Верро, д. Цолго.

Torgu (Jamaia) — Ямская Иоанновская церк. Kih. aw. 1847 a., fr. eh. ? Hingede arw 655. Preešt. Joann Tõlp; köst.: Iwan Herman, Matwei Ollmann; wöörm. Pawel Saar. 3 kooli, 60 õpilast. Aadr. Чер. г. Аренбургъ, Торкенгофъ.

Tori — Торгельская Христо-Рождеств. церк. Kih. aw. 1852 a., fr. eh. 1865 a. Hingede arw 1651. Preešt. Nikolai Lebedeff; köst.: Sergei Tiesnoff, Walentin Kriitwel; wöörm. ? 3 kooli, 61 õpil. Aadr. Чер. г. Перновъ, Торгель.

Tornimäe (Põide) — Пейдеская Покровская церк. Kih. aw. 1847 a., fr. eh. 1873 a. Hingede arw 3439. Preešt. Aleksander Klaas; köst.: Aleksander Uffert, Martin Tõlli; wöör. Jakob Heldenmul. 9 kooli, 236. Aadr. Чер. Оррисааръ, о. Эзель.

Tuhalaane — Тугаланск. Успен. церк. Kih. aw. 1850 a., fr. eh. 1873 a. Hingede arw 1422. Preešt. Nikolai Küppar; köst.: Anton Saredei, Iwan Kummel; wöörm. Theodor Mutt. 4 kooli, 117 õpil. Aadr. чер. г. Феллинъ, Лифл. губ.

Tänasfilma — Тенасильм-ск. Арсеніевская церк. Kih. aw. 1894 a., fr. eh. 1898 a. Hingede arw 562. Preešt. Konstantin Gustafson; köst.: Joann Toomingas, Arkadi Janson; wöörm. Joann Erelaine. 1 fool, 59 õpil. Adr. Чер. г. Феллинь.

Tõhela — Мурроская Иоанно-Предтеченск. церк. Kih. aw. 1876 a., fr. eh. 1894 a. Hingede arw 1256. Preešter Karp Noppel; köst.: Peeter Kubu, Andrei Mihsels; wöörm. Martin Mardi. 3 fooli, 73 õp. Adr. чер. г. Перновъ.

Tõstamaa (Selli) — Тестамская Васильев. цер. Kih. aw. 1847 a., fr. eh. 1863 a. Hingede arw 1624. Preešter Wasili Olter; köst.: Martin Kangur, Jakob Moorkuff; wöör. Martin Sõerd. 3 fooli, 75 õp. Adr. чер. г. Перновъ, Селли.

Udawere — Иаковлевская церк. Kih. aw. 1846 a., fr. eh. 1866 a. Hingede arw 2599. Preešt. Georg Kiiman; köst.: Aleksei Kipper, Iwan Widi; wöörm. Iwan Andreson. 4 fooli, 119 õpil. Adr. чер. п. о. Галликъ.

Uruste — Аудернская Вознесенск. цер. Kih. aw. 1847 a., fr. eh. 1873 a. Hingede arw 2676. Preešt. Joann Allit; köst.: Jakob Sutt, Mihail Kaab; Mihail Suurewälja. 6 fooli, 169 õpil. Adr. чер. г. Перновъ, Уррусть.

Wanija. Tarwilised teated puuduwad.

Wasknarwa. Tarwilised teated puuduwad.

Welise — Велисская Иоанно-Предтеченск. цер. Kih. aw. 1885 a., fr. eh. 1889 a. Hingede arw 940. Preešter Peeter Saredei; köst.: Theofil Schmidt, Anton Rõigas; wöörm. Dionisi Kõwast. 2 fooli, 63 õpil. Adr. чер. м. Мерьяма.

Wijlandi. Tarwilised teated puuduwad.

Wirtsu (Kõmpsi) — Ново-Вердерская Христо-Рожд. церк. Kih. aw. 1884 a., fr. eh. 1889 a. Hingede arw 1188. Preešt. — vacant. köst.: Karp Mihsels; wöörm. Georg Uttohm. 2 fooli, 45 õpil. Adr. чер. п. о. Вердеръ, Эстл. г.

Wormsi — Вормская Воскресенская церк. Kih. aw. 1886 a., fr. eh. 1889 a. Hingede arw 737. Preešt. Jakob Warast; köst.: Konstantin Kreef, Joann Kalmus; wöörm. Sars Slet. 2 fooli, 20 õpil. Adr. о. Вормсь, чр. Гапсаль.

Wäike-Lähtu — Вяйке-Ляхтроская Богородице-Рождеств. церк. Hingede arw 807. Preešt. Dionisi Antson; köst.: Mihail Wapper, Karp Urder; wöör. Kirill Reichardt. 3 fooli, 57 õp. Adr. чер. г. Гапсаль.

Wändra. Tarwilised teated puuduwad.

Wõistku — Мало-Иоаннов. ц. Tarwilised teated puuduwad.

Wõnnu. Tarwilised teated puuduwad.

Wörn. Tarwilised teated pun-
dumad.

Öörikn — Иоанновская
Троицкая церк. Kih. aw.
1849 a., fr. eh. 1873 a. Hin-
gede arw 2566. Preeſter Mi-

hail Bobkowsky; köst.: Joann
Piht, Aleksander Oller; wöörn.
Aleksander Ruß. 5 fooli, 210
öpil. Adr. чер. п. о. Орри-
сааръ, о. Эзель.

Gesti Õigenju Kogudused mujal.

Gatschinas, Pawlowi pääkirik. — **Hi:n** asun-
dus, Ufa kuberm., Leoni kirik. — **Jamburis**, Ekateriina
pääkirik. — **Zastrebinu**, Jamb. fr., Nikolai kirik. —
Klopitsa, Peterhofi fr., Peeter-Pauli kirik. — **Kroon-**
linnas. — **Luga** linnas. — **Marienburgi** alewis. —
Karwas, Nikolai kirik. — **Peterburis**, Isidori kirik.
Poritsa, Schlußselb kirik. — **Niias**, Peeter-Pauli kirik.
— **Sajanje**, Dudowa fr., Nikolai kirik. — **Sapfoi**,
Schlußselburgi fr. — **Toropetsi** linnas, Pihkwa kub. —
Tschesnokowka, Samara kub. — **Walgas**, Nikolai
kirik. —

Peale selle on õigenjulist eestlasti veel mujal laial-
dasi elamas, näituseks, Siberis, Wladimostofi ümbrus-
tonnas, ja isegi Põhja-Amerika Üh. Riikides ja Kanadas,
kuid nende koguduslike elu kohta pole lähemaid teateid
olemas.

Tä h e n d u s. Kuberimangumalitsuse käsu järele ei ole luba laupäeval ega pühapäeval laata pidada, vaid tui nõnda juhtub, peab seda teise nädala esimesel argipäeval pidama.

Seletuseks: j. — juures; f. — fihelkonnas; m. — mõisa, mõisas; maak. — maakonnas; n. — nädalab; p. — päewa; Saarem. — Saaremaal.

Ja a n u a r i s.

— Pärnus, wiimajel kolmap. ja neljapäeval.

6. Dubowas, 1 meebuarini.

7. Surjewis, aastalaat 3 n.

„ Orgital, Märjamaa f., 2 p.

„ Riias, 3 p.

„ Söskranis, Simbirski kuberm., 2 n.

„ Wõrus, 3 päewa.

8. Mehikoorma alewikus.

10. Minaste alewis, 2 p.

„ Haapsalus, 2 päewa.

„ Rasinal, Wõnnu f., 2 p.

„ Walgas.

11. Jõeletmes, firikuförtji j.

15. Riias, 8 päewa.

15. Petseri alewikus.

17. Koloweres, Kullamaa f., 2 päewa.

20. Rapla alewiku j., 2 p.

22. Wõnnu lin., 2 p.

27. Ufas, tui 7 meebuarini.

29. Rakweres, 2 p.

30. Wolmaris, 2 p.

W e e b r u a r i s.

— Audrus, reedel enne Wastlapäewa.

— Sihula alewis, esmapäeval enne Wasillap.

1. Samaras, 16 p.

2. Baltistik, 3 p.

3. Tambiku Reblastes, Mihkli fihelkonnas.

3. Wiljandis, 8 p.

4. Wõrus, 2 p.

4. Surjewis (Tartus), 2 p.

„ Näginamäel, S. Lähtrus, Marina f., 2 p.

6. Narwas, 4 p.

6. Paides, 2 p.

8. Walgas.

10. Ritsel, Piskajärwel, Rana-pää f.

10. Pihkwas, 21 p.

12. Kuresaare lin., 10 p.

15. Rina külas, Kodawere f.

„ Wiljandis, 2 p.

„ Wõnnu lin. 2 p.

17. Jõhwi alewis, 3 p.

20. Kiwilo, Harju-Jaani f., 2 päewa.

20. Oisus, Lõri f., 2 p.

22. Wiiburis, Soomes, 2 p.

22. Wõrus, 8 p.

23. Hageri alewikus, 2 p.

23. Jisaku m., 2 p.

23. Orisaarel, Saarem.

24. Madisel, Kulinas, Wiru-Jakobi f.

25. Simbirskis, 13 p.

26. Sajanje külas, Dubowa maakonnas.

27. Anbla alewikus, 2 p.

27. Lemsalus, 2 p.

28. Pihkusel.

M ä r t i s.

— Keila alewikus, esmap. ja teisip. pärast 3 pühap. paastus.

- Kapla alewikus, märtstikun
esimesel esmap. ja teisip.
- Wolmaris, märtstikun esimesel
esmaspäewal.
- 1. Kitsel, Kodijärwel, Kambja
tühel.
- 1. Kadrina m., Tartu kr.
- „ Sihil, Waimastweres, Laiuse
tühel.
- „ Osirowi lin. Pihwa kub.
11 päewa.
- „ Äärmanni m., Pilsistwere tüh.
- „ Polnas, Dudowa m., 3 p.
- 3. Kassa m. Umbra t., 2 p.
- 3. Sawil, Rannu t.
- 4. Sähetepeal, Illufal, Tõhwi
t., 2 p.
- 5. Kallaste alewikus, 2 p.
- „ Kasinal, Tõstamaa t.
- 9. Saekweres, Simuna t., 2 p.
- „ Watlas, Karuse t., 2 p.
- 10. Kitsel, Pitsajärwel, Kana-
pää tüh.
- „ Kujja alewis.
- „ Strätowa kiriku j., Dudowa
maak., 3 p.
- „ Wajtnarwa külas, 3 p.
- „ Wõrus.
- 11. Mõra m., Laiuse tüh.
- 12. Woldi m. kõrtsi j., Ätsi t.
- 12. Wäite-Ülilas, Puhja t.
- 13. Sulbi alewikus.
- 13. Wana-Pranglis, Kambja
tühel.
- 15. Kellamäel, Kaarmas,
Saarem.
- „ Paides, 2 päewa.
- „ Walgutal, Rannu t.,
2 päewa.
- 16. Walgas.
- 20. Sautla alewikus.
- „ Kooogas.
- „ Sõristes, Kanapää tüh.

- 23. Wana-Moosjal, Rõuge t.
- 26. Waimara m. 2 p.
- 27. Uderna kõrtsi juures,
Tartum.

Aprilil.

- Kuivajõel, luemõisas, Kose
t., esmap. ja teisip. pärast
Jüripäewa.
- Sihula alewis, pärast Siha-
wõtte-püh, 2 p.
- Paides, esimesel neljap. pä-
rast Sihawõtte-pühi.
- Pikkurme külas, Kursti tüh.
waheldamisi Sihawõtte pü-
hade pärast 1. ehk 14 apr.
kuu päewal.
- Pärnus, kolmap. ja neljap.
eune Jüripäewa.
- Karkweres, esmap. ja teisip.
pärast Sihawõtte pühi.
- Wiitinal, Palmis, Kadrina
t., pärast Sihawõtte pühi,
3 päewa.
- Wiljandis, neljap. pärast Si-
hawõtte-pühi.
- 1. Koorwerel, Wastse-Pranglis
Kambja t.
- 4. Kuivajõel, Kose tüh. 2 p.
- 5. Wabukülas, Koeru tüh. 2 p.
- 6. Lutsnikul, Rõuge t.
- 6. Killingi Rõmmel, 2 p.
- 8. Riias, 4 p.
- 10. Wajula kõrtsi j., Jür-
- 10. Wõrus.
- 12. Kellamaal, Soonistes, Nissi t.
- 14. Põrmanni m., Walga m.
- 14. Sadukülas.
- 15. Kolga Piima monopoli j.
Kunjalu t.
- 15. Postjaama kõrtsi juures,
Uue-Sõwel, Saarem.

15. Sulaojal, Prüüdneris, Kambja f.
16. Kiirsal, Ahja m. juures, Wõnnu f., 2 päewa.
16. Semsalus, hobuste laat, 2 p.
16. Walgas, 2 p.
17. Wastse-Nõos, Nõo f.
18. Nisfi kiriku juures, 2 p.
- " Kärge mõisas.
19. Alamustel, Krootuses, Kanapää f.
- " Tõrwa alewis.
- " Wõnnu linnas, 2 päewa.
20. Koosa kõrtsi j., Kawastus, Surjewi m.
- " Kuresaare lin.
- " Ruustaku alewis, 2 p.
- " Rühja alewis.
- " Stompaki tarjam. Marienburi f.
- " Kaareperas.
- " Sooblas, Anijas, Harju-Saani f.
- " Hiie Rõnnu alewis.
21. Walgas.
21. Wolmaris.
23. Järwakandis, Rapla f. 2 p.
25. Partsil, Põlwa f.
25. Sawil, Isoornis, Rõuge f.
26. Heademestel.
28. Nisjos, Wastjelina f.
28. Neolas, Kambja f.
29. Patastel, Kaiaweres, Maarja Magdalena f.

M a i s.

1. Kähril, Kerilatsis, Põlwa f., 2 p.
5. Sangaste kirikukõrtsi j.
9. Wõõbsu alewikus.
10. Dudowas, 16 p.
12. Wõrus.

J u n i s.

1. Wastse-Kuuses, Wõnnu f.
10. Mustwee alewis, 3 p.
11. Wõnnu linnas, 2 p.
12. Märjamaa alewis, 2 p.
15. Kujsõe m., Piirsalu wal., 1p.
16. Tachturanna Wõiste kõrtsi j., 3 p.
18. Kallweres, 2 p.
18. Walgas, 2 p.
20. Palmis, Wiitna kõrtsi j. Kadrina f., 2 p.
20. Paides, 2 p.
20. Riias, 3 n.
20. Wõrus.
21. Tartus, "Saaniilaat".
22. Wiljandis.
23. Keilas, Haratu kõrtsi j.
25. Semsalis.
27. Tarwastu m.
27. Walgas.

J u n i s.

- Pärnus, juulikuu esimesel keelndal. ja neljalp.
2. Karksi m., 2 p.
 10. Kuresaare linnas, 11 p.
 20. Pärnus, aastalaat, 32 p.
 20. Riias, 3 p.
 26. Wolmaris.
 28. Tallis, Saarde kih., Pärnum.

A u g u s t i s.

1. Säarel, Saarem., 3 p.
8. Urissares, Baitsaare õigensü kiriku lähedal, Pärnum.
9. Koivalinnas (Abjellis).
10. Semsalu linnas.
10. Walgas.
12. Saarde Palti mõisas.
15. Marienburi alewis, Bättimaal.

18. Helme m., 2 p.
18. HeademeeStel, 2 p.
21. Seljwallani. lig. Kalmuse talu maa p. Pärnum.
24. Jamburi linnas, 3 p.
24. Noosal, Nõuge t., 2 p.
24. Nuhja alewis.
24. Wastemõisa kõrtsi j., Suure-Jaani t., 2 p.
24. Wastse Nõos.
26. Olbrükis, Jamaja t. Saarem
26. Wõrus.
28. Belles, Jiekõnnu kõrtsi j., Wändra t.
28. Kilingi-Nõunne alewikus.
29. Wastfelinnas.
30. Kaanfus.

Septembri:

- Kose-lluemõisas, Kuivajõel, septembrikuu kolmanda näia teisip. ja keskäd.
- Pärnus, kesk. ja neljap. enne Nihkli-p.
- 1. Jisaku m., 2 p.
- 1. Naanitsas.
- 1. Kuressaare linnas, 3 p.
- 1. Oisus, Tiiri t., 1 p.
- 1. Torgus, Jamaja t., Saarem., 3 p.
- 2. Abjal, Halliste t., 2 p.
- 2. Tammistes, Pärnu t.
- 4. Näpina m. „Sahari laati“, 1 päew.
- 4. Uusnas, Biljandi t., 2 p.
- 5. Sangaste kirikukõrtsi j.
- 5. Sindi alewis.
- 5. Nuhjas.
- 5. Pittjärwi kõrtsi j.
- 5. Kaareperas.
- 6. Kärge mõisas.
- 6. Taageperas, Helme t.
- 8. Tartus.

8. Põlwa kiriku j.
8. Nõuge kirikukõrtsi j.
8. Wõlupel, Noobafus, Karja t. Saaremaal.
9. Kafilal, Tõstamaa t.
9. Riias, 4 p.
9. Kiwi-Wigalas, Poti kõrtsi j., 2 p.
9. Koivalinnas.
9. Saaremaal Paju m.
10. Järwakandis, Rapla t., 2 p.
10. Oldres, Helme t.
10. Kuise m., Piirjalu wal., 1 p.
10. Ovil, Saarem., 2 p.
10. Paides, 2 p.
10. Polnas, Dudowa maak.
10. Siirgaweres, Suure-Jaani t., 2 p.
10. Muhu Wana-Salitses ja Suuremõisas.
11. Jlopil, Koigis, Saarem.
12. Hauka alewikus, Iirwaste t.
13. Wõdraweres, Pärnu-Jakobi tih.
15. Põltsamaa alewi juures, 2 p.
15. Kuressaares.
15. Strägowa kiriku j. Dudowa maak., 2 p.
15. Tori alewikus, 2 p.
15. Wallas, Karuse t., 1 p.
15. Orgital, Märjamaa t., 2 p.
16. Ambla alewikus, 2 p.
16. Kirepis, Nõngu t.
18. Audrus, Pärnumaal ja Orgital.
18. Rafinal, Wõnnu t., 2 p.
18. Kolga Liitwa monopoli j., Kuusalu t. 2 p.
20. Heinaste alewis, 2 p.
20. Koosal, Kawastus, Tartu maak.
20. Saanemõtsal, Hargla t.

20. Narwas, 3 p.
20. Tinsol, Keenis, Sangaste f.
20. Wana-Wändra m., 2 p.
21. Neolas, Kambja f.
21. Sännal, Rõuge f.
21. Baltistis.
21. Wolmaris.
21. Paunes, Madise f.
21. Palmis, Wiitnal, Kadrina f., 2 p.
23. Patastel, Raiaweres,
- Maarja-Magdaleena f.
24. Sihula alewis, 2 p.
24. Wiliaudis, 2 p.
24. Wõrus, „Mihkli laad“.
24. Hageris, 2 p.
24. Sutlemas.
25. Konnal, Kärdes, Laiuse f.
25. Suhla, Arulas, Otepää f., 2 p.
25. Siikal, Mustjala f. Saarem., 2 päewa.
26. Kuresaare linnaš.
26. Tallinnaš, 2 p.
28. Ratweres, 3 p.
29. Keilas.
29. Wahutülas.
29. Tartus, „Mihkli laad“.
29. Kebabste Tammitu kõrtši juures, 2 p.
29. Walgas, 2 p.
29. Wastjeliina m.

O k t o b r i š.

- Jõhwiš neljandal n. pärast Mihkli. esmasp., teisip. ja kesknäd.
- Raplas, esimesel reedel ja laup. pärast Mihkli-p.
1. Luuguse kõrtši juures.
 1. Heinastes.
 1. Kuresaare Loodes.

1. Ritskol, Erastweres, Kanapää f.
1. Suure-Kaarmal, Saarem., 3 päewa.
1. Wisfil, Raanitses, Kambja f.
2. Ratweres, 3 p.
3. Kullil, Rannu f.
4. Muustaku alewis, 2 p.
4. Suures Lähtrus.
4. Kolumeres.
4. Jõhwiš.
5. Awinurmes, Torma f.
5. Wõõbsu alewikus.
5. Lohosun.
6. Jõeletmes, 1 p.
6. Luutsnikus, Rõuge f.
6. Tartwaštus.
7. Tiskil, Hurmis, Kanapää f.
7. Wahutüla m., Koeru f., 2 p.
8. Haapsalus, 2 p.
9. Sulbi alewikus.
9. Raetweres, Simuna f., 2 p.
9. Lemsalu linnaš, 2 p.
9. Taalis, Tori f.
10. Kolowere Jõgewa kõrtši j., Kullamaa f., 2 p.
10. Rõos, Pillistwere f.
10. Mõisakülas.
10. Tõrwas.
10. Moostes, Põlwa f.
10. Wafula kõrtši j., Tartu lähedal.
11. Krootuses, Kanapää f.
11. Raatres, Sangaste f.
12. Soonistes, end. Ellamaa kõrtši j., Kullamaa f., 2 p.
12. Sindil alewis.
12. Hellamaa kõrtši j. Nissi f.
15. Alal, Tageperas, Helme f.
15. Pikkurme külas, Kurši f.
15. Wahina külas, Suure-Lähtrus, Martna f., 2 p.

15. Wana-Kuustes, Rambahja t.,
2 päewa.
15. Oritu kõrtfi juures.
15. Näginamäel.
15. Weski mõisas.
16. Waiatu mõisas.
16. Kärjal, Ahjal, Wõnnu t.
16. Amblas.
17. Batlas.
18. Mõnistes, Hargla t.
19. Kulinas, Wiru-Jaagupi t.,
2 päewa.
20. Gindoral, Soosis, Wastse-
liina t.
20. Wändras.
20. Mõru mõisas.
22. Nissi kiriku j., 2 p.
23. Hauka alewitus, Urwaste t.
23. Kanitse m.
24. Kassimurmes ja Rõuges.
25. Musila Sita kõrtfi j.
27. Ildernas, Tartum.
28. Jõgewal, Laiuse t., 2 p.
28. Miesol, Wastfeliina t.
28. Walgas.
28. Wolmaris, 3 p.
29. Keila kiriku juures.

Novemberil.

1. Tartus „Mardi laad“.
1. Kärus, Wändra t., 2 p.
4. Mäkal, Pühtitsa kloostri j.,
Jõhwi t., 1 p.
6. Patis, Saarde t.
10. Mustwee alewis, 3 p.
10. Paides, 2 p.

10. Ruhjas.
10. Wõrus.
13. Kitsel, Pitajärwes, Kana-
pää t.
15. Kassimurmes, Palamuse t.
15. Poti kõrtfi j., Wigala t.,
2 päewa.
15. Woltweti alewitus.
20. Walgas, 2 p.
22. Amblas.
25. Wiljandis, 3 p.
25. Põdraweres.
25. Wolmaris, 3 p.
26. Kulinal.
28. Sajanjes ja Wõrus.
29. Wana-Wändras.

Detsembril.

1. Wastnarwas, 1 p.
 2. Betseris.
 3. Ratweres.
 5. Põdraweres.
 6. Wõõblus.
 10. Krüüdneris, Sulaoja t. j.
Mias, kuni 10 Näärituu
päewani.
 - Ruhjas.
 13. Wõrus.
 16. Paides, 2 p.
 20. Weski mõisas, 2 p.
 27. Walgas, 10 p.
- Märjamaa kir. juures es-
masp. ja teisi p. 3 Kristuse
tulem. p.
Pärnus kolmap. ja neljap.
päraht 3 Krist. tulemise
püha.

Posti ja telegraphwi asiandus.

Postiteel saadetawad kirjad langewad 5. liiki: postkaartid (открытое письмо), lihtkirjad, kinnitud kirjad ning raha- ja hinnalised kirjad. Nende kirjade saatmise eest wõetakse järgmist maksu:

Maks postkaardi eest omale maale 3 kop.

- " wastusega postkaardi eest omale maale 6 kop.
- " postkaardi eest wõerale maale 4 kop.
- " wastusega postkaardi eest wõerale maale 8 kop.
- " lihtkirja eest omale maale iga loe pealt 7 kop.
- " lihtkirja eest wõerale maale iga 1¹/₆ loe pealt 10 kop.
- " kinnitatud kirja eest omale maale 7 kop. iga loe pealt ja peale selle weel 7 kop. kinnitamise raha.
- " kinnitatud kirja eest wõerale maale 10 kop. iga 1¹/₆ loe pealt ja kinnitamise raha 10 kop.

Kinnitatud kirjale kirjutagu kirja ülemise ääre peale sõna „заказное“ (kinnitatud). Kui kinnitatud kiri peaks kaduma minema, siis wõib kirjasaatja postiwalitsuselt 10 rbl. kahjutasu nõuda. Liht- ega kinnitatud kirjades ei tohi raha saata: raha wõetakse lihtsalt ära. Liht- ja kinnitatud kirjade raskus ei tohi üle 5 nael olla.

Ei ole kirjale ehk postkaartile tarwilisel arwul markisi peale pandud, ehk koguni ilma markideta posti pandud, siis maksab kirja ehk kaarti wastuwõtja, kui ta wastu wõtta tahab, puuduwa osa kahekordselt ära.

Kui soowitakse, et saaja ise kirja posti pealt wastu wõt- tab, siis peab kiri ehk kaart äärekirja „До востребования“ (nõudmiseni) kandma,

Maks raha ja hinnaliste kirjade eest:

- 1) harilik maks raskuse järele omale maale iga loe pealt 7 k
- 2) " " " " wõerale maale iga 1¹/₆ l. p. 10k
- 3) peale selle kinnitamise raha kuni 10 rbl. 10 kop.

" " " " " 100 " 25 "

Jga uue 100 rubla pealt wõetakse kinnitamise raha 15 kop, Rahakirjades wõib saata raha, riigipaberid, aktsiaid, obligatsioonid, puhast tempel- ja weksel paberid. Hinnalistes kirjades wõib saata raha 101 rublani, hinnalisi paberid, asju ja paberid, milledel hinnaline wäärtus. Raha kirjal seisku sõna „денежное“; hinnalisel „ценный пакет“ peale.

Raha wõib ka kaardiga (перевод денег) igasse kodu-

ja Wenemaa kohta, kus postkontorid olemas on, saata, Sarnasel teel rahasaatmine on kerge ja lihtne, nimelt: ostetakse postkontorist kaart, mis $\frac{1}{2}$ kop. maksab, kirjutatakse selle peale Wenekeeli raha summa, raha saaja ja raha saatja nimi ja adress: kaardi teise poole ääre peale tähendatakse tarwili-
kud määrused ja kaart ühes saadetawa rahaga antakse posti ametniku kätte, kes kwiitungi tunnistuseks wastu annab, et raha on wastuwõetud. Kaardiga rahasaatmise eest wõetakse:

15 kop. maksu, kui rahasumma kuni 25 rbl, suur on,	
25 " " " " " 22—100 " " "	
40 " " " " " 100—125 " " "	
50 " " " " " 125—200 " " "	

Maks õiendakse markides ära; margid pandakse kaardi peale, Kardiga wõib ka telegrahwi teel raha saata, kuid selle juures, peale eelnimetatud maksu, wõetakse weel 1,15 kop., kui saadetaw rahasumma kuni 500 rubla suur on ja 1,40 kop. kui saadetaw raha üle 500 rubla on. Telegrammi saatmise eest. Maks telegrammi eest tuleb puhtas rahas maksta.

Uus määrus rahasaatmise asjus.

Neil, kes raha posti ja telegrafi kaudu saadawad, on õigus enne, kui raha saaja kätte on läinud, seda telegrahwi teel tagasi nõuda, mis tarwis teatus ühes kwiitungiga postiwalitsusele tuleb anda ja ühes telegrahwi eest hariliku tarifi järele tuleb maksta ning peale selle weel 20 sõnalise telegrammi eest wõetaw maks, kui saadetud summa kuni 500 rbl. on, ja 25- sõnalise telegrammi maks, kui summa üle 500 rubla on. See telegrammi maks lisatakse markides teatelehe juurde, milles raha tagasi palutakse. Sisemiste asjade ministri korralduse järele wõetakse 1. juunist 1908 a. hakates wäljawõtma postisaadetuste pealt iseäralist maksu järgmisel wiisil:

1. Maksu wõetakse kõikide erakirjade pealt, olgu nad kodu- ehk wäljamaalt tulnud.

2. Punkt 1. tähendatud maks on iga postisaadetuste eest 5 kop. päewa pealt, wäljaandmise päew hulka arwatud.

3. Maksu postisaadetuste hoidmise eest hakatakse 7 päewa pärast peale teise teatesedeli ärasaatmist saaja kätte arwama; kus juures sedeli kättesaamise päew selle seitsmepäewalise tähtaja esimeseks päewaks loetakse.

4. Wäljamaalt tulnud postisaadetuste eest, mis tolliametist kätte antakse, nimetatud maksu ei nõuta.

5. Maksu maksab wastuwõtja postisaadetuse järele minnes markides ära, mis kaaskirja tagumise külje peale kleebitakse ja ära stembeldatakse.

6. Kui postisaadetus sinna kohta, kus ta posti peale pandud tagasi saadetakse, kaob arwatud hoiumaks ära.

7. Kui aga tagasisaadetud postisaadetus seal kust ta posti peale pandud oli, seisma jäeb, wõetakse tema saatja käest jällegi ülemal tähendatud maksu. See määrus ei maksa mitte nende saadetuste kohta, mis wäljamaalt tagasi on tulnud

Pakkide (посылки) saatmisest.

Pakkide saatmise eest tuleb maksta, kui pakk saadetakse:

Pakki raskus:	Europa Wenemaale	Öhtu	Jda
	Kaukasias:	Siberimaale:	Siberimaale:
1—2 naela	25 kop.	45 kop.	65 kop.
2—7 „	45 „	85 „	125 „
7—12 „	65 „	125 „	185 „
üle 12 naela iga naela pealt	5 „	15 „	20 „

Peale selle kui pakk hinnaline on, wõetakse kinnitamise raha kuni 10 rbl., wäärtuseni 10 kop., 10—100 rbl., 25 kop., peale 100 rbl. iga 100 pealt 15 kop. Pakkile tuleb kaasadress juurde lisada. Kaasadress kirjutatakse kaardi peale, mis $\frac{1}{2}$ kop. maksab. Kaardi peale tuleb saaja ja saatja nime ja adress kirjutada; teisele poole wõib ka kirjalikka märkusi teha. Saadetawa paki raskus ei pea üle 3 puuda olema.

Järelmaksuga saadetused.

On niisugused saadetused, millede eest posti talitus kirja- wõi pakisaajalt nõutawa summa raha wastu wõtab ja selle saatjale kätte toimetab. Ennem ei saa pakki ega kirja posti pealt kätte, kui ta nõutawat summa posti peale sisse ei ole maksnud. Saaja käest ei wõi korraga rohkemat sissemaksmist nõuda kui 500 rubla. Niisugused järelmaksuga saadetused peab saaja ise posti peale andma, kus ta saadetuse wastu kwiitungi saab. Wäljamaale ei wõi seesuguseid saadatusi mujale saata kui ainult Saksamaale. Saadetawate pakkide kõige suurem summa on Wenemaalt saates 400 rbl. Saksamaalt saates 800 marka. Pakkidele tuleb adressikülje peale sõna „remboursement“ (s. o. järelmaks) kirjutada. —

Kiri wõi pakk kandku järgmist pealkirja: съ положенномъ платежомъ на руб. коп. (rublade ja kopikate summa arw olgu tähtedega kirjutatud). Sellele järgneva saaja nimi ja täielik adress ja lõpeks ärasaatja nimi ja adress. Saatja peab iga rubla wõi selle jao pealt, mis ta järeilmaksuga kirja wõi paki peal üles annab, postiwaliitsusele 2 kop. maksma. On saaja kirja wõi paki järeilmaksuga wastu wõtnud, siis saadab postitalitus selle paki wastuwõtjalt sissemaksitud raha saatjale kätte. Järeilmaksuga wõib saata: 1) kinnitatud kirju, 2) kinnitatud ristpaela saadetusi, 3) hinnalisi kirju, 4) hinnalisi pakkisid ja 5) hinnata pakkisid.

Ristpaela saadetused.

Ristpaelaga ehk lahtise ümbrifuga wõib saata: trükitöösi (raamatuid, ajalehti, nootisi, hinnatirju, nimekaartisi ja päewapiltisi) käsikirjasi ja kaubaproowisi.

Trükitööde ja käsikirjade ristpaela saadetus omale maale wõib kõigerohkem 4 naela ja wäljamaale 2000 gr. (4 naela 28 loodi) kaaluda. Niisugune saadetus wõib 10 wersjoti igapidi suurt olla, kui aga saadetus rullis on keeratud, siis wõib ta 17 wersjoti pikk ja 1 wersjot läbimõõta olla. Kaubaproowide saadetus wõib kõige rohkem omale kui ka wäljamaale 27 loodi kaaluda ja 6 wersjoti pikk, 4 wer. lai ja 2 wer. kõrge olla.

a) Trükitööd.

Maks trükitööde eest omale maale iga 4 loe pealt	2 kop.
" " " kohaliku posti laudu kuni 1 lood	1 "
" " " iga järgmise 8 loe pealt	2 "
" " " wäljamaale iga 50 gram. (3 loe	
2 ³ / ₄ fol.) pealt	2 "

b) Käsikirjad.

Käsikirjade eest maksetakse:

Omale maale esimese 12 loe eest	7 kop.
" " 12—16 loeni	8 "
" " iga järgmise 4 loe pealt	2 "
Kohaliku posti laudu esimese 12 loe pealt	3 "
" " iga järgmise 8 loe pealt	2 "
Wäljamaale esimese 19 loe 2 ¹ / ₄ fol. pealt	10 "

c) Kaubaproowid.

Kauba proowide eest maksetakse:

Omale maale esimese	4 loe pealt	3 kop.
" " " iga järgmise	4 loe pealt	2 "
Wäljamaale esimese	3 loe 2 ³ / ₄ sol. pealt	4 "
" " " iga järgmise	" " . . .	2 "

Teatelehed.

Tuleb posti peale kellegi nimel raha, pakk, kinnitatud wõi poolikult maksetud kiri, siis saadab postitalitus sellele inimesele selle kohta teatelehe (повѣстка) koju kätte. Kui postiametnik saajal isiklikult ei tunne, siis peab see oma teatelehe politsei, walla- või mõisawalitsuse poolt kinnitada lastma. Wolitab aga saaja kellegi teise isiku oma saadetust ära tooma, siis peab ta teatelehe peale wolinikule Wene keeles wolituse kirjutama, mida politsei, wallawalitsus või notarius oma allkirja ja pitsatiga kinnitama peab. Kirjaošlamata inimene ei või posti pealt saadetust teise asemel kätte saada. On saadetuse saaja kirjaošlamata inimene, siis peab ta selle kohta, et ta tõeste kirjutada ei mõista, politseilt või wallawalitsuselt tunnistuse wõtma. Tunnistus kirjaošlamatuse kohta (о неграмотности) kirjutatakse teatelehe peale.

Uus koraldus postisaatmises.

Saksamaale võib ka järelemaksuga pakki saata. Järelemaksu summa võib kuni 400 rbl. ulatada.

Telegrahw.

Telegrammi eest Euroopa-Wenemaal on maksta: põhjusmaksu 15 kop. ja iga sõna pealt 5 kop. Sõna pikkus 15 tähte ehk 5 nummert: kui sõna peaks enam kui 15 tähte ehk nummert olema. Siis arwatakse sõna kahets sõnaks ehk arwutks ja wõetakse ka 2 sõna ehk arwu eest maksu.

Postmarkide müümisest.

Müüa posti ja telegrahwi ringkonna ülem on teada annud et ühelgi erainimesel ilma kohalise postiülemuse lubata ei ole õigus postmarksid, postümbrika, banterollisid jne. müüa. Kõik ärid ja kauplused, kes niisuguseid asju müüa soowivad, peawad omale sellekohased lubatähed muretsema, kus juures neil tarwilit margimaks lubatähe eest tuleb maksta. Marktide kui ka muude postmarkide eest ei ole kellegil luba rohkem wõtta, kui nende hind on.

Illehinna maksu ei tohi keegi üle $1\frac{1}{2}$ kop. iga margi pealt võtta. Need, keslehel margimüümiseks luba on ja vääruste vastu efitwad, taotawad müümise õiguse ja tunnistused. Need ifitud, kes ilma lubata markifid müüawad, langewad rahukohtuniku karistuse alla nuhtluse seaduse § 26 järele. Nõndasamuti wõetakse wastutusele sellesama paragrahwi järele need ifitud, kes wanade eht walemartidega kirju edasi jaadawad.

Renteid.

Renteid on igapäew, mahaarwatud kroonu ja kirikupühad, maksude wastuwõtmiseks kella 9-st hom. kella 1-ni lõun., maksude andmiseks kella 2-ni p. l. lahti.

Tempelmarkifid, aktipaberid kuni 7 rbl. 20 kop., wetšlipaberid kuni 3 rbl. 65 kop., pidupiletite markifid, raudarsinaid ja mængutaartifid müüakse iga päew, ka pühapäewadel ja kõigil pühadel kella 9-est hom. kella 7-ni õhtu.

Tä h e n d u s. Snimesed, kes renteist kwiitungi wõtmata ära lähewad, maksawad igaft kwiitungift 30 rubla trahwl.

Renteis talitakse järgmisi panga-asju:

- 1) kulb-, hõbe-, waf-, ja paberiraha wahetamist;
- 2) kõigi riigi protsendipaberite ning riigirentei piletite ostmist
- 3) kõigi riigi protsendipaberite kupongide ostmist;
- 4) rahasaatmist rahasaatmise paberite abil igasse linna, kus aga rentei, riigipanga kontor eht jaoftond on. Raha wõib 25-est rublast kuni 5 miljoni rublani korraga jaata, mille eest järgmine maks on määratud:

kuni 500 rublani 25 kop.

501—1000	"	40	"		
1001—100,000	"	40	"	tuh. pealt.	
100,001—200,000	"	25	"	"	ja weel 15 rub.
200,001 jne.	"	20	"	"	25 "

Telegraphi teel rahasaatmise eest maksetakse kahelordne hind, ftis weel telegrammi hind 5 kop. sõnaft ja 15 kop. lifamaksu; ära- kirja eest 20 kop.

5) renteid wõtawad riigi protsendipaberid hoida. Hoida and summade eest on maksta: kuni 1000 rbl.— 40 kop. üle 1000 rbl.— 4 kop. saja rbl. pealt.

6) renteid ostawad ja müüwad nufi 3% riigirentei piletift 50 ja 100 rbl. tüft.

Hoiukassad.

Renteide ja postkontoride juures on hoiukassad, kuhu raha 25 kopikast 960 rublani korraga hoidmiseks ja kasu tankmiseks wõetakse. Raha wõib hoida anda igal talituse päewal. Protsenti antakse 4% aastas, s. o. 100 rbl. eest $33\frac{1}{2}$ kop. kuus, ehk 4 rbl. aastas. — On raha tuhanda rublani kaswanud, siis ei kannu ta enam protsenti, teda wõib siis tagasi nõuda, ehk riigi paberite wastu wahetada, mis 4 ja $4\frac{1}{2}\%$ aastas kasu kannawad ja maksuta hoiukassas hoitakse. — Ühel inimesel tohib aga üksainus raamat olla.

Ühised (selfid) wõiwad kuni 3000 rublani puhast raha raamatuga kassas pidada, mis, kui summa üle tuhande rubla on, $2\frac{1}{10}\%$ kannab.

Rahapaberid antakse kas jaokaupa, ehk kõik korraga igatahes kätte.

Glukoha muutmisel ühest linnast teise, ei ole tarwis raha hoiukassast wälja wõtta, waid jeda wõib igasse teise hoiukassasse jaata lasta. Saamise kulu on $\frac{1}{10}\%$ (10 kop. 100 rublast), mida kapitalist maha arwatakse.

Gesti hoiu- ja laenuühisused

figinewad wiimasel ajal meie maal kiiresti.

Nende asutuste tegewus on, nagu nimest näha, kahesugune nad wõtawad raha hoiu peale ja annawad raha laenuks. Need asutused on pea asjalikult selle mõtega elusse kutsutud, et Gesti ärimehi ja asutusi Saksa mõju alt wabastada, et eestlaste käes olewaid kapitalisid koguda ja neid oma rahwa ettevõtete jaoks tarwitada. Hoiule wõetakse raha igalt inimeselt, selfilt jne. Et ühised igasugusest kroonu maksust wabad on, siis on neil ka wõimalik hoiu peale antud raha eest rohkem protsenti maksta kui teistel rahaasutustel. Harilikult maksawad nad jookswale arwele pandud summade eest 4%, poole aasta peale pandud summade eest $4\frac{1}{2}\%$ ja aasta tähtaja juures 5 ja weel enamgi protsentsid. Hoiusummade kindlustuseks on ühiseuse osa maksude- ja tagawara kapital ja kui sellest puudub tuleb, siis wastutawad ühiseuse liikmed wastastikuse wastutuse põhjal ühiseuse lohutuste eest. Laenukid annawad nad oma liikmetele kindla wastutuse peale 6—7% eest. Osamaks on harilikult 100 rubla, mida 10 aastat wõib tasuda. Kui liige ühiseusest wälja astub, siis saab tema oma osamaksu tagasi.

Weksliteft.

Wekslite wäljaandmiseks on igal täiealisel, terve mõistusega inimesel õigus, maha arwatud:

a) iga usutunnistuse waimulit.

b) abielus olewad naised, kui ka wanemate juures elawad tütreid, kui abikaasa või wanemad selleks luba ei anna.

Mehenaised ja wanemate juures elawad tütreid, kes oma nime äri peawad, tohiwad wekslibi wälja anda. Wexsel kirjutatakse ettemääratud vormi järele isearalise wekslipaberi peale, mida reiteist osta saab. Wexslis peab illesantud olema: Wäljaandmise koht ja aeg; tähendus ei wexsliandja end selle wexsli wäljamaksmisele kohustab, wexsli saaja seisu, ees-, isa- ja liignimi, makstaw rahajumma, maksu tähtaeg ja wexsliandja allkiri. Wexsli siis peab sõna „wexsel“ wähemalt ühe korra seisma.

Tähtaega võib illes anda:

a) määratud aja peale, aastat, kuud ja päewa illes andes;

b) wäljaandmise-päewast nii- ja niikaua aja peale;

c) ettenäitamiseni;

d) nii ja nii mitu päewa peale ettenäitamist;

e) mingi laadapäewa peale.

Wexsli saajal on õigus wexsli edasi anda. Selleks peab ta wexsli tagumise külje peale oma nime kirjutama. Kui wexsel tähtajaks ära maksetud ei ole, siis on waja teda 3 päewa jooksul notarruse kätte protesteerimiseks anda, muidu kaotab ta wexsliõigused.

Wexslisumma võib wexsli wäljaandjalt 5 aasta jooksul (protestipäewast arwates) ja wastutajalt või edasiandjalt ühe aasta jooksul kohtu läbi sisse nõuda; edasiandjalt ja wastutajalt ainult siis, kui wexsliandjalt kohtu läbi midagi saada ei olnud.

Tempelmaksust.

Tempelmaksuks nimetatakse maksu, mida erainimesed või erafutused kroonule maksawad, kui nad kroonuafutustega asja ajawad või oma wahel lepingut teewad. Tempelmaksu tasutakse tempelmartidega või jälle teatud hinnalise tempelpaberiga.

Tempelmartisid tarwitatakse kroonuafutustega kirjawahetuses ja wäiksemate lepingute juures. Neid on 125 kop., 75 kop., 15 k., 10 kop. ja 5 kop. wäärtuses.

Tempelpaberit on kolme liiki: wexsli-paber, alamat ja ülemat järku tempelpaberid.

Wekslipaberit tarwitatakse wekslite ja wölafirjade jaoks; tema asemel ei tohi tempelmargisid panna.

Alama järgu tempelpaberit tarwitatakse kaubamüügi aktide ja dokumentide juures; suurema osa lepingute juures tarwitatakse ülema järgu tempelpaberit.

Nõudmise, weksli- ja lepingusumma järele makstakse:

Wekslipaberi eest:			Alama järgu tempelpaberi eest:			Ülema järgu tempelpaberi eest:		
Summa	Boogna pealt:	R. R.	Summa	Boogna pealt	R. R.	Summa	Boogna pealt:	R. R.
1uni 50 rbl. — 10			1uni 50 rbl. (mark) — 10			1uni 50 rbl. (mark) 10		
50—100 rbl. — 15			50—1000 rbl. — 50			50—100 rbl. — 50		
100—200 rbl. — 30			1000—2000 rbl. 1 —			100—200 rbl. 1 —		
200—300 rbl. — 45			2000—3000 rbl. 1 50			200—300 rbl. 1 50		
300—400 rbl. — 60			3000—4000 rbl. 2 —			300—400 rbl. 2 —		
400—500 rbl. — 75			4000—5000 rbl. 2 50			400—500 rbl. 2 50		
500—600 rbl. — 90			5000—6000 rbl. 3 —			500—600 rbl. 3 —		
600—700 rbl. 1 05			6000—7000 rbl. 3 50			600—700 rbl. 3 50		
700—800 rbl. 1 20			7000—8000 rbl. 4 —			700—800 rbl. 4 —		
800—900 rbl. 1 35			8000—9000 rbl. 4 50			800—900 rbl. 4 50		
900—1000 r. 1 50			9000—10000 rbl. 5 —			900—1000 r. 5 —		
edasi iga 100 rbl.			ja edasi iga 1000			jue. iga 100 rubla pealt		
pealt 1 rbl. 50 kop.			rubla pealt 50 f.			1uni 10.000 rubla 50		
						kop.; üle 10.000 rubla		
						iga 1000 rbl. pealt 5 r.		

Maks kohtu pristawile.

1) Kutsesirjade wiimise eht teadaandmise eest:

1uni 2000 r. nõudm. — r. 25 f.

" 5000 " " — " 50 "

peale 5000 r. " 1 " — "

2) Liikuma waranduse üleskirjutamise ja hindamise eest:

1uni 25 r. wäärtus. — r. 25 f.

" 50 " " — " 50 "

" 100 " " 1 " — "

" 200 " " 2 " — "

" 300 " " 3 " — "

" 400 " " 4 " — "

" 500 " " 5 " — "

500—5000 r. " 5 " — "

ja siis veel iga 100 r. kohta, mis üle 5000 " — " 50 f.

Liikuma ja liikumata waranduse awaliku müümise eest:

1uni 25 r. wäärtus. — r. 25 f.

" 50 " " — " 50 "

" 100 " " 1 " — "

" 250 " " 2 " — "

" 500 " " 3 " — "

üle 500 " " 4 " — "

ja summast, mis peale 500 r.

on $\frac{1}{2}\%$.

3) Asjade üleskirjutamise eest ilma hindamata:

kuni 50 asja eest á 5 kop.

" 100 " " " 4 "

peale 100 " " " 3 "

4) pitšati allapanemise ja pitšati walmistamise eest:

kuni 50 asja eest á 3 kop.

" 100 " " " 2 "

peale 100 " " " 1 "

5) Viitumata waranduse üleskirjutamise eest:

kuni 500 r. wäärt. 2 r. 50 f.

" 1000 " " 3 " — "

" 2000 " " 6 " — "

" 3000 " " 7 " — "

" 4000 " " 8 " — "

" 5000 " " 9 " — "

ja siis weel iga 1000 r. kohta, mis üle 5000 r. on, 50 f.

Kui pristaw asjade dienda-miseks oma elukohast kaugemale sõidab siis maksetakse sõiduraha postitajale järele.

Maks notariusele,

Aktide tegemise eest:

kuni 500 rublani 2 rbl.

500—1000 " 3 "

peale 1000 rbl. 4 "

siis weel iga 100 r. kohta 10 f.

ilmahinnata aktid 3 rbl.

Wõlatirjade ja weskliste kinnitamise ehk nende protestermise eest:

kuni 500 rublani — r. 50 f.

peale 500 rubla 1 " — "

siis weel iga 100 kohta 10 "

Kontraktide ehk lepingute kinnitamise eest:

kuni 500 rublani 1 r. — f.

500—1000 " 1 " 50 "

peale 1000 rubla 2 " — "

siis weel iga 100 r. kohta 10 "

Kirjirjade õigekstunnist. eest:

esimene poogen 25 kop., iga

järgnew poogen 10 kop.

Allkirjade õigekstunnistuse eest:

iga allkiri 10 kop.

Wolikirjade, leppimise- ja pal-

welkirjade, niisama wahemeeste

kohtukirjade kinnitamise ja õi-

geks tunnistamise eest:

esimene poogen . 1 r. — f.

iga järgnew poogen — " 50 "

Dokumentide ette näitamise ja

õigekstunnistam. eest: 26 kop.

Allraamatute kirjutamise eest:

iga rea pealt 2 kop.

Kiigikassast paiukisajate elus-

olemise õigekstunnist. eest:

kuni aas. paius kuni 30 r. 3 f.

" " " 30—300 " 10 "

" " " üle 300 " 20 "

õigil muil tõrdadel 50 "

Ühe inimese poolt teisele teada-

andmise õigekstunnistamise

eest: — 50 kop.

Wastase poole antud wastuse

tun. juurdelisamise eest 50 f.

Dokumentide ja muu paberite

hoiule wõtmise eest iga kuu

pealt 25 kop.

Pitseritud paki ehk kirja hoiule

wõtmise eest kuu pealt 50 f.

Kirja kinnitamise ehk õigeks tun-

nistamise, asja järele waata-

mise ja selle kohta kirjaliku

tunnistuse andmise eest 50 f.

Teise ja järgmiste tõrdade wäl-

jakirjutuste wäljaandmise eest

iga rida 1 kop.

Tegewuste eest, mis notarius
wälaspool oma korterit peab
lorda saatma, peale eespool
tähenbadud makju, weel:
pealinnades 3 rbl.

kubermangu linnades 2 rbl.
maakonna I. ja maal 1 rbl.

Vinnast wälasõidu eest wõetakse
wersta kohta 10 kop.

aga raudteega 2 fl. edasi-ta-
gasi sõidu hind ja siis weel
aja eest, mis sõiduks linnast
maale ära kulub:
pealinnadest 5 rbl.

kubermangu linnadest 3 rbl.
teistest kohtadest 2 rbl.

Sedamaksu arwatakse hõpäema
eest.

Maks kreposti jaoskonnas.

Uue kreposti jaoskonna (крѣпостной отдѣлъ) arwamise eest 5r.—r.

Kreposti akti wäljaandmise eest 5,, —

Vaenutunnistuse (кредитн. свидѣтельство) wäljaand. eest 3,, —

Kreposti akti ärakirja wäljaandmise eest 1,, 50,,

Selle otsuse ärakirja wäljaandmise eest, et asi finnitamise
raamatuse kirjutatud: üleüldse kõigejuguuste tähenduste
eest 1,, 50,,

Jgasugu ärakirjade ja teadete eest, poogen —,, 40,,

Jgalihe kreposti raamatu ehk kreposti asja järelwaatamise
eest —,, 30,,

Petsjati panemise eest —,, 25,,

Maks adwokatidele.

Nõudmise asjas kahes kohtus: 500—2000 rbl. 10⁰/₀

2000—5000 r. esimise 2000 r. eest 200 r. ülejäänud j. eest 8⁰/₀

5000—25000 " " 5000 " " 440 " " " 4⁰/₀

25000—50000 " " 25000 " " 1240 " " " 2⁰/₀

50000—75000 " " 50000 " " 1740 " " " 1⁰/₀

75000 ja enam " " 75000 " " 1990 " " " 1/2⁰/₀

Wene mõedud.

Pikkuse mõedud.

1 werst — 500 jülda.

1 jülb — 7 jalga.

1 jülb — 3 aršinat.

1 jalg — 12 tolli.

1 toll — 10 friipsu.

1 aršjin — 16 wersjoki.

1 aršjin — 28 tolli.

1 küünar — 21 tolli.

Wedelikumõedud.

1 maat (бочка) — 40 pangi.

1 pang (ведро) — 10 toopi.

1 pang 30 naela wett.

Wilja mõedud.

- 1 tsetwert — 8 tsetweriku.
1 tsetwerik — 8 garnitsat.

Rauba kaalud.

- 1 perkowits — 10 puuda.
1 puud — 40 naela.
1 nael — 32 loodi.
1 lood — 3 solotniku.
1 solotnik — 96 dollit.

**Pinna ja wilja mõedud
Piimi ja Gesti maal.**

- Bene dessätin 2400 ruutsülda.
Ökonomia tess. 3200 "
Gesti tiinuma 1600 "

Piimi wakamaa 800

Gesti wakamaa 400

1 tsetwert — 3 Riia wakka.

1 tsetwert — 5 Gesti wakka.

1 tsetwert — 180 toopi.

Gesti tünder — 3 Gesti wakka.

**Tsetwertti raskus
umbes.**

- 1 tsetwert kaeru — 6 puuda.
1 tsetwert kahetahalisit odre 9 p
1 tsetwert herneid 10 puuda.
1 tsetwert sumenisu 10 puuda.
1 " maaodre 8 puuda.
1 " rukid 9 "
1 " wikkisi 10 "
1 " t. nisu 10 "

Meetri- ehk Brantsuse mõedud.

- 1 meeter — 10 deetsimeetert (3 jalga $3\frac{3}{8}$ tolli).
1 deetsimeeter — 10 sentimeetert ($3\frac{3}{8}$ tolli).
1 sentimeeter — 10 millimeetert ($3\frac{3}{8}$ kriipsu).
10 meetert — 1 dekameter (33 jalga).
10 dekametert — 1 hektomeeter (46 sülda $6\frac{1}{4}$ jalga).
10 hektometert — 1 kilomeeter (468,7 sülda).

Dõned mõedud.

- 1 liiter — $\frac{8}{10}$ toopi — $1\frac{3}{5}$ pudelit.
1 dekaliter — 10 litret — 16 puudelit.
1 hektoliiter — 100 litret — 8 pangi.
1 kiloliiter — 100 litret — 2 waati.

Raskuse mõedud.

- 1 gramm — $0,24$ solotniku.
10 grammi on 1 dekagramm — $2,34$ solotniku.
10 dekagrammi — 1 hektogramm — $23,4$ solotniku.
10 hektogrammi — 1 kilogramm — 2 naela $42,2$ solotniku.

**Mitmesugused pikkuse ja muud mõõdud, mida mere-
kaartidel jne. võib leida.**

Mere jügawus Brantsuse, Italia, Rootsi, Austria ja Saksa-

maal wäljaantud merekaartidel on antud metertes, Inglise ja teistel kaartidel fülbades.

1 Inglise fathom (fülb) = 6 jalga on	1,828	metert.
1 Norra ja Daani favn (fülb) . . .	1,882	"
1 Hollandi vaden	1,699	"
1 Saksa fabel ($\frac{1}{10}$ merepenik.) . .	185	"
1 Hollandi fabel	225	"
1 Prantsuse ensablure	} wana . 195 uus . 200	"
1 Inglise furlong (cables length) .		231
1 Wene fabel	182,88	"
1 Portugalia Estadio	258	"

Maa laugust mõõdetase kas penikoormate, kilometrite eht werstadega. Mereasjanduses tarwitatakse ainult Italia eht mere penikoormat (fölmne). 1 kilomeeter on umbes $\frac{9}{10}$ w. (0,9378 wersta), 1 werst on 1066,8 metert. 1 merepenikoorem — 1852,2 metert — 1,739 wersta — meridiani ühe minuti pikkus; 1 kraad merid. on seega 60 merepenikoormat pikk. 1 geografia eht Saksa penikoorem — $\frac{1}{15}$ kraadi ekwatori pääl = 6,952 wersta. 1 Wene penikoorem 7 wersta. 1 Soome penikoorem 10 wersta. 1 Daani foemil 7,0609 w. 1 Rootsi mil 10,09 w. 1 Ingl. statute mile 1,5087 " 1 Norra mil 10,8 " 1 league on 3 merepenikoorm. 1 Hollandi miil 3,7 " 100 merepenikoormat on umbes 25 SakJapanik. — 185 kilometert — 173 $\frac{1}{2}$ wersta — 115 $\frac{5}{6}$ Inglise penikoormat.

Muud merekaubanduse mõõdud.

- 1 Peterburi standart — 165 kub. jalga*)
- 1 load puid — 55 kubifjalga.
- 1 last " — 80 kubifjalga.
- 1 register-tonn — 2,83 kubif meetrit — 100 kub. jalga.
- 1 kiel tiwifjusa on 850 kub. jalga — 24,07 kub. metert — 21,2 tonni — 11 tonni kotfi — 10 lasti ruffit.
- 1 standart laudi — 1,4 lasti ruffit.
- 1 kaubanduse last — 3 tonni.
- 1 tonn — 20 centneri — 2240 Ingl. naela — 62,03 Wene puuda.

*) Kaubalepingu tegemisel tuleb tingimata tähele panna, et Peterburi standart üteldud oleks. Muudu mõib efsitus tulla, sest on ka Gotheburt standart olemas, mis palju suurem on.

Betlema saladus.

Igal pool ja iga rahwa juures on Kristuse sündimise püha sümboliks see täht mõetud, mis Ewangeliumi jutustuse järele tarkadele kaugelt Homiku-maalt Betlema sõime juure teed juhatas.

See hiilgaw täht on ka kõigi ristiusu rahwaste muinasjuttudes ja pruukides enesele kindla koha omandanud. Jõulu laupäeval ei sööda enne esimise tähe ilmumist. Jõulu kuuse latwa kaunistab täht ehk ingel, kes tähte oma käes hoiab. Ka paljusi kunstnikka ja lauakitsuid on see täht waimustanud, kes Kristuse sündimise oma waimu sünnituste aineks on walinud.

Weel rohkem aga on ta õpetlasi — täheteadlasi — huiwitanud, kes tema ilmumist teaduslikelt seisukohalt on katjunud selgitada. Palju mitmesugusi arwamisi on tema kohta awaldatud, kuid nad kõik on ikka paljasteks arwamisteks jäänud. Betlema saladus jääb tänapäewani saladuseks.

Kuid Betlema tähe teadusline seletus oleks wäga tähtis olewat. Astronomialised ilmunised on wittugi lorda ajalude tumedate aasta-arwude kindlaks määramise juures abiks olnud. Kristuse sündimise aasta aga ei ole weel tänini selgesti teda. Võib ükspäinis arwata, et meie oma aja-arwamise juures enam ehk vähem effime, ja et Kristuse sündimisest rohkem aega mööda on läinud, kui meie harilikult arwame. Sellepärast ongi huiwitanud ennast mõnede õpetlaste arwamisega Betlema tähe üle tutwustada.

Reftajal arwafid Piibli feletajad, et Betlema täht komeet on olnud. See oli ka mõnede kirikuifade arwamine. Damastuse Joannefe kirja-töös „Tõfine ufu awalbus“ leiame meie järgmist arwamist komeetide kohta, et nad „Sumalast mõneks tähenduse märgiks saadetakse,“ ja jarnajeks komeetiks loetakse ka Betlema tähte: „sest et ka Issanda meie pärast liha fisse tulemist ja õndsakstege wat fündimist tarkadele ilmunud täht fuulutas, ford homiku poolt õhtu poole, ford põhjapoolt lõuna poole liikudes, ford ära kadudes, ford jälle uuesti ilmudes, mis hariliste tähe feaduste ja loomuga fõtku ei lepi.“ Mõnda fiis fünnitas Betlema tähe liikumine, mis komeetide liikumist meele tuletab, feda arwamist, et need taewa fehad ühetaolifed mõifiwad olla.

Wanaaegfes apokriphiikalifes Sethi raamatus räägitakse Betlema tähe kohta järgmist: „fel ajal, kui wana aja wiimne tund oli lõõnud, ilmus üks täht lapfe fujul, fes risti käes kandis, ja teadustas tarkadele, et wanaaegne ettefuulutus täide on läinud.“ Komeetide ifeäraline wälimus andis wanal ajal mitugi forda põhjust neid taewa fehafi inimeste, mõõfate, ristide jne. fuju tustega wõrrelda.

Kuid Betlema tähe komeetidega ühe afime peale feadimine ei taha aga hästi paffida. Suba fee teeb feda mõimatuks, et wanaaegfe afrologia arwamife järele komeetid enestega juuri õnnetufi kaafa tõid, ehk mõne tähtfa mehe furma ettefuulutasid. Juft felle wastu fuulutas aga Betlema täht Kristufe Sündimist, „rahu maa peal ja inimesteft head meelt“ ette. Pealegi ei tunne aftronomia ajalugu ainumatki komeeti, mille ilmumine Kristufe fündimife aja kohta langeks.

II.

Teife feletufe Betlema tähe kohta andis õige fefmalt matematikus Rardan 16-mal aastafajal. Tema

ajal tefis 1572 aastal iseäraline uus ja väga selge täht Kassiopea tähekonnas, mida kõige esiti astronom Ticho-de-Brage tähele pani. Tefis küsimine, kas see tõeste mõni „uus“ täht pidi olema, wõi sünnib tema ilmunine teatava aja järele ja tema siis ka „waheldawate“ tähtede hulka langeb? Kardan leidis ühes Tschechi astronomi Riprianuse Seowitschi kirjatöös märkuse selle kohta, nagu oleks wiimane ühest wanast ajaluo raamatust uue tähe ilmumiseft 945-mal aastal, keisri Otto Suure ajal, ja niisama ka 1264 a. lugenud, mis juures mõlemad juhtumised Cepheuse ja Kassiopea tähefondade wahel, Sinnutee lähedal, aset on olnud, ja nimelt sealsamas, kus 1572 a. kuulus Ticho-de-Brage täht ilmus.

Kardan otsustas järgmiselt. Kui jeda mõelda, et kõigil kolmel juhtumisel see üks ja seesama täht oli, siis on tema ilmuniste wahel 318 ja 309 aastat pikk. Kuni 945 aastani on peaaegu kolm niisugust ajajärku mööda läinud. Sellepärast pidi ka jarnane ilmunus just Kristuse sündimise ajal nähtawale tulema. Kuid siiski on wõimata just punkti pealt sellekordset nimetatud tähe ilmunise aega kindlaks määrata, sest et waheldawate tähtede nähtawale tuleku aeg kord pikem, kord lühem on, nagu ka arwud 319 ja 308 jeda tinnistawad.

Kardani arwamine awaldab küll meele terawust, kuid tõenäoline ei näi ta siiski olewat. Juba see asi on iseäralik, et ajakirjad ja kroonikad selle tähe teistest ilmunistest sõnagi ei lausu. Peale selle weel, oleks Kardani wäljarehtendus õige olewat, siis oleks meie 1880 ehk 1891 aastal uue tähe ilmumist Kassiopea tähefondas pidanud nägema, kuid, nagu teada, ei ole see täht weel senini nähtawale tulnud. Wõib ka olla, et ta juba ära on kustunud, kuid weel tõenäolisem paistab see arwamine olewat, et meil siin lihtsa juhtumisega tegemist on, — ja iga tahes näib Betlema tähe ilmunine Kassiopea tähefondas enam, kui kahtlane olewat. Meie ajal räägib M. Kewil, on Wieseler ühe wana Hiina tästirja

ülesleidnud, milles ühe iseäralise hiilgawa tähe ilmumiseft Hiina taewas umbes 4-mal aastal enne meie ajaarwu algust tõneldakse. Kuid mõned teised märkused sealsamas fundiwad meid selle tähtkirja ütelnste tõsijuse juures kahtlema.

Peale selle ei wõi ka seletusega, nagu oleks Betlema täht uue tähe leegitsema löömine, sell põhjusel levida, sest et iga uus täht liikumatast teiste kindlate tähtede keskel omale asupaika wõtab, kuna aga Ewangelium Betlema tähe liikumise peale iseäralist rõhku paneb, nagu ka Jõulu püha fondakis laulatakse: „targad reisirwad tähe järele.“ Minult täht tõi neid Betlema ja jäi sõime kohal seisma, kuhu igawene Lapsuke oli asetatud.

III.

Kuulus täheteadlane J. Kepler, kes wanade astrologide õpetusega hästi tutaw oli, katsus Betlema tähe ilmutist teistiti seletada. Tema arwamise järele oli see planeetide Saturnuse ja Jupiteri ühinemine Kalade tähefondas, mis tõesti mõni aasta enne meie ajaarwu algust aset on olnud, ja millal need taewakehad üksteisele nii liginesid, et nad, Kepleri arwamise järele, üheainsa hiilgawa tähena waatlejale kätte paistid.

Pärast poole said Kepleri rehkendused teiste astronomide, näituseks, Ideleri poolt uuesti läbi katjutud ja leiti, et 7-mal aastal enne Kristuse sündimist Jupiter ja Saturnus kolm korda Kalade tähefondas ühinesid.

Esimene ühinemine sündis 20-mal mail Jupiter ja Saturnus liginesid üksteisele 1° wõrra ja paistid hommiku pool taewas, päikese tõusu eel. See juhtumine wõiski tarkade tähelepanemist oma peale tõmmata ja neile wana ettekuulutust Messiasst meele tuletada. Ja nemad wõtawdki teekonna ette, et Jerusalemmas uue kuningale oma auutundmust awaldada. Umbes sügise eel jõuawad nad Jerusalemma. Selle aja jooksul oliwad planeetid

teineteisest eemale läinud, kuid 27-mal oft. liginesid nad jällegi üksteisele 1° võrra. Kolmas ühinemine sündis 12-mal novembril, kuid teise ja kolmandama ühinemise vahel oli Jupiter korra peatanud, mida täheteaduses „seismiseks“ nimetatakse. See „seismine,“ mida targad Betlema lähedal märkasid, võiski neid arvamisele sundida, et nad oma teekonna eesmärgi lähedal on.

Sarnasel viisil väljatöötatud Repleri arvamist toetab praegusel ajal Saksa õpetlane prof. Kurd-Less-witz.

Kuid ka seda seletust ei või tingimata õigeks pidada. Eht küll kirjeldatud planeetide lähinemine 7-mal aastal enne Kr. S. aset on olnud, kuid nende wahel oli ikkagi 1° ehk kaks täie-kuu läbimõõtu suur, mis aga ammugi veel nende kahe tähe täielist ühinemist ei tähenda. Pealegi ei ole „planeetide ühinemine veel „täht,“ mis taewa lootuses liigub ja maapealsete rändajatele teed juhatab,“ — tähendab A. Kewil täiesti õigelt.

IV.

Nõnda ei või meie siis ainumatti ülemal toodud seletust täiesti asjakohaseks tunnistada. Alweldati ka veel arvamist, et Betlema täheks mõni iseäranis hiilgav planeet oma kõige kõrgemal hiilguise puhul võis olla. Seda arvamist peeti aga veel vähem usalduse väärikuseks, kui kõiki teisa, kuna aga meie arvamise järele just see seletus kõige enamalt Betlema saladuse selgituseks peaks tõlbama.

Harilikult tähendatakse, et targad, kes Homiku-maa astrologiat hästi tundsid, niisugust wiga ei wõinud teha. Meie aga arwame, et see, kes wanaaegste astrologialist ettekuulutuste wiisiga tutaw on ja seda teab, kuidas horoskoopisi kokku seati, niisugust seletust mitte tühjaks ei pea. Kõige esmalt on tarwis seda meeles pidada, et astrologide arvamise järele iga inimene, kes

maa peal sünnib, teatava planeedi kaitse all pidi olema, ja tema saatust määras see ehk teine plaaneetide seisuford zodiakalstes tähefondades tema sündimise filmapilgul.

Surnud Wene astronom G. A. Predtetschensky arwas, et Betlema täheks Veenus võis olla. Tõesti tõuseb tema hiilgus mõnikord nii kõrge kraadiui, et teda isegi päewa ajal, päikese paistest hoolimata, näha võib, kuna aga öösel need asjad, mille peale tema walgus langeb terge marju heitwad. Harilikult arwamad niisugustel juhtumistel inimesed, kes täheteadusega wähe tutawad on, Venust täiesti uueks täheks. Weel tänamu, kui Halley jabatahe ilmumist oodati, paljud, kes Venust nägid, arwasidki teda oodatavaks täheks ja rääkisid ainult, et nad tema saba ei olla näinud.

Venuse kõige suurem hiilge aeg kordub iga kahesaja aasta tagant, kuid mõnikord, mis küll väga harwa juhtub, on ta hiilgus otse suurepäraline. Astronomia ajaloo on wiimase kahesaja aasta jooksul ainult kuus niisugust juhtumist ülesmärgitud, — nimelt 1716, 1750, 1797, 1849, 1857 ja 1889 aast. Püha Augustinuse kirjatöös „Sumala riigist“ (De civitate Dei) on üks katkend Barro kirjatööst üles wõetud, mis 1770 aastani enne Kr. S. ulatab, kus öeldud on, et sel aastal hiilgaw eha-täht — Venus — oma hiilgust, wälimust ja teed oli muutnud. See tähendus puudutab, muidugi, ühte ülemal kirjeldatud Venuse hiilguse suurenemist, mille pärast siis ka waatleja tema iseäralist liikumist märkas. See wanaaegne katkend on meile iseäranis selle poolest tähtis, et ta näitab, et mitte mõni uus ja tundmata täht, waid juba kõikidele tuttaw planeet oma hiilguse suurenemise pärast waatleja tähelepanemist võis äratada.

Sellepärast polegi selles arwamises midagi iseäralikku, kui meie wanaaegste astrologialiste ettekuulutuste iseloomu filmas pidades, Venust Betlema tähega üheks ja selleks

Samaks tunnistame. Hommikumaa targad, kes teda muidugi wäga hästi tundsid, wõisid oma tähelepanemist tema iseäralise hiilge suurenemise peale just Kristuse sündimise aja ümber juhtida. Pealegi wõis tema illumine mõnes zodiakalses tähefondas niisugusele astrologicalsele arwamisele põhjust anda, et mõni iseäraline inimene maailma on sündinud.

Mispärst pidiwad aga targad oma tähelepanemist just Venuse, aga mitte muu teise planeedi peale juhtima? Venus teisiti Afrodite, Astarta, Delesat, Istar ja Ninfianna, oli wanaaegsete rahwaste juures naisjumalana tuntud, ja kujutas armastust, abielu, wilja siginemist, ja sai taewa kuninganaks ja taewa kindluste ülemaks arwatud.

Hommiku koidu-tähena päikese tõusu eel ilmudes, kuulutas ta päikese-jumala illumini, nagu sünnitas selle jumaluse. Talwine päikese seis, see uueaastase päikese sündimine, langes just meie ajaarwu algusel 24-ma detsembri kuu päewa peale, mispärast siis ka esialgse ristitkoguduse isad Kristuse sündimise päewa järgmise päewa peale määrasid, sellega Kristust päikesega wõrreldes.

Sarnane sõrklus oli kristlaste juures harilikuks nähtuseks, nagu jeda ka mitmed kiriku laulud awaldawad. Tähelepanemiste wäärt on ka see asi, et Jumala Ema sagedasti koidu tähega wõrreldakse: „ole rõõmus Sa täht, kes Sa päikesel ilmutad!“ — loeme meie ühes laulus. See on selge, et siin esialgsete sümbolikaliste kujutustega tegemist on.

Täheteadlaste iseäralist tähelepanemist on juba ammugi tähefondade iseäraline seisukord 25-ma detsembri ööl oma peale tõmmanud, sest et ta imelisel wiisil Ewangeliumi jutustustega Kristuse sündimisest sõimest ja tarkadest kokkukõlas seisab. Tähefondade nimeses on Kristuse sündimise sündmus sümbolikalikult ära tähendatud. Sel ajal ilmus hommiku pool taewas Neitsi tähefond, mis õnnistust toowa walgustaja „sündimist“ kuulutas;

enne Neitsi ilmutust seisid juba „sõim“ keske taewast, „sõime“ eel aga sammusid kolm „kuningat ehk tarka“ (Orioni tähefondas). Võib olla, et ka selle tähefondade sümbolilaga ka Venuse seisukord Kristuse Sünnimise ajal lähemas ühenduses seisab. Hiljuti avaldati arvamist, et Betlema täheks mõni Venuse sarnane täht võis olla, mis „kolme targa“ juurest Orioni „wöös“, „sõime“ poole Wähja tähefondas liitus.

Ta tõesti, kui Venus Betlema täheks oli, siis võis ta nimetatud teed „tarkade“ juurest „sõimeni“ õhtutähena lewade aigusel, s. o., juba pärast Kristuse Sünnimist toimetada. Aga ka tarkade teekond sai pärast Kristuse Sünnimist ette võetud. Siis on ka Matteuse Ewangeliumi sõnad, mis endisi Bühikirja seletajaid segasid, täiesti arusaadavad: „ja maat, täht, mida nad hommikumaal olid näinud, teis nende eel, kuni ta tuli ja seal kohal teisma jäi, kus „Lapsukene“ oli,“ s. o. „sõime“ kohal. Venus jõudis, „tarkade juurest edasi liikudes, Wähja tähefonda, ja jäi „sõime“ juures peatama.

Kuid niisugusel korral on ka Venus seesama täht mida targad Kristuse sünnimise eel hommikupool taewas nägid. Kui meie veel oma astronoomialistes järeldustes edasi astume, siis jõuame wiimati huwitawa otsusele. Kui Venus oma õhtuse nähtawal olemise ajal „sõime“ juures peatas, siis pidi ta enne hommikust nähtawale ilmutust sügisel Neitsi tähefondas wiibima, ja detsembrikuu lõppus, enne päikesega ühinemist (umbes Kristuse Sünnimise ajal,) kõige heledamalt hülutama. Just sarnane ühtelangemine ongi, meie arvates, iseäranis tähelepanemise väärt. Neitsi tähekonnal oli wanas astrologias mitmekesine tähendus, millel Venusega väga palju ühist oli. Neitsi oli siginemise jumalanaks, mis pärast teda ka, wiljapeaga ühes käes ja sirbiga teises käes kujutati; mõnikord kujutati teda ka lapsega kätte peal, ehk jälle Jäse, taewa kuningana näol. Nähtawasti, oli see tähefond ka esialgste ristnimiste juures Jumala Ema

sümboliks. Nõnda, näituseks, kujutatakse ka Joannese Ilmutamise raamatus nimetatud „naisterahvast“ Jumala Ema näol, kes kuu sirbi peal seisab ja päitese hiilgusega on ümber piiratud. Huvitam on ka see asi, et sõna Betlem (Bet-Lahem) „leiwa maja“ tähendab. Zodiaki tähetonnad kandsidki wanade astrologide kirjades majade nime, kus kord ühed ehk teised planeedid aset olivad.

Sellepäraft on ka kirjatundjate astrologicaline was= tus arusaadam, kui nad Heroodefe küsimise peale — „kui Kristus peab sündima?“ — ütlesid: „Bethlemmas Juuda maal,“ s. o. nimelt sellepäraft, et ta täht „leiwa majas“ on ilmunud.

Nähtawasti walitjes ka esimestel ristiusu aastasadadel see arwamine, et Kristuse täht Neitsi tähetonnas ilmus. Huvitam on üks apokriphitaline jutt, mille järele paganad Kristuse Sündimise ajal tähte „Neitsi kujul olla näinud, kes last oma kätte peal olla kannud.“

Nõnda siis wõis Venus küll see täht olla, mis tar=tadele kaugelt Hommitu-maalt Betlema koopani teed juhataks.

D. Swjatsky järele Wenekeeleft.

Jõulu ööl.

Ilm annud ennast rahu hooleks . . .
Kui küünlad tähed säravad . . .
Rõõm igal pool : näib, nagu oleks
Läind lahti taewa wärawad.

Ja laenetenä põrmu walda,
Kus aset waew ja wiletsus,
Sealt sellel tunnil woolab alla
Nii rohkelt taewa õnnistus.

Hing, keda waewab ilma kära,
Nüüd magust rahu maitsta saab ;
See silm, mis kaotand rõõmu kära,
Uut selgust jälle omandab.

Ja jälle, nagu ammu, ammu,
End tunneb wana noorena ;
Ta tunneb tõusma endist rammu,
On rõõmus lapse rõõmuga,

Ja ingli-koori hulgad täna
On lendmas kõrgel taewa teel,
Et kunlutada rõõmu sõna
Maailmal' sellel pühal ööl.

Meid kutswad sinna, kus nii selgelt
Tõe täht on löönud hiilgama ;
Kus kaduma peab pisar palgelt.
Kus õitseb õnne kodumaa.

Ja nüüdki taewa laulu heli
Meil kostab, nagu wanal a'al :

„Maailmas walitsegu rahu,
 Äu olgu kõrges Jumalal’!“

Betlema täht.

Palju tähti taewas
 Rõõmsalt säravad,
 Aga üks neist siiski
 Kõige ilusam.

Kalli Jõulu-lapse —
 Jeesu täht on ta,
 Kes on emast pandud
 Sõime magama.

Targad ilma piirilt
 Kaugelt tulewad,
 Armastuse anda
 Talle toowad nad.

Wennad, ruttame ka
 Wastu Jssandal’;
 Soola-leiba wiime
 Andeks Jumalal’.

Waeste läbi wõtab
 Anni wastu Ta,
 Ja meid omast armust
 Heldelt õnnistab.

Õndsuse käsud.

Need õndsad on, kes waimu poolest
 On waesed, jõutud, wiletsad;
 Neil’ warandus on warjul pandud:
 Nad taewa riiki päriwad.

Need õndsad on, kes selles elus
 On kurwad, nutwad, leinawad;
 Nad pääswad omast hinge walust
 Ja puhast rõõmu leiawad.

Need õndsad on, kes omas hinges
 On leplikud ja wagusad;

Nad pärast selle elu waewa
Sionis leidwad rahu-maad.

Need õndsad on, kes nälga, janu
Siin tundwad tõe järele,
Sest Jeesu laual rohkest sööki
Nad leidwad oma hingele.

Need õndsad on, kes armu heitwad
Siin õnnetu ja waese peal';
Nad andeksandmist armu leidwad,
Kui kutsub kohtu ingli heal.

Need õndsad on, kes oma südant
On jõudnud hoida puhtuses;
Neil' antud osaks, et nad seisma
Kord saawad Isa pale ees.

Need õndsad on kes nõudwad taga
Siin rahu kõigest südamest;
Neid rahu Isa lasteks hüütaks,
Nad peaswad ilma kurjusest.

Need õndsad on, kes õigus' pärast
Siin saawad taga kiusatud;
Neil osaks taewa riik saab antud,
Ja õnnis põli pärandud.

Te õndsad olete, kui ilmas
Teid inimesed laimawad;
Kui Minu nime pärast nemad
Teid raskelt taga kiusawad.

Kui walet raägitaks' te' peale,
Kui kurja teitest kõneldaks,
Siis olge rõõmsad, rõõmustlege:
Teil' taewas see eest palgataks.

Hauakaemaja Grubb.

Ühes õige wanas ja kuulsas linnas, mitu sada aastat tagasi, kui ka meie eijasi olemas ei olnud, elas teegi Gabriel Grubb, kohalise furnuaja waht ja hauakaemaja. Hauakaemajad on harilikult ikka lustilised inimesed, kuid Gabriel Grubb oli alati tufane, nagu sügisene ilm, sest et tal muud sõpra ei olnud, kui ta ise ja suur lai pudel, mida ta alati kaasas kandis.

Ühel Jõulu laupäeval, tundi poolteist enne pooltööd, wõttis Grubb labida õlale, pani laterna põlema ja läks furnuaeda, kus ta homme hommikuks haua pidi walmis kaemama. Ta oli pahas tujus ja ei pannud wastutulejate naabrite termitusi tähelegi. Wiimati pööras ta mööda pimedat puiesteed otse furnuaja poole. Siin oli alati nii üffit ja kole, sest et linnalased ainult päewa ajal seda teed mööda furnuajale käisid. Sellepärast oli ka hauakaemaja imestus ja paha meel õige suur, kui ta siin ühte poisi jõmsitat nägi, kes täiest kõrist Jõulu laulu jorutas. Gabriel pani sõnalausumata laterna maha, ja kui poiss, kes, nähtawasti, Jõulu õhtuks kodusse ruttas, lähemale jõudis, wirutas ta talle niisuguse plaksu mööda kõrwu, et weike mehike tulerpalli kraami lendas ja seal juba tükkis teist laulu laulma hakkas. Kui Gabriel Grubb selle wägitüki oli korda saatnud, tõstis ta laterna jälle üles ja astus kiirelt furnu aja poole, mille raud wärawa ta harjunud käega lahti tegi.

Siin pani ta laterna kingu otja ja tõmbas oma pika kuue seljast maha, haaras siis labida kätte ja hakkas haua kallal ametisse. Maa pind oli külm and ja kõwa; noore kuu nõrgad kiired tungiswad waewalt läbi plaksu udu; Grubbi töö edenes väga pikkamisi. Kui ta umbes tunni aega oli töötanud, istus ta lähema hauakiwi peale maha, wõttis oma pudeli wälja ja tõmbas

sealt mõne hea lonksu. See tegi ta nii lõbusaks, et ta walju häälega laulma hakkas, ja wiimati täiesti kõrvalt naerma pahwatas.

— Ha-ha-ha!

— Ha-ha-ha! — wastas selle peale ka üks hää! Gabriel Grubbi selja taga.

Hauakaewaja ajas kõrwad tiffi ja peatas just seltsamal filmapilgul kui ta pudelit uuesti suu lähedale upitas. Lähem haud, kus ta istus, oli niisama rahuline ja waitne, nagu ka terve furnuaed sel tujasel kuuwalgel ööl. Lume kübemed hiilgasid, nagu pärlid, hauatiwide peal. Walge lumi kattis nagu furnurüüd terwet ümbrust. Mitte ainumastki hää! ei seganud pühalikku öö rahu.

— Mis ma rumal kardan? — sõnas Grubb, uuesti pudelit suu juure upitades. — See ei olnud muud, kui kaja.

— See ei olnud sugugi kaja! — lausus kare hää!

Grubb kargas kohtunult püsti ja jäi hirmu pärast tarretanult seisma: ta ees seisis üks kogu, mida nähes ta wärisema hakkas. Hauakaewaja sai aru, et tal siin wana kurgaga enesega tegemist tuleb teha.

— Jah, see ei olnud kaja! — kordas hää! uuesti. Gabriel Grubb seisis nagu sammast, ja ta keel ei suutnud sõnagi lausuda.

— Mis ja siin Jõulu laupäewa õhtul teed? — küsis mõõras karedalt.

— Kaewan hauda, mu herra! — kogeles Grubb.

— Kes siis niisugusel ööl mööda furnuaeda ümber kolab ja furnute rahu rikub? — küsis wain pühaltu häälega.

— Gabriel Grubb! Gabriel Grubb! — wingusid tuhanded hääled, mis nähtawasti terwet furnuaeda täitsid.

Hauakaewaja waatis ringi, kuid ei näinud kedagit.

— Mis sul pudelis on? — küsis ta edasi.

— Wiin, auuline herra.

— Kes siis niisugusel pühäl ööl furnuaedas wiina joob?

— Gabriel Grubb! Gabriel Grubb! — wastasid jälle nägemata hääled.

Kurivaim heitis wihasel pilgu lõdiseva hauakaemaja peale ja rääkis fareda häälega edasi:

— Kes aga saab siis meie seaduslikuks saagiks täna-
naasel ööl?

— Gabriel Grubb! Gabriel Grubb! — tšendas jällegi nägemata voor.

— Noh, Gabriel, mis sa selle kohta ütled? —
— küsis waim jaadanliku pilgu oma kaastase peale heites.

Grubb ei wõinud sõnagi lausuda.

— Mis sa sellest siis arwad? — tordas waim.

— Kõik . . . jee . . . herra, on wäga huwitaw,
— kogeles hauakaemaja ja waewalt arusaadawalt, —
jah, huwitaw, kuid lubage siiski mind minu tööd lõpetada.

— Tööd! — hüüdis waim. — Misjuguft, Gabriel?

— Ma pean hommikuks hana walmis tegema, palus hauakaemaja.

— Nõnda küll, nõnda küll, — ütles waim, — kuid kes siis hana faewab, kui terve inimeje jugu rõõmu püha pühitseb?

Ja jällegi wastasid saladuslised hääled:

— Gabriel Grubb! Gabriel Grubb!

— Nähtawasti, tahtwad minu sõbrad sinuga lähemat tutwust jomitada, armas Gabriel! — ütles waim.

— Kuidas nõnda, herra! — puistles hauakaemaja wastu. — Minul ei ole auu teie sõprasi tunda ja ta nemad pole mind kunagi näinud. Meie ei ole üksteisega tuttawad, mu herra.

— Nad tundwad teid wäga hästi, mu isand! — wastas waim fareda häälega. — Meie tunneme wäga

Hästi seda inimest, kes oma urtsikust wälja tules wihase pilguga süütaid lapsi silmitses, kes oma wanemate kodu wärawa taga mängisid. Meie tunneme seda inimest, kes teise rõõmu üle kadestust tundes, ilma mingisuguse põhjusest lustilist poisikest lõi. Meie tunneme teda küll!

Siin purtskas põrgu-waim naerma, hüppas püsti, lõi paar korda hundirattast ja jäi siis pea peale, jalad wastu taewast, seisma. Kuid minuti ajapärast tegi ta wõlma hüpakku ja seisis jällegi hauakiwi peal, kus ta rätsepa wiisi, jalad kääras, maha istus.

— Dubage, herra, et ma teistest wõiksin lahkuda, — kogeles Grubb, ja tegi asjata katseid, koha pealt liikuda.

— Meistest lahkuda! — kisedas waim. — Gabriel Grubb tahab meistest lahkuda! Ha-ha-ha!

Ja kui ta niimoodi naeris, läks korraga kõik furnu-aed walgeteks, tantju muusika hakkas mängima ja tuhanded weikejed kuradid pugesis maa seesse wälja, ja hakkasid metsikult leerlema. Wiimati wärsisid põrgupojad ära, muusik waikis, kurat haaras hauakaewaja kullast kinni ja wajus temaga ühes maa alla.

Kui ehmatanud Grubb wiimati kiirest langemisest toibuma hakkas, siis nägi ta, et ta ühes koopas oli; inetu ja koleda wälimusega kuratide salgad seisid ümberriingi. Rõõgemaal platsil istus Grubbi tuttav.

— Täna on wäga külm, — sõnas põrgu peremees. — Tooge filmapill klaas tulist wiina!

Pool tosinat kuradist tõtasid filmapill keldrisse, kust nad warsti oma isandale tubli karika täie tulist wedelikku tõid.

— Dige tubli märjake! — sõnas põrgu waim, ühe sõõmuga kannu tühendades. — Andke Gabrielile ka samane täis.

Asjata püüdis hauakaewaja tõendada, et kunagi harjunud ei ole ennast õõsiks tulise wiinaga soojendada. Üks kuradi jõmsikas sidus ta käded kinni, kuna teine wäewõimuga suu lahti kangutas ja kolmas talle tulise wede-

liku kurtu walas. Wanapagan ja kurbid wisklesid otse naeru läes, kuna Gabriel aga turtjus, aewastas ja armu palus.

— Noh, Gabriel, kas pole tubli wiin? — küsis kurat.

— Täiesti tubli, herra. Tänan teid wäga! — wastas hauakaewaja lõdisedes.

— Pole tänu wäärtki. Näitke nüüd selle wiletja üksiklasele mõnda pilti meie pildikogust.

Korraga fertijid nagu udu sees rahulise perekondlise elu kujutused oma rõõmude ja kurbtustega Grubbi filma ette . . .

— Noh, kuidas see sulle meeldib? — küsis paharett,

— Pole wiga. Minu arwates on see pilt õige ilus, — todistas lõdiseu hauakaewaja. — Tänan wäga.

— A! See pilt meeldib sulle, kelm? Kas pole tõsi? — Kõrendas kurat.

Hauakaewaja ei jõudnud ennaft weel wabandadagi, kui kurat oma pisa koiwa wälja sirutas ja talle tubli mõksu just wastu kolu andis. Siis kogusid tuhanded pifitejed kurbid waele hauakaewaja ümber kottu, ja hakkasid teda ilma armuta peksma, kuni see wiimaks mõistujeta sellili kukkus.

Teisel hommikul oli Gabriel Grubb furnuaedas seili hauakiwi peal maas. Kui ta omad filmad lahti tegi, siis märkas ta oma lähedal tühja pudelit, labidat, lasternat ja maha tõmmatud kuube. Kiwi, mille peal kurat oli istunud, seisis rahuliste endise koha peal, ja mingi märk ei annud sellest tunnistust, et ta pörgulise puhkeplatsiks oli olnud. Haua kaewamine ei olnud ka sugugi edenenu.

Esite oli Gabriel Grubb kahewahel, kas õõsised sündmused tõesti aset olid olnud, kuid põlew walu õlade ja külje sees tunnistas selgest, et kuratide müstjud mitte tema mõttekujutuse wili ei olnud. Grubb ajas ennaft suure

waewaga püsti, puhastas oma kuue mullast ära ja tõm-
pis siis minema . . .

Latern, labidas ja punutud pudel jäiwad furnu-
aeda maha, kust nad jelsamal päewal üles leiti; kuhu
aga hauakaewaja oli kadunud, seda ei teadnud keegi.
Warsti lagunes rahwa seas jutt laiali, nagu oleksid ku-
radid Gabrieli pörgu taastanud, mida ka kõik, esimesest
wanamoorist wiimse lapjeni uskusid.

Ühes aasta kümne pärast tuli Gabriel Grubb haig-
lase wanakesena oma kodu-linna tagasi. Oma elu juh-
tumistest kõneles ta kõige esmalt linnapeale, kelle läest
siis ta terve ilm kuulda sai, mis joobnud hauakaewaja
kuradi maaluses koopas oli pidanud labielama.

Waimuhaigused, kui joomise tagajärjed.

Joomise tagajärjel tulewad wiina tarvitajate juu-
res miimesugused waimuhaigused, näituseks, nõdrameelsus,
iseäranis aga jooma-hullustus nähtawale.

Kuid wiimane on juba nii harilikeks nähtuseks muu-
tunud, et temaga juba ära on harjutud ja teda waimu-
haiguseks ei peetagi. Jooma hullustuse kõik on järg-
mine. Inimene joob ja hakkab forraga iseäralist tusta
ja rahutust tundma. Igal pool näeb ta oma ümbruses
piisetei loomakesi — ämblikusi, prusjakaid, piisetei kura-
disi, hiiresti j. n. e. Mõnikord järele ilmuvad ta ette ko-
ledad näod, rõõmlid, tagaajajad. Kõik inimese meeled
on rifutud ja petawad teda. Haige kuuleb häälesti kuu-
mis teda jõi mawad, joomise pärast hurjutawa,
ja talle nõu annawad ennaist ülespuua. Ta tun-
neb nagu roomatšiwad mööda ta teha putukad ja wei-
kesed loomad. Haige ei saanda tudagi iõe ja wale, jam-

simise ja asjaolude tõlise seisukorra wahel wahet teha. Üks haige jutustab omaist aiguselt, näituselt, järgmist: — ma ärkan hommiku wara üles ja näen, et mu kõhu peal weikene punaste filmadega loomake istub, kätkestega ennaft puhastab ja keelt niipab. Ma silmitsen teda terasemalt ja näen, et tal ka sarwed ja saba on. Ma haaran ta kinni ja peidan juka sisse, kuid juba on ta asemel teine, keda ma ka siinajamasse pistan. Aga jälle ilmub kolmas, neljas. viies . . . Wiimati on neid juba tükkki katsteistkümmend, kes kõik hüppawad, keerlewad ja mind iga moodi narriwad.

Ünnelikul juhtumisel lõppeb jooma hullustus terweksaamisega, kuid mõnikord muutub ta aga väga karbetawaks waimuhaiguseks, nimelt pitabaseteks alkoholseteks jansimiseks. Haige näib täiesti terve olewat, ka kõik nägemised on kadunud, kuid kuulmine jääb terweteks kuudeks ja aastateks, isegi terweks eluajaks rifutuks. Haige töötab, toimetab oma asju, kuid igal pool piinawad teda wale hääled. Üks sarnane haige taebas tohtrile, et teda alati faks waenlast tagasiwata: üks nimetada teda „Lollik“ teine jälle „joodikut.“ Eglise häält kuulda ta ühe kõrwaga, teise häält — teisega.

On ka weel kolmandat sorti waimuhaigust olemas, mis joomise tagajärjel tekib, nimelt, täieline mõistuse kaotamine, ehk, nagu õpetatud mehed teda nimetawad, „alkoholne trans.“ Seda võib siis tähele panna, kui keegi väga joobnud on. Inimene käib, räägib, töötab, nagu oleks ta täie mõistuse juures, kuid tõepoolest ei ole tal sellest aimugi, waid ta liigub ainult, nagu eluta masin. Sellepärast ei mäleta ka mõned joodikud peale selle, kui nad ennaft on wäljamaganud, sugugi, mis nad joobnud olekus on teinud, ehk rääkinud. Mõned näiwad niisuguses seisukorras täiesti terwed ja kained inimesed olewat: sõidawad kaugetesse linnadesse, kus nad äriasju ajawad, kuid meelemärgusele tulles ei mäleta nad sugugi, mis nendega on juhtunud. Niisugune olek võib ka ter-

wed kuud ja aastad tuurida. Reegi telegrafi ametnik jäi niisugusesse osetusse 1894 aastal ja toibus ainult 1896 aasta kewadel. Kõige selle aja jookjul täitis ta oma ameti kohusi täiesti rahuloldawalt, ja ainult mõned iseäraldused torkasiwad ta seltsimeestele silma. Kui ta jälle toibus, ei tahtnud ta kudadagi uskuda, et Aleksandri III asemel Nikolai II walitseb.

Peaegu wõimata on kõik neid haigusi üles lugeda, mis joomise tagajärjel tekivad. Tohtred tõendawad selgete runnistuste najal, et joomine waimuhaigete hulka märksa juurendab. Wieni linna waimuhaigete majas on tõeks tehtud, et iga 100 haige hulgaft 40 oma mõistuse joomise tagajärjel on kaotanud. Samasugune järeeluurimine wõeti ka Schweitzi haigemajades ette, kus ilmsiks tuli, et iga 100 haige hulgaft 30 seljamal põhjusel nõdrameelseks olid jäänud. Kui me weel seda tähele paneme, et juurem osa nõdrameelseid joodikuid haigemajasse ei satu, siis peab küll tõendama, et terve pool kõigist nõdrameelsetest oma mõistuse joomise läbi on kaotanud.

Nõnda on siis nõdrameelsus joomise wili. Seda peame meie itka ja alati meeles pidama.

Alkohol meie waerlaene.

Joomastus ei ole muud midagi, kui funktsielt sünnitatud nõdrameelsus, kui funktsielt tekitatud waimuhaigus, ühes temale omaste tundemärkidega ja edene-mise käiguga.

Kõige nende ühiselu paiste keskel, mis meie ajal terwet jeltakonda rüüwestab, seisab alkoholismus esimesel paigal. Meie saame tema, kui jotsialse nähtuse üle eespool kõnelema. Ennemalt aga, kui meie tema jotsialset

tähtsust selgitama hakkame, peame seda küsimust puudutama, misjuguft mõju alkohol inimese organismuse peale avaldab, ja misjuguft tagajärgeft ta iga ükftu ifitu kohta enesega kaasa toob.

Nagu arstiteadus finnitab, on alkohol fihwt, mis fiis, kui ta kehasse on satunud, mõõda terwet organis= must ennaft laiali laotab, teda nagu läbi leotab, ja kõige jelle aja jooksul, mis ta jelles organismuses viibib, närwi= kama äritab ja tema tegewuift takistab, — mispärast ta need ilmutused nähtawale tulewad, mis alkoholse fihw= tituise nime all tuttawad on, kui inimene oma tegudest arusaamise täiesti ära kaotab.

Mitmeordne alkoholi furjasti pruufimine toob ene= sega organismuse häwinemise kaasa: seedimise organid, maks, süda, ergud ja kops, — kõik saawad rifutud; muftlitesse kogub rasw ja nende kiud kaawawad raswaga läbi, mispärast ta nad lödwaks lähewad ja töömõimetuks saawad.

Ja üleüldse, nagu Dr. Magnan ütleb, saab kõikide teha organide, fisteemide ja tudede toitmine rifutud, ja ifegi rafufeste elu muutub teifeks. Närwi rafufesed lähewad niifama raswa, ühendaw tude laieneb; peaaegu were ringjooks saab takistatud: kõik, ifegi kõigewähemad riistad saawad were peaaeguise tungimise ja selle läbi tetinud surumise tagajärjel väga laiendatud ja nende seinad rifutud; ifegi veri saab märksa muudetud ja kaotab nõimaluse tarwilisel määral õhu-hapnikku enesesse imeda, mis aga toiwate ainete waheldamifeks tarwilik on.

Et aga, nagu teada, hinge elu awaldused organis= muse tegewusega kõige lähedamas ühenduses seisawad ja remaift ärarippunud, fiis on täiesti arusaadaw et joodi= tute juures organismuse forralifu tegewuse rikkumise ta= gajärjel ta hingeline asakaal saab rifutud: kombeline wõim raueb, inimene kaotab usu oma jõu ja oma wai= muannete fiise.

Alkohol pimestab meie mõistust, alandab tahtmise jõudu ja surmab südametunnistust, — räägib Dr. Kerr. — Tema mõjul tekivad rahulolematus, kurwameelsus ja umbujaldus, mõnikord ka põhjendamata hirm ja kartus. Peale selle sünnitab ka peaaegu puuduliku toimine ühes tema tudede muutumisega ka kõige kõrgema kraadini ulatavat egoismust ja armuheitmata olekut.

Kõik uurimised kirjeldavad joodikute iseloomu järgmiselt: walelikkus, kawalus, hooletus, oshawõtmatus kõige selle wastu, mis neid ümbritseb, — need on joodikute tundemärgid; peale selle märkame nende juures veel: jämedust ja ühes sellega argtust; igawuse tunnet ja selle tagajärjel ümberhulkmise tungi; kannatamatust ja nõrkust; järjekindlusetuust ja püüdi teistele kurja teha; kombuse langemist, otsustamise wõimetust, iseloomu nõrkustmispärast ka sarnased iisikud kergesti teiste mõju alla sattunud ja kurjale teele wõivad jaada weetud; perekond, liie elu ja ühistunde ja meeleupidamise wõimulangemist.

Kõige rohkem paistab meile iseäranis tagasihoidwa wõimu nõrkus silma. Joodik lasseb ennast ükfinda oma tujudest juhtida ja ei mõtle sugugi tulewiku peale . . .

Ka niisugusi juhtumisi tuleb wäga sagedasti ette, kui joodikud, kelle organismus alkoholi kihwtiga wäga sügawalt on ärarikutud, ilma mingi põhjuseta koleda wiha ja hullustuse märkisi awaldawad ja langet tungi tunnawad iseennast ja teisa ärahawitada. „Ma tahan ennast ärasurmata, kuid ennemalt tapan ma naise ja lapse ära“ — räägib alkoholik, kes wiina mõju all kõik arusaamise on kaotanud.

Dr. Wetold jutustab ühest joodikust, nimega Henri, kes tapmise süü pärast kohtu alla oli antud. Ta haaras nua kätte ja hüüdis lähedal olewa naesterahwale: „Hoia eest! Ma tahan sind ära tappa!“ Tema järele jookstes, haawas ta kolme wastu juhtunud isikut.

Pärast seda jäi ta täiesti rahuliseks ja ütles oma lähedalt viibiwa sõbrale: „Kas sa täna ka minu poole tuled?“ Kui aga see talle ütles: „Mõrtsukas!“ — siis wiskas ta nua maha, pistis jooksu ja heitis kodu jõudes wõõdisse. Teisel päewal awaldas ta täielist imestust kõige selle juhtumise kohta ja kinnitas, et ta midagi ei mäletawat. Iseenesest arusaadaw, et niijulgune asi sugugi imelik ei ole, kui meie seda tähele paneme, et joodik joomastuse filmapilgul täiesti mõistmata loomaks muutub . . .

Kuid peale niijulguste terawate hullustuse awalduste, nagu tapmine ja iseeneise surmamine, märkame meie joodikute juures veel teisa warjuskilgessi ja nimelt: faredat ja jagedasti metsikut ümberkäimist nende iiskutega, kellega ta alati kokkupuudub, peaaesjalikult aga oma perekonna liikmetega. Depin, kes selles asjas laiemaid uurimisi ette wõttis, räägib kellegist Gottje'ist, kes joomastuse puhul, ilma et ta oleks teadnud — mis pärast, oma naist pekksis ja wiimati ka niisama ilma mingi põhjuseta selle ära tapis, ja pärast seda tals ööd järgimööda sinna woodisje magama tuli, kus naise jurnukeha maas oli . . .

Sarnane on iseloomulik harjunud joodiku kujutus . . .

Kuid olgugi ka kõik joomise järeldused iga üksiku isiku kohta ei tea, kui hädaohtlikud, tehku nad tema terwisele, ainelise seisukorrale ja õnnele ei tea kui palju kahju, ometi wõib seltskond veel ennaft rahustada, — iseäralist hädaohtu tal niisama kartta ei ole, kuni alkoholi tarwitamine kitsas piirides sünnib . . .

Kuid, õnnetuseks, ei wõi seltskond kunagi oma liikmete kainusega kiidelda; suuremalt jaolt seisawad kõik seltskondlised kihid enam eht vähem selle kurja waenlase mõju all, ja joomine laguneb, nagu mõni tülgematam haigus laiali . . . Sarnasel korral omandab alkoholismus juba sotsiaalse nähtuse iseloomu, ja meie peame tema, kui seltskondlise hädaohtu peale vaatama.

Armuteadus, niihästi meil, kui wäljamaal, samuti ka uurimised waimuhaigete warjupaikades annawad jelleks küllalt materjali, et seltskondlike alkoholisnuse järelduste üle selget pilti saada.

Algame oma ringwaatust iseenele tapmisega, milleks jooditutel mitu põhjust on: alaline äritatud hingeline seisuford, raske meeleolu, et ta joomist maha ei wõi jätta, joomise tagajärjel tetinud waesus. Nende teatete järele, mis Dettinger neljast Europa riigist oli kogunud, olid 12,6% enesetapjate hullast alkoholist. Peeterburis oli 1880—1900 aa. kõikide enesetapjate hullas alkoholisti: meeserahwaid 30% ja naisterahwaid 19%, kuna aga sealjamas Peeterburis 1901—1903 a. jooksul enesetapjate — alkoholistute arw meeserahwaste seas 35%, naisterahwaste seas aga terwet 40% wälja tegi.

Ülewal toodud arwud tunnistawad kõige selgemini, misjuguft, oja alkoholiemus enesetapmise piirkonnas ette ndab. Mõjata oleks seia weel seletust juure lisada.

Peale selle, et alkoholismus oma orja oisefohesele enesetapmisele kihutab, iõbiab ia sel samal sihil ka weel teisiti: ia lühendab jooja elu, ja pealegi weel niisugusel määral, et nupufad inglased seda äriasjades, nimelt elufinnitamise juures, arwesse wõtawad.

Nimelt, jagawad nad finnitatawaid kahte liiki: karskuse seltside liikmeteks ja mitteliikmeteks. Esimestele on finnitamise maks märksa alandatud. Ja mis õpetust annab meile finnitamise seltside tegewus?

15-ne aasta jooksul pidi eelarwe järele ühises finnitamise ojafondas 3450 suremist ette tulema, oli aga 3444, s. o., eelarwe oli peaaegu punkti peal õige. Karsklaste finnitamise ojaonnas pidi sellejama eelarwe järele 2002 suremist ettetulema, kuna aga tõepoolest see arw 1433 oli. Wahe on enam kui filmapaistem.

Meeskõhni wäljarehendamise järele on jooja isiku oodetaw elu pikkus 20 aastajelt mitte rohkem, kui 15,6

aastat, mitte jooja oma aga 44,2 a., 30-ne aastajelt — 13,8 jooja ja 36,5 mittejooja oma.

Mis aga nendesõe juhtumistesõe puutub, kui surm otsekohe joomise tagajärjena ilmub, siis teeb see, Smu-dowitschi teatete järele, Wenemaal 2 inimest tuhande pealt üleüldise suremuse armust välja.

Oma ringwaadet jätkates, seisatame pikemalt närwi-haiguste juures, mis joomastawate joofide kurjaste pruutimise tagajärjel tekivad. Prof. Merschejewski arvamise järele seisab joomine waimuhaiguste põhjuste seas ees-rindas. See seisukord, mis kroonilise alkoholisumus-e nime all tuttam on, ongi see pind, mille peale lo-pjalt mitmed kahetsuse määrilised ühiselu nähtused kas-wawad, ja nimelt: ühelt poolt waesus ja kuriteod, teiselt poolt — nõdrameelus. Wiimase sünnitajaks ongi see asi, et alkoholisumus nühästi tehalse kui ka waimlise kiburuse idud nii juurel mõõdul peitumad, et ka kõige-wähemad põhjusted hingelise tegumise tekkkohtade korral-dust rikkuwad ja selle läbi terawad ja pikalpäsed wai-muhaigused tekivad, ja pealegi järeletulewa sugule edasi jaawad antud.

Joomise tagajärjel waimuhaigete arm teeb Wenemaal nende määratud haigemajades 7—42% kõigest waimu-haigete armust välja. Peeterburis, püha Nikaulause hai-gemajas, on waimuhaigete hulgas 51,7% meesterahwaid ja 20,8% naisterahwaid alkoholid.

Et alkoholit oma õnnetu iha täitmise juures min-git piiri ei juuda pidada, siis joob ta harilikult kõik ära, mis tal on; jääb kohaht ilma, sest et joodik wilets tööline on. . . Wiimati on tibe puudus tema ja pe-rekonna osas. Ja juba näetegi mõnes suures linnas aja ääres närakat hulguft. Maudlikult, poolnuttes, palub ta möödaminejaid: „Andke, Kristuse nimel, kopik õo-maja muretssemiseks,“ „pole terve päewa sõõnud, naene ja lapsed kodus nälgas.“ Kohe tunnete teie, et siin har-junud joodikuga tegemist on. Ja kui tal pole võimalik

olnud päewa jooksul kortli wiina raha forjata, siis on ta walmis, kas ennaft ülespooma, ehk mõnda kuritööd tegema — teist walikut tal ei ole. Kes riisub mõnes pimedas põituulitsas hilise mööda mineja paljaks, kes tungib wõera aita, kes on walmis tapma ja rööwima? — Suuremalt jaolt, nagu tõsine elu näitab, on need feltstondlijed wäljakeited, „endijed inimesed,” kes joomise tagajärjel põhja on langenud.

Mis teelt kõnelewad siin armud?

Enam pool kõigist kurjategijatest, nagu kõige maade armustik näitab, on alkoholikud: Preisi maal 50—60%, Inglismaal $\frac{3}{4}$ — $\frac{4}{5}$ %.

Wenemaal ei ole kuritegude armustik kindla alusele seatud ja sellepärast on wõimata üle terve riigi jelle küsimuse kohta selgeid teateid saada, mispärast siis ta ainult ühtkiuid uurimisi peab tarwitama.

Kümne aasta jooksul, 1885—1894 a. on Kaasani Ringtonna-Kohtus 287-me niisuguse isiku süütegu harutamise all olnud, keda arstlikel läbikatsumisel waimuhaigeteks tunnistati. Nende 287 hulgast olid 119 inimest, ehk 41,4% alkoholikud, 48 inimest ehk 16,7% alkoholse psühosi põdejad.

Ona kõige kõrgemale tipule tõuseb aga alkoholismus pärimuse seaduses. Terve rea uurimiste naial on tõeks tehtud, et alkoholik kõik oma organismuse tehaliised ja hingeliised puudused järeltulewa sugule edasi annab. Sarnasel korral vähendab pärimus ihu jõudu, kaswu ja organide wastupidewust; halwab tahtmise ja tundmise wõimu; nõrgendab waimuannete terawust. Alkoholikud-naisterahwad on enamieste sigitamise wõimuta, nende lapsed aga waimliselt nürid, waimuhaiged, joodikud, närwihaiged, langetõbijed; õige suur osa nendest sureb tiifitsuse.

Õseenesest arusaadaw, et niisugune noorjugu juba oma sündimise filmapiigust jaadik wäljasuremisele on mõistetud.

Tähelpanemise väärt on prof. Modeli uurimised selle kohta, kuidas väljasuremus põlv-põlvest edeneb. Esimeses põlves ilmub kombeline langemine ja joovastavate jookide himu, teises — täieline alkoholisumus ja peaaegu ehmenemine; kolmandamas — ipohondria, kurva-meelsus, tapmised ja enesetapmised; neljandas — waimu nüridus, täieline mõistuse kaotamine ja figituse võimetus.

Doome oma üteluste selgitamisel mõned arvustifitseeritud pärimuse kohta, nende isikute üle, kes 12-nes Wenemaal waimuhaigete asutustes 1894—1895 a. ravimise all on olnud. Seal on pärimus joomahaiguses 83% meesrahwaste ja 9% naisterahwaste juures, täielises alkoholisumus aga 70% meesrahwaste ja 9% naisterahwaste juures ülesmärgitud.

Oma ringwaatust lõpetame meie pilguga väljasuremuse peale Wenemaal, mis juures joomine jällegi peaosamängib.

Retrutide võtmise juures sai 19% kõigi liisualuste hulgaft 1904 aastal tõlmatats tunnistatud. Nende seas oli: 20% närmihageid, 8,3% täiesti nõdrameelsed, 5,6% fokelejad, kurdid, tummad, kitsarinnaga; 7,7% tiisuse hageid; 36% kurguhaiguste põdejad ja 28% nõrga teha ehitusega.

Need teated on küll puudulikud ja lühidad, kuid juba nende najal võib otsustada, misjuguft ohwrid inimese sugu näljase ebajumalale — alkoholile toob. Sellest jaadakse aru, kuid . . . juuakse siiski. Nagu mõni ime võim tõmbab inimesi joovastavate jookide poole.

Juba tuhat aastat enne Kristuse sündimist, räägitakse ühes Hiina keelses kirjatoos „Sche King“ (Vuu le raamat), mis selleaegset oluforda kujutab, et joomine ja joovastavate jookide tarvitamine rahwa seas nõnda olla laiali lagunenud, et terwet riiki hädasht ähwardanud.

Ka teine Hiina ajaluline dokument, mis selestjast ajast pärit on, nimelt Keisri käsufiri — „Teatus joomise üle“ räägib: „meie rahwas on hirmsaste ära ri-

tutud ja kõik head omadused kaotanud, mis sellest tuleb, et ta väga palju joowastawaid jooki tarvitab. Ka kõikide suurde ja vähemate riikide langemisel on seesama põhjus olemas."

Nagu sellest näha, tunti juba sügawal wanal ajal seda juurt kahju, mis joomine riiklise elule teha võib.

Alaluost teame meie, mis sügust pilti kuulus Room keisrite ajajärgul pakkus. See oli alaline priiskamine, õgimine ja porduelu. (Kuuljad „Lukullise lõunaböögid"). Ja mitte ilmaasjata ei arma mõned ajaluteadlased, et Keisri riigi langemiseks just sarnane olukord peaaegalt põhjust andis, sest et tehaliselt ja waimliselt wiletaks, jäänud roomlased sõjakate germanlaste pealetungimisele vastu ei suutnud panna.

Mis aga peab alkoholi „wõitude" kohta praeguse aja seisundis ütleva.

Nad äratavad kurbe mõtteid . . .

Hirm tuleb sarnase riigi saatuse pärast peale, kui seda näed, et rahwa seas alkoholi tõbi mässab, mis weelgi laiemaid piirkondasi ähwardab tabada, nagu seda Wenemaal märgata võib, kus aastane wiina tarvitus warsti saja miljoni ämbrini ähwardab tõusta, kus kõik töölised ja talumehed, ametnikud ja arstid, advokatid ja insenerid, kunstnikud ja kirjanikud joowad . . . Nõnda joowad, et paks joowastuse udu leina linikuna Wenemaa lagendiku kohal hõljub ja taewa poole kiskendab . . .

Ta äratas kartust sellepärast, et riiklik mehhanismus wiimati rikki võib minna, sest et alkoholiseeritud kodanikud omad kohused äraunustawad. Walitseja wõimu esitaja, kõrge riigi ametnik saab auutuks ja kasuwõtjaks, — mis ta arusaadaw on: palk ei jätke ju elu tarwiduste katmiseks ja lõpmata joogi janu kustutamiseks; kui ta aga joobnult oma kohused täidab, siis wõivad sagedasti iseloomu halwad küljed wõidule peaseada. Kohtutes tuleb nüüdsel ajal sagedasti ette, et alamaid politsei teenistuses olemaid isikuid trahwitakse, et nad joobnud olekus oma

woimu piiridest oliwad üle astunud, täiesti ilmaajūita inimesi on peksnud ja n. e. Tööline unustab oma töötoja, riistad lähewad niiridakš, käsi kaotab oma osawuse; joodik põllumees jätab oma maa hooletusesse ja rooste katab tema atra; kõik, mis raske waewaga on teenitud, saab ärajoodud. Perekondlised sidemed pudenewad, majapidamine läheb tagurpidi, riigi rahaline jõud rauged, ilmuvad näljad, tõbed ja n. e.

Ja kõige selle peale waatamata, et meie iga aasta määratud summad, (ligi üks miljard) ainult joomise peale araraisatakse, ei leidu aga kulturaliste ettemõtete peale kunagi raha.

Edasi. Kare pärimuse seadus, nagu Rõrgema Woimu needmine, teeb seda, et teatawa aja pärast riikis alkoholite läbi terve poolnõdrameelsete sõja wägi tekib, mis juba täiesti soowimata element on, ja walmis kurjategijaid walmistawad. Nemad täidawadki, suuremalt jaolt, wangi-, haige- ja waestemajasi . . . Nendest tekibki see kasjuta söödikute kari, selle ülewalpidamine kainema kihide õlal lasub. Alkoholikud ja nende järeltulew sugu on seltskondlise organismuse mädapaised, kangekaelsed niiridad, osawõtmata aateliise elu wastu, kes ennemalt äraõitšewad, kui nad on jõudnud täielist eluwõimu awaldada, — elamad nad poolteed looma elu, täidawad terwet seltskondlist õhku raipe haifuga ja ei tunne muud tarwidust, kui juua ja juua . . . Mida rohkearmulisem sarnane element riikis on, seda suurem on see hädadoht, mis teda ahwardab, see on metšifutš muutumise, waesuse ja kulturalise langemise hädadoht. Terve rahwas, selle asemel, et edasi jõuda, waimliselt ja aineliselt täieneda, langeb ikka rohkem ja rohkem alla poole, nõrkuse ja wõimetuse kuristikku . . .

Kui weel sarnast rahwast tugewad, eluwõimulised ja kained naabrid ümbritšewad, siis läheb see hädadoht weel suuremaks: wõitlus elu eest kasvab iga päewaga, nõrgem

peab tugewamale järele andma ja wiimati maa pealt kaduma . . . Nõnda on ennemalt olnud ja saab ka tulewikus olema . . .

Et aga joomine, nagu meie nägime, tõeste terwet rahwast nõrkendab, siis on seaduseandja püha kohus juba aegsasti selle peale oma tähelepanemist juhtida ja tarwilised kaitse abinõud tarwitusele võtta . . .

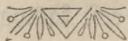

Japaanlaste karaskus.

Japaanlaste kainus võib eurooplastele täiesti eeskujuks olla. Prof. Schnizer, kes selle maa elu ja olu põhjalikult on uurinud, kirjutab järgmist: „kunagi ja kustil pool ei võinud meie joobnuid japaanlasti näha saada; kunagi ei silmanud meie neid inetuid nähtusi, mis meie kodumaal, iseäranis pühapäiwiti, harilikult asjaks on saanud.

Mis siis japaanlased õieti joowad, see küsimus on meile eurooplastele väga tähtis ja õpetlik . . . Muud midagi, kui puhast wett, mida nad kõige paremaks jookiks arwawad. Wett pidawad nad üheks mõjuwamaks arstirohuks igasuguste haiguste wastu, muidugi selle tingimisega, et tal Peeterburi Meema, ehk mõne teise wabrikute folgi läbi rifutud jõe weega mingit ühist ei pea olema. Wesi, rääkiwad japaanlased, puhastab paremini werd, kui iga teine abinõu. Ja tõesti on paljud haigused tänini Jaapanis tundmata. Isegi uisugune laialdane haigus, nagu jookaja, on neile koguni mõeras. Nõnda siis, näib see, mis meil täitsa loomulik ja iga päine nähtus on, japaanlastele imelik, uus ja mõeras olewat.

Joh, selle üle maksab järele mõelda.

Alkoholismis ja laste surinus.

Weel hiljuti, umbes 25 aastat tagasi, oli Norramaa maha joowastawate jookide müügi põhjusel õige raskest seisukorras. Wõib ütelda, et wiin teda ähwardas ära uputada. Iga talumees, kuita ka peawari pundus, wõis wabalt wiina põletada. Peaaegu iga majas leidus wiina walmistamise wärtisi. Sellest siis ka inliigi, et iga aasta 1000 sündinud laste hulgaft 300 ära surinwad.

Nüüd on aga wägew alkoholismuse wastane liikumine Norramaa selleski hädasuhsti päästnud. Suremus alaneb iga aastaga. Praegu liigub surejate arw 80—90 wahel tuhande kohta, ja terwe noorsugu tõutab tulewikus tublideks kotanikkudeks sirguda. . .

Sedasama, mis kord Norramaa, peawad ka teised riigid läbielama. Alajugu kordub rahwaste elus. Baierimaa, see tõfine õlle kodumaa, kus aastane õlle tarwitamine ainu Müncheni linnas 40 wedru intmese peale wälja teeb, ettendab tõige selgemat ja kohutawamat laste suremuse waatepilti: iga kolmas laps sureb oma esimesel elu aastal! 230,000 sündinud lapse hulgaft suri minewa aasta kolmas jagu — 69,000 — oma lühikese elu esimese künde jookful. . . Kui palju kurbust, pisaraid ja sügawat hinge walu peitub selles arwus. . . Kümned tuhanded emad peawad iga aasta, nagu Rael, oma lapsi taga nutma. . .

Kas peab jee nõnda olema?

Ja kas ei näe meie seda ka meie kodumaal?

Kõige selgema tunnistuse õlle lahjulikkuse kohta annab suremuse arwustif õlle tööstuses töötajate seas. Saksamaal tõusis aastane õlle tarwitamine 1910 aastal 90 liitrini, hinge peale; eraldi aga Baierimaal 300, ja Münchenis 550 liitrini. Müidugi pidi niisugune kole õlle tarwitamine ka üleüldise suremuse arwu peale mõju awaldama. Kui seda kindlaks pidada, et Müncheni elanikud üleüldiselt päraft 20 elu-aastat keskmiiselt 55, 5 aastat wanaks wõiwad saada, siis aga ei ole kellegil, kes õlle tööstuses töötawad, nagu arwustif wiimse 30 aasta jookful näitab, wähematti lootust nii wanaks saada. Arwud näitawad, et kõrtfimehed keskmiiselt 51, 35—51, 95 aastat wanaks elowad; õllepruulid — 42, 33 a., trahterites teenijad meesterahwad — 35, 8 aastat, ja sealhambas teenijad naesterahwad — 26, 8 aastat.

Wiimased arwud näitawad, misfugune kole wahje „normalse“ ja „surmale mõistetute“ elu-ea pikkuse wahje on. („Woche“).

Alkoholi tarvitamine Wenemaal.

1-sest jaanuarist kuni 1-se detsembrini on 1910 aastal käigist Wenemaa kroomu wiinapoodidest 80,809,316 wedru wiina müüdud. Sellega 5,100,440 wedru rohkem kui eelmisel aastal.

Kurwad arwud.

Hiljuti ilmus trükitist ametlik aruanne rahwa terwislike seisukorra üle 1908 aastal. Siin leiame meie järgmised huiwitawad arwud joodikute üle.

10-nes Weikseliäärsetes kubermangudes, Moskwas, Peeterburis ja Odesjas on piiritusega kühwitamise tagajärjel surnud — 658 inimest, Peeterburis — 418, Moskwas — 132, Odesjas — 76, Warfawis — 20.

31 kubermangu ja 54 kreisi-linnas, kus surnute registreerimine seaduslikult weel ei ole sisse seatud, on jelsamal põhjusel 425 inimest surnud, muu seas Astrahanis — 62, Wladimostokis — 22, Irkutskis — 100, Samaaras — 20, Saratowis — 33 ja Tšaritsõinis — 17.

Haigemajades on alkoholse kühwitamise tagajärjel 26,127 inimest arstimisel olnud, selle hulgaist 498 ärasurivad.

Selsamal põhjusel käiswad arstide juures abi otõimas — 94,304 inimest, welskerite juures — 14,399, kõõu 108,703 inimest.

Waimuhaigete warjupaikades oliwad arstimisel alkoholse psõhõse põdejaid — 1,095 ja uuesti tuli juure 7434 inimest.

Arstlike läbiwaataõele sai mõetud 33,714 surnukeha, mille hulgaist 1866 keha joomise tagajärjel surnute omad oliwad.

„Ostke ise omale kirsisi!”

Ühel palawal juulikuu päewal tundis puusepp Juhan kanget janu. Ta pistis käe tasku ja leidis sealt mõne kopika peenikest raha.

„Jatkub just parajati mõne lonksu jaoks,” — mõtles ta ja astus lähema kõrtsi uksest sisse.

„Kuld Kotka“ perenaene seisis magusa näoga leti taga. Ta ees oli waagna täis niisugusi ilusaid kirsisi, et Juhan tahtmatalt käe nende poole sirutas, kuid perenaine hüüdis kurjalt:

Ärge puutuge neid!

— Nad kõlbaksid küll janu kustutamiseks, — mõtles Juhan.

— Ärge puutuge, — kordas kõrtsinaine veel kord karedalt.

— Paari tükki wõiksite ikkagi mulle lubada, — sõnas Juhan.

— Mitte aga konti ka, — oli wastus. Need kirsid on minu laste jaoks ja kui teie neid nii hirmustate, siis wõite ise osta.

— See on ka tõesti hea nõu, — ütles Juhan, — ja ma tahan seda silmapiik täita: kirsid on ju tõesti palju paremad, kui wiin. Jumalaga! — ja Juhan astus kõrtsist välja.

— Juhan! — hüüdis kõrtsinaine talle järele, kuid ta tegi, nagu ei oleks ta midagi kuulnud ja sammus edasi.

— Nüüd tegin ma küll rumalasti, — mõtles kõrtsinaine ja wiis kirsid tnppa.

Juhan leidis warstigi ühe kirside müüa ja ostis omale tubli portsjoni, mis peale ta kohe tõnne läks.

— Jäägu ta oma kirside juure, — mõtles Juhan, kuid minu raha eest ei saa ta ilmaski enam

ostma. Jah, tal on õigus, ja mina saan tulewikus oma lastele kirsisi ostma, ostku tema omadele. Ja kawala naeratusega hakkas Juhan naelu laua sisse taguma.

See oli parajati palgasaamise päew. Juhan wõttis oma raha wastu ja naeratas.

Nüüd maksan ma oma wiimse wõla kõrtsi emandale wälja ja siis jäädawalt „jumalsga!“

„Kuld Kotka“ perenaine naeratas weel maheadamalt, kui hommiku, kui ta Juhanit nägi.

— Te tulete just parajal ajal, — ütles ta, — me tegime parajati wärske waadi wiina lahti.

Nende sõnadega walas ta klaasi täis ja pakkus Juhanile.

— Ma arwan, et ta teile saab meeldima.

— Tänan väga, — ütles Juhan, — ma tulin oma wõlga äramaksma.

Noh, ega sellega häda pole. — wastas see, — wõtke nüüd üks klaaski.

Täna väga, aga mul pole aega.

— Wõtke siiski üks klaas kibedat.

— Mitte üht klaasi ega klaasikest ka. Kui palju ma wõlgu olen?

Ütelge ruttu, wõi muidu lähen ma minema.

— Ah, ma näen, et ma teid pahandanud olen, — ütles kõrtsinaine, — kuid see juhtus kogemata. Wõite ka kirsisi saada. — ja ta läks looma.

— Ei, täna väga, — ütles Juhan, — ma tein teie nõu järele ja ostsin ise omale kirsisi. Wõtke, siin on teie wõlg.

Sellest ajast saadik ei wiinud Juhan enam jalga ka kõrtsi.

mõne õnnetu juhtumise korral.

Wäga sagedasti tuleb ette, et sarnasel korral, kui kellegiga mõni õnnetus on juhtunud, näituseks: on mõni minestusesse langenud, raskesti pörutada saanud, ennast haawanud, wingu lämbunud ja n. e. — Kõik lähedal olejad, nagu peata kanad, ümber jooksewad, haiget raputawad, wäänawad ehk isegi hirmunult eemale jooksewad. Ometi on esimene abi nimetatud juhtumistel wäga tähtis ja kui igati hästi teaks, mis sarnastel kordadel teha tuleb, siis saaks nii mitmegi inimese elu alal hoitud. Suhtugu inimesega teie nähes mis tahes, ilma skii ärge laotagu julgust ja ärge raisake mitte minutitki aega. Katsuge haige lähedondas korda ja rahu jalale seada kurgustagegi lähedal olejatega, kes asjata segadust sünnitawad, ajage neid minema ja jätke üksienda niisugused sinna, kes enam külma werelised on ja abiis wõiwad olla. Et aga üksienda arst wõib kindlat otsust anda, kus see ehk teine juhtumine elukardetaw on, siis olgu esimene mure arsti järele saata, kuid enne tema tulekut katsuge kõik teha, mis teie wõimuses seisab.

Järgmised juhtumised on kõige sagedamad ja tuleb niisuguste kordadel järgmiselt toimetada.

1. Inimene kukub kuskilt kõrgelt alla, ta peale langes mõni raske asi, ehk jäi ta wankri alla, ehk lõhkuma hobuse jalgu j. n. e. Kõigil sarnastel kordadel wõiwad ette tulla: 1) wälimised haawad, 2) liismete nikastamine, 3) kontide murdmine, 4) siisemised wigastused, 5) teha, peaaesjalikult, aga peaaegu pöritus. Niisugusel korral on tarwis:

a) Riided kaela, rinna ja niuete ümber wallali lasta ja järele waadata, kas mõnes kohas were-jooksu märgata ei ole, ja kui seda peaks leida olema, siis koge

katjuda seda tatistada. Kui jalg ehk käsi haawatud on, siis tuleb see pealtpoolt haawa tokkukeeratud rätiku, rihma ehk paelaga (millele midagi pehmet alla tuleb panna) kõvasti kinni tõmmata, haawa enese peale aga puhast apteegi puutvillat ehk puhta linase riide topp, mis esmalt puhta piirituse ehk viina sisse on kastetud, tugewasti juuruda ja kinni siduda. Samuti tuleb ka toimetada, kui haaw peas ehk kuzkil teha peal on, kus kinni tõmbamine võimata on. Ilmaski ei pea haawa peale mulda, liiva ehk jahu riputama, ehk teda leiwa taagnaga, wõi ämbliku wõrguga kinni toppima. Selle läbi wõib elufardevat põletik tekkida.

b) Kui õnnetu mitte maja sees, waid kuzkil wäljas juhtus, siis peab pärast seda, kui were-joots tatistatud on, haiget ulualla toimetama. Kui ta minestuses on, siis polegi tarwis teda ennemalt toibutada. Kõige õigem on teda ettemaatlikult laudade, waiba, hobuse tefi, ehk muu sarnase abinõu peale asetada, ja lähemasse haigemajasse ehk arsti juure toimetada. Kui aga arst ehk haigemaja kangel on, siis peab teda kuhugile majasse katsuma wiia.

Märkus. Kui aga käsi ehk jalg peats olemas katki murtud, siis peab ennemalt, kui haiget kuhugile kanda, murtud teha osa mõne jämeda kapi külge saama seotud, nagu näituseks, katkimurtud puu kapi najale toetatakse.

c) Pärast seda, kui haige wõrjule on toimetatud, tuleb ka wõdisse sängitada, riided ettemaadlikult seljast ära wõtta, ehk kui see wäga suurt valu sünnitab, riided ja saapad katki lõigata. Keha peal leiduwad haawad tulewad puhta keedetud weega ära pesta ja puhaste wiina ehk piirituse sisse kastetud nartjudega kinni siduda. Kõhude kõhtade peale, mis sinikaks on tõmbanud, tuleb rätiku sisse mäsitud lund ehk jääd panna, ehk kui seda saada-wal ei ole, siis külma wee sisse kastetud puhtad lapid, mida iga wiie minuti taga wahetada tuleb.

d) Ühes sellega tuleb katkuda haiget märkusele äratada, kui ta minevuse peats olema. Selleks tuleb näo ja rinna peale külma wett pritsida, süle, öleörre ehk kofteeritud paberiga nina sõormeid kōdistada, nuust-piirituse sisse kastetud rätik nina ees hoida, ettevaatlikult peenikest tubakat ninasse puhuda. Kui pale väga kahwatanud on, siis tulewad patjad pea alt wälja wōtta, ja palaw kompress (palawa wee sisse kastetud rätik) pea peale panna. Selle juures peab ruumis, kus haige on, õht wārste olema, mis tarwis uksed ja aīnad tulewad lahti teha, talwel aga ahi kūdema panna.

2. Inimene on kūdagi moodi haawata saanud. Tarwis on: a) merejooksu tatistada, kui see väga rohke on; kui aga meri waewalt ilmut, näituseks, kui teegi ennasī naela, nōela, naasli, ehk muu sarnase asjaga on haawanud, siis peab lastma teda wōimalikult rohkem wälja jooksta, mis juures haawa suruda tuleb, sest et ühes werega ka mustus, mis haawa sisse on juhtunud, wälja tuleb; b) haaw finni siduda. Were woolu tatistamise ja finni sidumise juures toimetakse, nagu ülemal juhatud on.

3. Ninast ehk kurgust algas äkiline mere jook. Tarwis on: a) Kui nina werd jookseb, haiget nōnda iētuma, et ta pea tagaspidi langeks; koonu alla taks ehk mõni muu riist seada; nina peale külma wee lapid panna; spola ehk āadifat (üks sõogi lusita täis klaasi wee peale) külma weega segoda ja seda segu ninasse lasta tōmmata; jalad lahti wōtta, ja palawa weega täidetud kausi ehk āmbri sisse pista. Kui were jook sisegi weel järele ei jae, siis puuwillast jamedad teeritised teha, ja wōimalikult sügawalt nina sõormeteesse toppida; teeritiste külge niit siduda, et hōlpsam oleks wälja tōmmata.

b) Kui were wool kurgust on alanud, siis haige

woodisje asetada; südame kohta külma wee lapid ehk jääb panna; lasta jää tükki alla neelata ja sagedamini foolast wett juua (üks söögi lusika täis klaasi wee peale).

4. Kui naisterahwa were jooks on tekinud, siis on tarwis waguši woodi selili heita, midagi puusjade alla panna, kõhu peal aga lund, jääb (riide sisse mähitult) ehk külma wee lappi hoida.

5. Kui inimest marutõbine loom ehk kihwtine ušs on hammustanud, siis on tarwis: a) Kihwt haawast wälja tõmmata. Seks mõetagu napsu ehk joogi klaas, selle järele kui suur haaw on, pistetagu sinna põlem paberi tükk sisse ja laetagu siis ruttu klaasiga see koht sinni, kus haaw on, mis juures klaasi peale wajutada tuleb, et ta tõwemini külge tõmbaks. Reha oša ülemelt poolt haawa tuleb samuti sinni siduda, nagu were jooksu peatamise juures. Kui aga haaw jarnases kohas on, et mõimata on klaasi peale panna ehk sinni siduda, siis tuleb haaw rutuste puhta keedetud weega ära pesta ja teda tuliseks aetud rauaga ehk mõne kange hapnikuga põletada. Pärast seda peab haawa, nagu ülemal kirjeldatud sinni siduma.

Iga kord ei ole esimese hoobiga kohe teada saada, kas see loom tõesti marutõbine, ehk see ušs kihwtine oli, kes inimest hammustas, sellepärast nõuab ettevaatus, et kahtlastel juhtumistel nõnda teha, nagu ülemal juhutatud on.

6. Kui keegi ennast tulega ehk keewa weega on ärapõletanud, siis on tarwis: a) Ettevaatlikult põletatud koht riidist wabastada, mis juures riie tuleb katki lõigata; b) ruttu põletatud koht puhta weega üle walada, ja sinna peeneks tambitud tärklis, kriiti ehk kartohwli jahu peale riputada. Kui põletis aga nii suur on, et kohe wejwiliid tekiwad, ehk nahk pealt maha tuleb, siis peab puhtad narkud mõne öli (lina-seemne, kanepi ehk poomõli) sisse kastma ja need põleta-

tud kohade peale siduma. Ka võib määrata soolamata
võid nartsu peale määrida ja haava peale panna.

7. Kui väike kedagit on tabanud ja see
mõistujeta maha langeb, siis on tarvis: a) riide-
dest lahti võtta ja selili maha panna, ilma et midagi
pea alla pandaks; b) rinda ja teha külma weega wa-
lada, käsi ja jalgu aga mõne villase asjaga õruda; kui
wett jaadawal ei ole, siis võib ka marga ja niisket
mulda, tarvitada; c) uimastusest tuleb nõnda äratada,
nagu ülemal oli tähendatud (nuuski-piiritus, ninakõdistam-
ine ja n. e.) Kui see aga ei aita, siis katkuda kunst-
hingamist tekitada. Seda toimetatakse järgmiselt: haige
seatakse selili, õlade alla pannakse halg, mis mõne pehme
asja sisse on määritud, et rind ülespoole kerki, pea aga
tagasi wajuks, käed seatakse mööda külge. Siis lasseb üks
ennast haige peatsis põlwi, wõtab ta kätest pealpool küü-
narannukast kinni ja tõstab neid meele kohadeni, siis aga
lasseb neid jälle endise seisukorda wajuda ja surub wastu
külge. Seltsamal ajal surub teine inimene haige kõhu
peale. Riisugust liigutust korratakse ühte järgi. Mõni-
kord peab neid liigutusi õige kaua, isegi terwed tunnid
järgimööda, kordama, kuni äratataw elumärkide hakkab
awaldama, s. o., kui ta hingama, hoigama ehk ennast
liigutama hakkab; d) Kui sarnased märgid õige selgeteks
saawad, siis peab nuuski-piiritust nuusutada andma, sisse
aga lonks-awal wiina, kangeid teed ehk kohwi. Wälgu
läbi põletatud haawad saawad samati rawitsetud nagu
muud põletatud haawad.

8. Kui kuskil külmaft wõetud inimene
leatakse, siis peab: a) teda soojendama. Ennemalt
peab aga otsusele jõudma, kas ta külmaft ainult uimas-
tatud, ehk jälle täiesti ära angunud ja kangeks jäänud.
Seda pole raske äratunda, sest et uimastutel teha ja
liikmed pehmed ja paenduvad on, täiesti külmanutel aga
kõwad ja kanged; mõlemil puhul tuleb aga külmanud
riidist lahti võtta. Kui see lihtne uimastus on, siis võib

106 haige oisefohe sooja tupp wiia ja seal teda õerumise ja
kunsilise hingamise teel katsuda elustada, nagu ülemal
sai juhatatud. Kui see aga täieline külmamine on, siis
ei tohi seda mitte teha, waid peab haige täiesti külma
tupp wiima ja seal teda lumega niifaua õeruma, kuni
ta liifmed paendumaks saamad. Minult pärast seda wõib
teda sooja wiia ja seal aratamise katseid ette wõtta; kui
esimesed elumärgid nähtawale tulewad, siis pandagu haige
woodi, kaetagu hästi kinni ja antagu natuke sooja jooki
ja wiina; e) külmanud lohad seotagu õli sisse kastetud
narisudega kinni, nagu põletamise puhul.

9. Kui inimene wette on kufkunud ja
seal är aläfastanud, siis peab pärast seda, kui ta
weefi on wälja tõmmatud, elustamise katseid ette wõe-
tama, mis selles seisawad, et upunud riietest wabastatakse,
kui need tal selgas olid; b) puhastatse ta nina liiwast,
mudast ja n. e.; c) õerutakse ta teha tugewasti wiina
ehk nuuskspiirituse sisse kastetud, ehk ka kuima willase riide
lappidega, ehk ka heinte, pehmele õlgede ja õerutud mä-
da-rõõfaga; ninas ja kõrmas tõdiatse sullega ja d) kui
see lõik ei aita, siis katsutakse kunsilistku hingamist jünni-
tada, mida aga wäga laua ja hooljalt tuleb toimetada;
e) kui elumärgid nähtawale tulewad, siis aetagu haige
woodi, kaetakse hästi kinni ja antakse midagi sooja
juua.

10. Põõmise puhul on tarwis: a) ettewaat-
lisult filmused wabastada, et mitte maha ei lafeks kuf-
fuda, ja wärste õhu kätte wiia; ülespoole tõstetud peaga
maha panna; c) kunsilistku hingamist jünnitada, ja sa-
muti wõibutada, nagu juba ennematt juhatatud on.

11. Kui ema ehk laps ehk õidja rinnalapse
„ära on maganud,” siis on tarwis: a) laps riidest
lahti wõtta ja tupp wiia, kus wärste õht on ja b)
seal teda flanelliga õeruda, ehk jälle sooja wee riista
sisse panna, ja pea ning rinna peale külma wett wa-

107
Iada. Võib ka ettemaatlikult kunstlikku hingamist sünnitada.

12. Kui inimene jaunas ehk kuskil majal wingu on lämbunud, siis peab teda: a) wõimalikult ruttu wärskes õhu kätte wiima, ja b) kõigeenemalt kirjeldatud abinõudega märkusele pöörduma äratada (nuuspiirituse nuusutamise, ninas tõdistamine, külma wee pea peale walamine, pritsimine, kunstlik hingamine jne.

13. Pärkese piiste puhul on tarwis: a) haiget külma kätte wiia; b) riidest lahti wõtta; c) pea peale külma kompreßi panna, külma wett pea peale wadada, säärmarjade külge sinepit ehk peeneks õerutud mäda-rõigast siduda; kui see kõik ei aita, siis kunstlikku hingamist sünnitada.

14. Kui inimene, kes nähtawasti täiesti terve on, korraga äratuhwatab, wankuma hakata ja maha kukkub, siis tähendab see seda, et ta minestusesse langes, milleks mitmed põhjused wõiwad olla. Minestuse puhul tulewad kõik hariliksed äratamise katsed tarwitusele wõtta. Nimelt niidest wabastada, nuuspiiritust nuusutada anda. weega pritsida, wärskes õhu kätte wiia, kui aga haige wäga kahwatanud on, siis teda nõnda seadida, et pea tihalt alamal oleks ja palawad kompreßid pea peale panna. Sihtne minestus läheb iteenesest mööda. Kui haiget lasta sealsamas ilma padjata maas olla, kuhu ta kukkus ja nuuspiirituse sisse kastetud rätik nina alla hoida. Kui aga wanapoolne inimene minestusesse on langenud ja kaua märkusele ei ärka, siis võib see kahtlust äratada, kas ei ole meil siin rabandusega tegemist. Harilikult tabab rabandus ühest küljest kätt ehk jalga: kui meie neid üles tõstame, siis langevad nad elutalt alla. Niisugust haigeid ei maksa ülemal kirjeldatud märkusele äratada. Haige peab ettemaatlikult saama woodisse kantud, riidest lahti wõetud, pea peale jää ehk külma kompreßi pandud, jalgade külge aga palawa wee pudelid.

15. Kui kellegil mõni asi on kurtu kinni jäänud, näituseks kala, liha ehk marja kont, siis mõib, kui see asi pehme on, katset teha, teda oksendamise läbi wälja ajada, on see aga kõwa, ja terawate äärtega, siis jõudagu wedelat, mõiga libedaks tehtud pudru ehk pehmet mõi-leiba. On aga mõni asi (näituseks raha tükk) kõriksse sattunud, siis katjutagu ennast pea alaspidi seada ja mõnda paluda labaluude wahela kopsida. Sagedasti ajawad lapsed enesele mõned weikesed asjad: erned, nõõbid jne. ninasse ehk kõrwa; ilmaški aga ei pea neid sealt katjutama wälja urgitseda. On laps mõne asja ninasse ajanud, siis kõdistatagu teist nina sõõrmet ehk puhutagu sinna peenikest tubakat; kui aga — kõrwa, siis walatagu sinna sooja poomõli; samuti tehtagu ka siis, kui mõni putukas kõrwa on sattunud.

16. Niisugustel kordadel, kui keegi enast mõne asjaga on ära kihwtitanud, seiswad harilikult pääste abinõud selles, et võimalikult ruttu kõhtu kihwtistest ollustest wabastada. Seda toimetatakse oksendamise teel. Selleks peab haigele sooja seebi wett, wett muna walgega ja piima kordamisi jua antama; antakse, näituseks, kolm — neli klaasi korraga ja aetakse siis sõrmed kurtu, ehk kõdistatakse seal sula otsaga, et oksendada sundida. Mõnda tehtakse 4—5 korda järgimisi. Kuid nõnda ei mõi mitte siis teha, kui inimene ennast mõne põletawa wedelikuga, ehk nuuskiiritusega jne. ära on kihwtitanud. Kui abi hull aega pärast kihwtitamisest tuleb anda (tund ehk rohkem), siis antagu niisugust rohtu, mis kõhtu lahti ajab. Kui kihwt juba weresse on tunginud, siis on mitte-arstil raske tema wastu wõidelda ja tuleb peaaesjalikult selle eest hoolitseda, et walu wähen-dada ja jõudu finnitada. Selleks pannakse siis, kui walu südamel lähedal tundub, walutawa kohia sinepi plaaster, külmad kompressid ehk jää: jõu karastamiseks antakse wiina, musta kohwi ehk tanget teed; samuti tehtakse ka siis, kui haige uniseks saab ja milgi kombel ei tohi lasta

teda magama uinuda; kui teha külmaks läheb, siis tuleb teda villase riidega üeruda ehk palama wee pudelid ümber ringi panna, palamiku ja jasmimise puhul aga lund ehk jääd pea peal pidada. Kõige esmalt peab katsuma teada saada, millega inimene ennaft ära on kihwtitanud, sest et mõne kihwti wastu wastu-kihwt olemas on. Tähtsamad nendest on järgmised:

Kihwt. Wastu-kihwt.

- Arsenik Põletatud magneesium (iga 5 minuti järele üks lusikas weega). Rahjulitud: iga-juhused hapnitud.
- Eulema Piim, munawalge (5—10 walget sooja wee sisse). Wõimalikult rohkesti. Beeneks-tambitud sütt niisama sisse anda.
- Phosphor (tífud) Puhastamata terpentiin (kaera, lina ehk riisi teedises 20—40 tilka lusika peale, iga 10 minuti järele). Rahjulitud: piim ja kõik raswased asjad.
- Nuustpiiritus Tsitroon ehk äädikas (rohkem).
- Hapnitud Magneesium, sooda, seebi wesi, friit.
- Halwaks läinud liha, kala, worst ja juust Katfuda oksendama ajada, püüda kõhtu lahti ajada (kõige parem ingliskool).
- Rahjulitud marjad, rohud,

M. Tamwerk'i

raamatukaupluse kirjastusel on järgmised
tulufad raamatud ilmunud:

Wiljapuu kaswatajatele, «Kodumaa marjade» teine täiendatud trükk hra Spuhl-Rotalia kirjutatud ja auuhinnaga kroonitud raamat, pea M. Tamwerf'i raamatu kaupluse kulusil saab ilmuma. Et rahwusline aiapidamine tungiwalt seda raamatut tarwitab, siis palun neid, kes raamatud omale müümiseks soowitwad, aegsaste teadustada, kui palju eksemplaarisi keegi tarwitab, et wõiks arwet teha, palju trükkida. Raamat saab siis kohe wäljasaadetud, kui trükkiga lõpule jõuan.

Et raamat enamaste aiapidajate juures aset leiab, siis on ka palju aiawilja seemne kauplusi soowi awaldanud kuulutuste oja sisse-wõtta, nagu esimene trüki ajal oli, siis astun ka nende soowidele wastu, aga ainult sel-
lel tingimisel, et nemad ka õiged seemned ja puud sordi-
mendi järele jne, wälja saadawad, sest et „R o d u m a a
m a r j a d“ ainult rahwa kasu tahab filmas pidada. Ühis-
tellijatele, kes 10 eksempl. telliwad, saawad protsendid
arwatud ja kaupsume kulul raamatud kätte saadetud. Pa-
lun tellijaid rutata!

Uus raamat «Prantsusekeele õõpetaja» ilmus trü-
fist. Seesugust keeleõpetust pole eestikeeles veel olnud.
Iga wanem pidi hõõemata tõõret kooliraha lapse eest
makõma, nüüd mõib jeda kuulust keelt ainult 50 kopika
eest omandada.

«Koduloomade arst» on väga soovitatav, millede rüüf pea otja lõppemas on. Kes veel soovib, seda palun rutata.

«Wenekeele liseõpetaja» on väga kasulik raamat, mille järele üks edasipüüdjä terge waewaga riigikeelt wõib

ära õppida. Nagu mitmed tunnistawad, et nemad on mõinud hästi oma eesmärgile jõuda. Teine trüff. Hind 40 kop.

„Haapsalu losli minewik ja olewik,» milles Haapsalu lossi maaluste-tee, raha-aufude ja raha-augu wahiwaimude kohta, kes koerte ja muude wiirastuste näol rahwajuttudes elawad, humitawaid teateid leidub, niisamati ka sissemuuritud walgest naisterawast, kes iga augusti täiekuu ajal lossiiriku afna pääl ilmub, ja palju muid wanu-juttu, juur hult Haapsalu piltisi ja Haapsalu linnaplaan. Kellel kodumaa armas, ärgu jätku raamatut ostmata. Hind 25 kop.

„Täielik unenäo seletaja,» on kui juur ettekuulutaja prohwet, kes iga edasipüüdja usse peale koputab ja ootab sisselaskmist. Tema tahab „muftlaste eitedega“ mõistleda, sest et tulewiku ettekuulutus on „unenäo seletajal“ täielik, kui Egiptuse kõige targemal targal. „Unenäo seletaja“ lisaks on ennekuulmata tarkuse waranduse ait olemas, nime all: „Elutarkuse aabitš.“ Lisa siia on: Oskuldismüs, Armastuse etteaimdus, Unenägu, kui kaitseingel, Talwest suwe ettekuulutada, Taewalaotuse uurimine Abikaasa walimine, Silmanäo ja peopesa äratundmine. Hind 30 kop.

Waimulisi kirjandusi on saada, mille trüff lõpul on: „Tabori mäelt Kolgatale» Ühistegelased wiletsusega mõitlejad mõitfiwad „Witslakimbuke» I ja II anne hinnad 12 kop., omale muretseda, usstuge, seda kardawad teie elu mõrudaks tegijad waenlased palju rohkem kui mõnda muud abinõu.

Raamatud on saada M. Tamwert'i raamatu kauplusest, Haapsalus, abikauplus Oparina jaamas D. Raudsepa poes, G. Pihlaka raamatu kauplus, Tallinnas.

Auustusega

M. Tamwerk.

«Usk ja Elu»

tellimine 1912 aasta peale on alanud.

„Usk ja Elu“ lõpusiht seisab selles, et kestva elu peale mõjuda ja teda võimalikult Kristuse õpetuse rajadesse juhtida, kus armastuse ja rahuriik, see maapealne taewariik, on olemas. Tähendab „Usk ja Elu“ tahab kõigepealt maapealsete olude keskel töötada ja sellepärast ei jäta tema selle elu nähtawusi puutumata, neid oma seisukohast walgustades. Ta waatab seltskonna ja riigi peale, kui üleüldise Kristuse koguduse olude peale, ja selles mõttes on esimese, kui ka teise tegewus tema kõneained. Nende mõlemate kohta on tema seisupaik wankumata kindel: ta arendab üklinda seda, mis meie wäikestele rahwale tingimata kasulik on selle põhjusemõtte järele: Kõik nüüd, mis teie ial tahate, et inimesed teile peawad tegema, nõudamusi tehke teie ka neile. Meie teeme (niipalju, kui seda minewik on näidanud), et meie Eesti rahwa hea käekäik suure Wene riigi ja Wene rahwa küljes seisab ja sellepärast üklinda nendega on meil waja lahkumata ühenduses olla. See on meie lehe „politika“ põhjusemõte . . . Neid, kel tähendatud mõtted ja tunded meiega ühed on, kutsume uue lehe lõbradeks heitma, ja meid igatpidi toetama.

«Usk ja Elu» eeskawa on:

I. Ametlikud teated õigeusu ja riigi korraldamise asjas.	uutest raamatutest, iseäranis õigeusulistest: uuemad sõnumid riigist ja kodumaalt).
II. Koguduse seltskondlik elu (Juhtkirjad ja teated).	VI. Kirjawastused. Mõtete wahetu-seks toimetuse ja lugejate wahel).
III. Politika ringwaatus (omast riigist ja wõersilt).	VII. Usk ja teaduse ilmast (Jutlused, kirjeldused, ajaloolised tükid, kaswatusedialased tooded, uued leidused tead. jne.).
IV. Mis tähtsamat kõnelewad teised ajalehed. (Ülewaade nädala jooksul).	VIII. Kuulutused.
V. Mitmesugused teated ja sõnumid (igast majanduse harust,	

«USK ja ELU» ilmub ükskord nädalas, igal teisipäewal, nõnda et ta pühapäewaks igal tellijal käes on. — „Usk ja Elu“ hind postiga ja postita aastas 2,50 kop., pooles aastas 1,30 k. weerand aastas 70 kop., ühe kuu peale 25 kop., üksik nummer 5 kop.

«USK ja ELU» tellimise wõtawad wastu

kõik kohalikud preestrid ja kooliõpetajad ning linnades raamatukaup-lejad; Pärnus — A. Rüng; Wiljandis — A. Rewits.

Tellimise aadress: г. Рига, Средняя № 8.

Toimetus.